

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ
STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Právo na vzdelanie

Vyhodnotenie podľa indikátorov ľudských práv
za školský rok 2024/2025

Názov: Právo na vzdelanie. Vyhodnotenie podľa indikátorov ľudských práv za školský rok 2024/2025

Vydalo: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Bratislava, 2026

Autorky:

Mgr. Anna Máriássyová

Mgr. Michaela Ujházyová, PhD.

Mgr. Katarína Deáková, PhD.

Za obsah a jazykovú úpravu zodpovedajú autorky.

Grafická úprava:

Kovidesign

Kamila Černáková

Fotografie použité v tejto publikácii sú ilustračné a boli riadne licencované z freepik.com

ISBN: 978-80-8296-076-4 (tlač)

978-80-8296-077-1 (online)

Obsah

Zoznam skratiek	4
Úvod	6
1. Metodológia	8
1.1 Indikátory ľudských práv	9
1.2 Sledované oblasti pre právo na vzdelanie	10
1.2.1 Dostupnosť a prístupnosť výchovy a vzdelávania	13
1.2.2 Kvalita, prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávania	15
1.3 Výber indikátorov pre právo na vzdelanie v SR	17
2. Vyhodnotenie indikátorov	26
2.1 Štrukturálne indikátory	27
2.2 Dostupnosť a prístupnosť výchovy a vzdelávania v materských školách a na základných školách	31
Procesné indikátory	31
Dopadové indikátory	42
2.3 Dostupnosť a prístupnosť vzdelávania na stredných školách	45
Procesné indikátory	45
Dopadové indikátory	51
2.4 Kvalita, prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávania v materských školách a na základných a stredných školách	53
Procesné indikátory	53
Dopadové indikátory	63
3. Vyhodnotenie indikátorov v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím	66
Záver	72
Zoznam tabuliek, máp a grafov	74
Zoznam bibliografických odkazov a zdrojov dát	75
Príloha 1: Metadátové hárky	79

Zoznam skratiek

CEDAW – Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien

CPP – Centrum poradenstva a prevencie

CVTI SR – Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky

ESCS – index ekonomického, sociálneho a kultúrneho statusu

EÚ – Európska únia

ICCS – Medzinárodná štúdia občianskeho vzdelávania a výchovy (International Civic and Citizenship Education Study)

ICESCR – Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach

ISCED – Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania (International Standard Classification of Education)

KVOP – Kancelária verejného ochrancu práv

Metóda HRI – metóda monitorovania ľudských práv prostredníctvom indikátorov ľudských práv

MRK – marginalizované rómske komunity

MŠ – materská škola

MŠVVaM SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže SR

MUV – minimálny učebný výstup

NHRI – národná inštitúcia na ochranu ľudských práv

NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže

NPRVV 2022 – Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania 2018 – 2027 revidovaný v roku 2022

OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

OHCHR – Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva

OSN – Organizácia spojených národov

OVP – odborné vzdelávanie a príprava

PA – pedagogický asistent/asistentka

PIRLS – Výskum o pokroku v čitateľskej gramotnosti (Progress in International Reading Literacy Study)

RUP – rámcový učebný plán

RÚŠS – regionálny úrad školskej správy

SNSLP – Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

SOŠ – stredná odborná škola

SŠ – stredná škola

SZP – sociálne znevýhodnené prostredie

ŠPÚ – Štátny pedagogický ústav

ŠR – štátny rozpočet

ŠVP – štátny vzdelávací program

ŠVVP – špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby

ŠZŠ – špeciálna základná škola

TALIS – Medzinárodná štúdia o vyučovaní a vzdelávaní (Teaching and Learning International Survey)

TIMSS – Trendy v medzinárodných meraniach v matematike a vede (Trends in International Mathematics and Science Study)

UNESCO – Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru

ÚKD – Úrad komisára pre deti

ÚKZP – Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím

VÚDPaP – Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

ZPP – zariadenie poradenstva a prevencie

ZŠ – základná škola

ZZ – zdravotné znevýhodnenie

6

Úvod

Zabezpečenie práva na vzdelanie je nielen záväzkom vyplývajúcim z ratifikovaných medzinárodných dohovorov a vnútroštátnej legislatívy, ale aj kľúčovou podmienkou pre uplatňovanie ďalších ľudských práv. Ide napríklad o právo na prácu, primeranú životnú úroveň, ale aj občianske či politické práva.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej ako „SNSLP“) sa v rámci kompetencie mandátu monitorovať stav naplňania ľudských práv už druhýkrát venovalo oblasti vzdelávania. Hodnotenie sa pritom zameriava nielen na celkový stav, ale aj na podmienky vytvorené pre znevýhodnené skupiny – či už ide o deti so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia, marginalizovaných rómskych komunití, národnostných menšín alebo deti odídenčov. O rovnom prístupe k vzdelávaniu môžeme hovoriť iba vtedy, ak tieto deti nečelia prekážkam, ktoré zhoršujú kvalitu ich vzdelávania.

Použitá metóda indikátorov umožňuje identifikovať problematické oblasti, ktorým je potrebné venovať zvýšenú pozornosť. Vďaka porovnaniu s predchádzajúcou správou za rok 2020 je možné vyhodnocovať aj zmeny, ktoré sa udiali za ostatných päť rokov, a sledovať, či pri jednotlivých indikátoroch nastalo zlepšenie. Cieľom nie je detailne analyzovať jednotlivé ukazovatele, ale poskytnúť komplexný obraz o možnostiach naplňovať právo na vzdelanie. Dezagregácia dát podľa znevýhodnených skupín detí zároveň umožnila odhaliť existenciu štrukturálnych prekážok, ktorým tieto deti v prístupe k vzdelaniu čelia. Táto publikácia tiež môže slúžiť ako podklad pre ďalšie výskumné a advokačné aktivity a v neposlednom rade aj prípadné legislatívne zmeny, ktoré prispejú k skutočnej rovnosti všetkých detí.

8

1. Metodológia

Metóda hodnotenia naplnenia ľudskoprávných záväzkov prostredníctvom indikátorov umožňuje systematický prístup zahŕňajúci sledovanie právneho rámca, opatrení vychádzajúcich z politík v jednotlivých oblastiach aj výsledok ich implementácie v praxi. Cieľom je poskytnúť celkový obraz o sledovanej problematike, identifikovanie nedostatkov, kritických oblastí a sledovanie vývoja v čase, prípadne medzinárodné porovnanie. SNSLP vo svojom prvom vyhodnotení možnosti realizácie práva na vzdelanie na Slovensku z roku 2021 uplatnilo metódu monitorovania ľudských práv prostredníctvom indikátorov ľudských práv (ďalej ako „metóda HRI“), ktorú vypracoval Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva (ďalej ako „OHCHR“) (OHCHR, 2012). Metóda HRI vďaka vypracovaným metodickým odporúčaniam, ilustratívnym zoznamom indikátorov a dostupným príkladom jej použitia v praxi poskytla osvedčené východisko pre zostavenie analytického nástroja na vyhodnotenie naplňania záväzkov Slovenskej republiky (OHCHR, 2012).

Táto publikácia predstavuje zistenia z druhého vyhodnotenia (predchádzajúca publikácia monitorovala právo na vzdelanie za rok 2020/2021), pri ktorom bol pôvodný zoznam indikátorov čiastočne upravený z dôvodu legislatívnych zmien a dôkladnejšej dezagregácie dát pre niektoré cieľové skupiny. Pri úprave indikátorov sme sa opierali o pôvodné konceptuálne východiská (viac v kapitole 1.2) a výber jednotlivých indikátorov prebiehal v odbornej diskusii zástupcov a zástupkyň verejných inštitúcií zo sektoru školstva a mimovládnych organizácií podobne ako pri zostavovaní pôvodného zoznamu (viac v kapitole 1.3 Výber indikátorov pre právo na vzdelávanie).¹

1.1 Indikátory ľudských práv

Indikátorom ľudských práv podľa metódy HRI môžu byť akékoľvek „špecifické informácie o stave alebo podmienkach predmetu, udalosti, činnosti alebo výsledku, ktoré priamo súvisia s ľudskoprávnymi normami a štandardmi, vyjadrujú princípy ľudských práv a reflektujú na ne, a ktoré môžu byť využité na hodnotenie a monitorovanie podpory a implementácie ľudských práv.“ (OHCHR, 2012, s. 16). Patria sem nielen údaje týkajúce sa výlučne ľudskoprávneho rámca (napr. ratifikácia vybraného dokumentu či počet zaznamenaných prípadov diskriminácie), ale aj ukazovatele využívané v sociálnej a hospodárskej politike (napríklad podiel detí vo veku 5 – 6 rokov navštevujúcich materskú školu alebo miera predčasného odchodu zo školy).

Pomerne široké chápanie indikátora umožňuje zohľadňovať relevantnosť a vhodnosť rôznych dát pri zohľadnení ďalších kritérií nástroja HRI, ako napríklad rovnováha medzi kvantitatívnymi a kvalitatívnymi indikátormi, objektívne stanovenie benchmarku či reprezentatívnosť na celú populáciu alebo jej podskupiny (napr. podľa pohlavia, národnosti, veku). Kľúčovým krokom je zabezpečenie konzistentnosti konštruktu, tzn. vymedzenie atribútov sledovaného práva. **Pri hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach OHCHR odporúča vychádzať nielen zo znenia dohovorov a zmlúv, ale aj z vymedzenia pojmov primeranosti, prístupnosti, dostupnosti, prispôsobivosti, vhodnosti a kvality vo všeobecných komentároch prijatých Výborom OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva** (OHCHR, 2012, s. 32). Vymedzeniu konštruktu je bližšie venovaná podkapitola 1.2 Sledované oblasti pre právo na vzdelanie.

Metóda HRI rozlišuje tri úrovne indikátorov:

- **Štrukturálne indikátory** monitorujú oblasť platnej legislatívy a štátnych politík (právne predpisy, strategické dokumenty), t. j. sledujú to, či štát prijal ľudskoprávne záväzky a v akej miere ich transponoval do vnútroštátnej legislatívy a strategických dokumentov, ktoré sú východiskom pre prijatie opatrení na implementáciu záväzkov;
- **Procesné indikátory** vyjadrujú to, aké materiálne a systémové podmienky štát vytvoril pre ochranu a naplňanie záväzkov či už v podobe objemu finančných prostriedkov, opatrení zacielených na špecifické oblasti alebo cieľové skupiny, inštitucionálnej podpory alebo infraštruktúry (napr. personálne kapacity, štandardy kvality, efektívny mandát inštitúcií ochraňujúcich ľudské práva);

¹ Vzhľadom na to, že metodológia tvorby indikátorov a ich vyhodnotenia sa od pôvodnej zásadne neodlišuje, text v uvedených kapitolách je prevzatý z publikácie vydanej v roku 2021 s miernymi úpravami.

- **Dopadové indikátory** vyjadrujú úroveň naplňovania sledovaného ľudského práva a tým aj dosah vynaloženého úsilia (investícií, nástrojov, programov a pod.) sledovaného v rovine procesných indikátorov. Môžu byť zamerané na dosiahnutú úroveň realizácie práv alebo ich porušovanie.

Pri výbere indikátorov je potrebné sledovať to, aby na dopadovej úrovni boli monitorované očakávané výsledky a vplyv (predovšetkým) tých opatrení a nástrojov, ktoré sú sledované na procesnej úrovni a súvisia s implementáciou záväzkov sledovaných na úrovni štrukturálnych indikátorov. Pre každý atribút posudzovaného práva je nevyhnutné identifikovať aspoň jeden dopadový indikátor, ktorý reflektuje úroveň jeho praktickej realizácie. V prípade štrukturálnych a procesných indikátorov môže dôjsť k situácii, keď jeden indikátor pokrýva viacero atribútov (napr. prijatie strategických dokumentov v oblasti školstva sa týka prístupnosti aj kvality vzdelávania). Dopadové indikátory odrážajú konkrétne výsledky a spravidla poskytujú jasnejší obraz o tom, aké skupiny v akej miere svoje práva naplňujú alebo túto možnosť majú. Procesné indikátory sa vzťahujú najmä na čiastkové, neraz len formálne prvky, ktoré spoločne vytvárajú minimálne predpoklady pre naplňovanie práv.

Metóda HRI tiež predpokladá uplatnenie tzv. transversálnych princípov, akými sú zákaz diskriminácie a rovnosť, participácia, zodpovednosť za naplnenie záväzkov a účinnosť opatrení/nápravy. Transverzálne princípy sú do vyhodnotenia indikátorov premietnuté dôslednou dezagregáciou dát pre rôzne populačné podskupiny, zahrnutím indikátorov zameraných na procedurálne práva, indikátorov odzrkadľujúcich reálny prístup k vzdelaniu a indikátorov, ktoré vyjadrujú všeobecné mechanizmy nápravy stavu porušovania ľudských práv (OHCHR, 2012, s. 41).

Metóda HRI umožňuje kombinovať kvalitatívne aj kvantitatívne indikátory a nevylučuje ani dáta vyjadrujúce postoje, subjektívnu skúsenosť a hodnotenie. Zahrnutie indikátorov vyjadrujúcich subjektívne hodnotenie je možné pri dodržaní kontextuálnej interpretácie a prevažujúcim zastúpením objektívnych indikátorov. Spomedzi zaradených indikátorov pre vyhodnotenie práva na vzdelanie za školský rok 2024/2025 reflektujú skúsenosti vyučujúcich či žiactva a ich-subjektívne hodnotenie sledovaných oblastí indikátory založené na zisteniach medzinárodných meraní Medzinárodná štúdia o vyučovaní a vzdelávaní (TALIS) a Medzinárodná štúdia občianskeho vzdelávania a výchovy (ICCS).

1.2 Sledované oblasti pre právo na vzdelanie

Porovnanie stavu naplňovania práv v školskom roku 2024/2025 so situáciou v školskom roku 2019/2020, keď SNSLP po prvý raz využilo metódu HRI na monitorovanie práva na vzdelanie, predpokladá zachovanie sledovaných oblastí. Pri určovaní jednotlivých atribútov práva na vzdelanie sme taktiež nadviazali na pôvodné vymedzenie konštruktu, ktoré vychádza z medzinárodných ľudskoprávných dokumentov upravujúcich aj právo na vzdelanie:

- *Všeobecná deklarácia ľudských práv* (Valné zhromaždenie OSN, 1948),
- *Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach* (Valné zhromaždenie OSN, 1966);
- *Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach* (Valné zhromaždenie OSN, 1966);
- *Dohovor UNESCO proti diskriminácii vo vzdelávaní* (UNESCO, 1960);
- *Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie* (Valné zhromaždenie OSN, 1965);
- *Dohovor o právach dieťaťa* (Valné zhromaždenie OSN, 1989);
- *Dohovor o právach osôb so zdravotným znevýhodnením* (Valné zhromaždenie OSN, 2006);
- *Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien* (Valné zhromaždenie OSN, 1979).

Rozsah záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv sme bližšie konkretizovali aj na základe všeobecných komentárov výborov, predovšetkým *Všeobecného komentára č. 1 Výboru pre práva dieťaťa* (Výbor pre práva dieťaťa, 2001) a *Všeobecného komentára č. 11 a č. 13 Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva* (Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, 1999). V konštrukte boli zohľadnené taktiež medzinárodné zmluvy prijaté v rámci európskeho a medzinárodného práva, a to *Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd* (Rada Európy, 1950), *Rámcový dohovor Rady Európy na ochranu národnost-*

Tabuľka 1 Indikátory podľa kategórií

	Faktuálne	Postojové
Kvantitatívne	Indikátory vyjadrené v číselných hodnotách na základe administratívnych alebo štatistických dát, napr. objem financií, podiely dotknutej populácie, počty súdnych rozhodnutí, podnetov a pod. Štrukturálne: 0 Procesné: 21 PVP01-03, PVP05-10, PVP12-13, PVP17, PVP20-23, PVP25-26, PVP-28, PVP30-31 Dopadové: 12 PVD01-12	Indikátory vychádzajúce z postojových prieskumov, expertných hodnotení využívajúcich škály a pod. Štrukturálne: 0 Procesné: 2 PVP29, PVP37 Dopadové: 0
Kvalitatívne	Indikátory, ktorých benchmarky majú hodnotu splnené/v obmedzenom rozsahu/nesplnené podľa stavu vecí (napr. stav ratifikácie dokumentov, prijatie strategických dokumentov, nástrojov soc. politiky) Štrukturálne: 1 PVS01 Procesné: 10 PVP04, PVP11, PVP14-16, PVP18, PVP24, PVP27, PVP32-33 Dopadové: 0	Indikátory, ktorých benchmarky majú hodnotu splnené/v obmedzenom rozsahu/nesplnené na základe obsahovej analýzy dokumentov, názore, percepcii (napr. súlad legislatívy s ľudskoprávnymi záväzkami, zahrnutie vzdelávania o národnostných menšinách do vzdelávacieho programu) Štrukturálne: 3 PVS02, PVS03, PVS04 Procesné: 5 PVP19, PVP34-36, PVP38 Dopadové: 0

ných menšín (Rada Európy, 1995) *Európska sociálna charta – revidovaná* (Rada Európy, 1996), *Charta základných práv Európskej Únie* (Európsky parlament, 2012), *Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov* (Rada Európy, 1992), *Charta Rady Európy o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam* (Rada Európy, 2010).

V nasledovnom kroku stanovenia konštruktu bolo potrebné zúžiť zameranie indikátorov tak, aby sledovali nárokovateľné minimum. **Indikátory sledujú formálne vzdelávanie na stupňoch predprimárne, primárne, nižšie a vyššie sekundárne vzdelanie. Zároveň boli vynechané atribúty, ktoré sa v kontexte SR považujú za samozrejmosť (napr. prístup žien k formálnemu vzdelaniu, hygienické zariadenia v budovách škôl, základné technické vybavenie).**

Indikátory, rovnako ako pri ich pôvodnom zostavení, nesledujú vysokoškolské vzdelávanie,² oblasti celoživotného vzdelávania, neformálneho vzdelávania ani rozvoj mládeže v rámci voľnočasových aktivít. Predprimárne až vyššie sekundárne vzdelanie je možné považovať za jadro formálneho vzdelávania, ktorého absolvovanie je predpokladom pre úspešné zaradenie sa do spoločnosti a schopnosť zabezpečiť si dôstojnú životnú úroveň. **Dôležité je aj to, že záväzky vzťahujúce sa na primárne a sekundárne vzdelávanie a na predprimárnu prípravu sú formulované absolútne, predovšetkým záväzkov bezplatného a povinného základného vzdelania** či už v čl. 28 písm. a) *Dohovoru o právach dieťaťa* (Valné zhromaždenie OSN, 1989) alebo v čl. 13 ods. 2 písm. a) *Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach* (Valné zhromaždenie OSN, 1966), ale aj v ďalších vyššie spomenutých dokumentoch.

V rámci sledovaných stupňov formálneho vzdelávania sú indikátory zamerané na štyri kritériá naplnenia záväzkov v oblasti práva na vzdelanie vyplývajúcich z Medzinárodného paktu o hos-

² Záväzky vo vzťahu k vysokoškolskému vzdelaniu sú explicitne uvedené napr. v čl. 13 ods. 2 písm. c) Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (Valné zhromaždenie OSN, 1966), v čl. 28 ods. 1 písm. c) Dohovoru o právach dieťaťa (Valné zhromaždenie OSN, 1989), v čl. 10 ods. 1 Európskej sociálnej charty - revidovanej (Rada Európy, 1996).

podárskych, sociálnych a kultúrnych právach podľa Všeobecného komentára č. 13 Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva OSN: (i) dostupnosť, (ii) prístupnosť, (iii) prijateľnosť a (iv) prispôsobivosť. Vzdelanie je dostupné, ak je vybudovaná dostatočná infraštruktúra, teda postačujúca kapacita, regionálna dostupnosť, dostatočný počet pedagogického aj nepedagogického personálu a vzdelávacích materiálov. „Dostupnosť – funkčné vzdelávacie inštitúcie a programy musia byť v dostatočnom množstve dostupné v rámci pôsobnosti konkrétnej zmluvnej strany. To, čo na svoju činnosť budú potrebovať, závisí na početných činiteľoch, vrátane rozvojového kontextu, v ktorom pôsobia. Napríklad, všetky inštitúcie a programy budú zrejme potrebovať budovy alebo iný druh ochrany proti živlom, hygienické zariadenia pre obe pohlavia, nezávadnú pitnú vodu, vyškolené učiteľky a vyškolených učiteľov, ktorí na domáce pomery poberajú konkurencieschopne platy, učebné materiály, atď.“ (Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, 1999)³

Prístupnosťou vzdelania rozumieme uplatnenie princípu rovnosti, pričom Výbor zdôrazňuje tri základné hľadiská: nediskriminácia ako predpoklad faktickej prístupnosti aj pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva, fyzická prístupnosť v rámci rozumnej geografickej vzdialenosti alebo prostredníctvom online nástrojov, a ekonomická prístupnosť, ktorá znamená, že si základné vzdelanie môžu dovoliť všetci a štáty prijímajú opatrenia pre zavádzanie bezplatného stredoškolského aj vyššieho vzdelávania.

Kritérium **prijateľnosti** vzdelávania sa týka formy a obsahu vzdelávania vzhľadom na ciele aj kultúrnu vhodnosť. Prijateľnosť vzdelávania by mala byť hodnotená z hľadiska potrieb a záujmu žiakov a žiačok a dosiahnutia minimálnych vzdelávacích štandardov na vnútroštátnej úrovni. **Prispôsobivosť** vzdelávania vyjadruje schopnosť vzdelávania reagovať na zmeny potrieb spoločnosti a rozdielne potreby žiakov a žiačok podľa kultúrneho a sociálneho prostredia, v ktorom vyrastajú. Potreby spoločnosti by nemali byť úzko interpretované ako potreby trhu, resp. zamestnatelnosti, ale aj potreby (novej) hodnotovej orientácie, zručností pre život, sebaidentifikácie menšín a pod.

12

Indikátory sú usporiadané do nasledovných podskupín podľa stupňa vzdelávania pre kritériá dostupnosti a prístupnosti a samostatnej podskupiny zahŕňajúcej kvalitu (resp. obsah vzdelávania v záujme dieťaťa), prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávania.

1. Predprimárne, primárne a nižšie sekundárne vzdelanie

Dostupnosť podľa:

- kapacity zariadení a regionálneho zastúpenia,
- personálnych/odborných kapacít s dôrazom na inkluzívny prístup vo vzdelávaní,
- vzdelávacích materiálov.

Prístupnosť (nediskriminácia, fyzická prístupnosť, ekonomická prístupnosť) pre cieľové skupiny žiakov a žiačok podľa:

- pohlavia,
- zdravotného znevýhodnenia,
- sociálneho znevýhodnenia,
- materinského jazyka (vzdelávanie v materinskom jazyku),
- národnosti.

2. Vyššie sekundárne vzdelanie

Dostupnosť podľa:

- infraštruktúry a kapacity zariadení,
- personálnych kapacít s dôrazom na inkluzívny prístup vo vzdelávaní,
- vzdelávacích materiálov.

Prístupnosť (nediskriminácia, fyzická prístupnosť, ekonomická prístupnosť) pre cieľové skupiny žiakov a žiačok podľa:

- pohlavia,
- zdravotného znevýhodnenia,

3 Podľa prekladu In: Horná, D., Petöcz, K. (eds.) Právo na vzdelanie a jeho kľúčové aspekty. ŠPÚ. Bratislava, 2015.

- sociálneho znevýhodnenia,
- materinského jazyka,
- národnosti.

3. Kvalita vzdelania, prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávacieho systému

Prijateľnosť:

- vnútroštátne vzdelávacie štandardy,
- ľudskoprávne vzdelávanie,
- vzdelávanie o národnostných menšinách,
- kvalifikácia pedagogického personálu.

Prispôsobivosť:

- demokratické prostredie na školách,
- profesijná príprava a ďalšie vzdelávanie učiteľov a učiteliek.

1.2.1 Dostupnosť a prístupnosť výchovy a vzdelávania

Prvé dve skupiny indikátorov sledujú dostupnosť a prístupnosť vzdelávania v materských školách (ďalej ako „MŠ“), základných školách (ďalej ako „ZŠ“) a stredných školách (ďalej ako „SŠ“, vrátane konzervatórií). Dostupnosť vzdelávania predpokladá dostatočnú infraštruktúru a funkčné vzdelávacie inštitúcie a dostatočné personálne kapacity na rôznych pozíciách, vzdelávacie zdroje a pod. Prístupnosť vzdelávania odzrkadľuje mieru uplatnenia zákazu diskriminácie, priestorovú a ekonomickú prístupnosť.

Základné atribúty práva na vzdelanie sú vo všeobecnej rovine definované v čl. 26 ods. 1 Všeobecnej deklarácie ľudských práv: „Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie je bezplatné, aspoň v začiatkových a základných stupňoch. Základné vzdelanie má byť povinné.“⁴ (Valné zhromaždenie OSN, 1948). Bezplatnosť a zavedenie povinnej školskej dochádzky pre všetky deti žijúce na území daného štátu sa ako základný princíp zabezpečenia tohto práva opakuje a bližšie upresňuje aj v Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (ďalej ako „ICESCR“) v čl. 13 ods. 2: „Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú, že so zreteľom na dosiahnutie plného uskutočnenia tohto práva: a) základné vzdelanie bude povinné a slobodne prístupné všetkým; d) elementárne vzdelanie osôb, ktoré nezískali alebo nedokončili základné vzdelanie, sa bude pokiaľ možno povzbudzovať alebo zintenzívňovať; e) bude sa na všetkých stupňoch aktívne usilovať o rozvoj školského systému, zavedie sa primeraný systém štipendií a sústavne sa budú zlepšovať materiálne podmienky vyučujúcich.“⁵ (Valné zhromaždenie OSN, 1966) Podľa ICESCR právo na dosiahnutie základného vzdelania nezaniká dovŕšením určitého veku, ale jeho realizácia má byť umožnená aj starším osobám bez vekového ohraničenia. Zároveň dopĺňa chápanie bezplatnosti (avšak nielen vo vzťahu k základnému stupňu vzdelania) aj o aktívnu podporu sociálne znevýhodnených skupín pri prekonávaní prekážok v podobe nákladov spojených so vzdelávaním.

V podobnom duchu, avšak s dôrazom na práva dieťaťa, uvádza Dohovor o právach dieťaťa v čl. 28 ods. 1, že „Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na vzdelanie a s cieľom postupného uskutočňovania tohto práva a na základe rovných možností najmä: a) zavádzajú pre všetky deti bezplatné a povinné základné vzdelanie; e) prijímajú opatrenia na podporu pravidelnej školskej dochádzky a na zníženie počtu tých, ktorí školu nedokončia.“⁶ (Valné zhromaždenie OSN, 1989).

Rodovú rovnosť vo vzdelávaní bližšie vymedzuje Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (ďalej ako „CEDAW“) v článku 10: „Štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien, aby im boli zabezpečené rovnaké práva s mužmi v oblasti vzdelania a najmä, na základe rovnoprávnosti mužov a žien, opatrenia slúžiace na zabezpečenie: a) rovnakých podmienok pre voľbu zamestnania a povolania, pre prístup na štúdium a pre získanie absolventských vysvedčení, dosiahnutie diplomov vo vzdelávacích

⁴ Podľa oficiálneho prekladu dostupného na: <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=slo>

⁵ Podľa oficiálneho prekladu dostupného na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1976/120/19761013>

⁶ Podľa oficiálneho prekladu dostupného na: <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/NKSpreRPNd/dokumenty.html>

zariadeniach všetkých kategórií vo vidieckych aj mestských oblastiach; táto rovnoprávnosť sa zabezpečí v predškolskom, všeobecnom, technickom, odbornom a vyššom technickom vzdelaní, ako aj vo všetkých typoch odborného výcviku; b) prístupu k rovnakým osnovám, rovnakým skúškam, učiteľskému zboru s kvalifikáciou rovnakej úrovne a školským objektom a vybaveniu rovnakej kvality; c) odstránenia všetkých stereotypných koncepcií úlohy mužov a žien na všetkých úrovniach a vo všetkých formách vzdelávania presadzovaním koedukácie a iných foriem vzdelávania, ktoré pomôžu dosiahnuť tento cieľ a najmä revíziou učebníc a školských programov a prispôbením vyučovacích metód; d) rovnakých príležitostí pre využívanie štipendií a iných príspevkov na štúdiá; e) rovnakých príležitostí pre prístup k programom ďalšieho vzdelávania, včítane programov pre dospelých a vzdelávacích programov, najmä programov zameraných na zníženie existujúceho rozdielu vo vzdelaní medzi mužmi a ženami v čo možno najkratšom čase; f) zníženie počtu žien, ktoré nedokončia štúdiá, a organizovanie programov pre dievčatá a ženy, ktoré opustili školu predčasne; g) rovnakých príležitostí pre aktívnu účasť na športe a telesnej výchove; h) prístupu k osobitným vzdelávacím informáciám, ktoré pomáhajú zabezpečiť zdravie a blaho rodiny, včítane informácií a rád, pokiaľ ide o plánovanie rodiny.“⁷ (Valné zhromaždenie OSN, 1979)

Špeciálnu ochranu práv osôb so zdravotným znevýhodnením, medzi inými i v kontexte realizácie ich práva na vzdelanie, vymedzuje Dohovor o právach osôb so zdravotným znevýhodnením. Oblasť vzdelávania je venovaný predovšetkým čl. 24, nielen z hľadiska prístupu ku vzdelaniu, ale aj z hľadiska vzdelávacích cieľov, kvality vzdelávania a nástrojov, ktoré má zmluvná strana pre dosiahnutie rovného prístupu ku kvalitnému vzdelaniu využiť.

„1. Zmluvné strany uznávajú právo osôb so zdravotným postihnutím⁸ na vzdelanie. Na účel uplatňovania tohto práva bez diskriminácie a na základe rovnosti príležitostí zmluvné strany zabezpečia začleňujúci vzdelávací systém na všetkých úrovniach a celoživotné vzdelávanie zamerané na (a) plný rozvoj ľudského potenciálu a pocitu vlastnej dôstojnosti a hodnoty a na posilnenie rešpektovania ľudských práv, základných slobôd a ľudskej rozmanitosti; (b) rozvoj osobnosti, talentu a tvorivosti osôb so zdravotným postihnutím, ako aj ich duševných a telesných schopností v maximálnej možnej miere; (c) umožnenie osobám so zdravotným postihnutím účinne sa zapájať do života slobodnej spoločnosti.

2. Pri realizácii tohto práva zmluvné strany zabezpečia, aby (a) osoby so zdravotným postihnutím neboli na základe svojho zdravotného postihnutia vylúčené zo všeobecného systému vzdelávania a aby deti so zdravotným postihnutím neboli na základe svojho zdravotného postihnutia vylúčené z bezplatného a povinného základného vzdelávania alebo zo stredoškolského vzdelávania; (b) osoby so zdravotným postihnutím mali na rovnakom základe s ostatnými prístup k inkluzívnemu, kvalitnému a bezplatnému základnému a stredoškolskému vzdelaniu v spoločnosti, v ktorom žijú; (c) sa im poskytovali primerané úpravy v súlade s ich individuálnymi potrebami; (d) osoby so zdravotným postihnutím dostali v rámci všeobecného systému vzdelávania požadovanú podporu s cieľom umožniť ich účinné vzdelávanie; (e) sa účinné opatrenia individualizovanej podpory uskutočňovali v prostredí, ktoré maximalizuje vzdelanostný a sociálny rozvoj v súlade s cieľom plného začlenenia.“⁹ (Valné zhromaždenie OSN, 2006).

Článok 24 ďalej uvádza konkrétnejšie nástroje na zvýšenie prístupu k vzdelaniu, na tomto mieste je dôležité zdôrazniť skôr paradigmatický rozdiel v chápaní „začleňovania“ a významu vzdelávania pre deti so zdravotným znevýhodnením. Dohovor na viacerých miestach zdôrazňuje, že osoby so zdravotným postihnutím majú právo na „**plný rozvoj ľudského potenciálu**“, rozvoj osobnosti „v **maximálnej možnej miere**“ v prostredí, ktoré „**maximalizuje vzdelanostný a sociálny rozvoj**“. Nejde teda len o „aspoň nejaké“ vzdelávanie na základe redukovaných obsahových a výkonových štandardov. Vzdelanie poskytované deťom so zdravotným postihnutím by malo byť, pokiaľ je to z hľadiska zdravotného stavu možné, rovnaké (obsahovo, kvalitou) v rámci všeobecného vzdelávacieho systému a odlišovať by sa malo predovšetkým použitými metódami (a samozrejme aj pomôckami, profesijnou prípravou pedagogického a odborného

7 Podľa oficiálneho prekladu dostupného na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1987/62/19870701>

8 Termín „zdravotné postihnutie“ uvádzame podľa oficiálneho prekladu; v právnych predpisoch a dokumentoch vzťahujúcich sa na práva osôb so zdravotným znevýhodnením sú tieto osoby označované ako osoby so zdravotným postihnutím aj ako osoby so zdravotným znevýhodnením. Ďalej v texte pracujeme s termínom „zdravotné znevýhodnenie“, ktorý považujeme za vhodnejší.

9 Podľa oficiálneho prekladu dostupného na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/317/20100710>

personálu a posilnením personálnych kapacít). Začlenenie osôb so zdravotným postihnutím by nemalo byť možné vo výnimočných prípadoch, ale naopak, len vo výnimočných a opodstatnených prípadoch by mali byť využívané špeciálne vzdelávacie systémy a aj tie by sa mali usilovať o maximálny rozvoj detí. Ďalší aspekt, ktorý sa môže javiť ako samozrejмый, je právo na bezplatné vzdelanie v takej forme (tzn. s využitím potrebných pomôcok, personálu, metód), ktorá je pre dosiahnutie stanovených cieľov v ods. 1 Dohovoru nevyhnutná.

Ochranu pred diskrimináciou z dôvodu národnosti či etnicity v prístupe k vzdelávaniu upravuje aj *Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie* (Valné zhromaždenie OSN, 1965), ktorý rasovú diskrimináciu vymedzuje pomerne široko v čl. 1 odseku 1: „*akékoľvek rozlišovanie, vylučovanie, obmedzovanie alebo zvýhodňovanie založené na rase, farbe pleti, rodovom alebo na národnostnom alebo etnickom pôvode, ktorého cieľom alebo následkom je znemožnenie alebo obmedzenie uznania, používania alebo uskutočňovania ľudských práv a základných slobôd*“ (Valné zhromaždenie OSN, 1965). Znenie dohovoru tiež v čl. 3 špecifikuje segregáciu a apartheid ako zvlášť odsúdeniahodnú formu rasovej diskriminácie (Valné zhromaždenie OSN, 1965) a v čl. 5 explicitne uvádza právo na vzdelanie a školenie ako jedno z práv, pri užívaní ktorých má byť zabezpečené odstránenie akejkoľvek formy diskriminácie (Valné zhromaždenie OSN, 1965).

1.2.2 Kvalita, prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávania

Prijateľnosť vyjadruje nielen kvalitu vzdelávania v zmysle naplnenia vzdelávacích cieľov, ale aj v zmysle naplnenia najlepšieho záujmu dieťaťa a zohľadňovania a rešpektovania špecifického kultúrneho či sociálneho kontextu. Všeobecný komentár č. 13 konkretizuje, že „*obsah vzdelávania, vrátane vzdelávacích programov a učebných metód, musí byť prijateľný (t. j. významovo, kultúrne vyhovujúci a v primeranej kvalite) pre žiačky, žiakov a v odôvodnených prípadoch aj pre ich rodičov; toto hľadisko podlieha cieľom a úlohám vzdelávania vyjadreným v článku 13 (1) a takým minimálnym vzdelávacím normám, aké môžu prijať zmluvne štáty (pozri články 13 (3) a (4))*“ (Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, 1999).

15

ICESCR rozširuje ciele vzdelávania vymedzené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv (predovšetkým cieľ plnohodnotného rozvoja ľudskej osobnosti) nasledovne: „*vzdelanie bude smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a zmyslu pre jej dôstojnosť a posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám...vzdelanie má umožniť všetkým osobám účinnú účasť v slobodnej spoločnosti, napomáhať vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a všetkými rasovými, etnickými a náboženskými skupinami, ako rozvoj činnosti Organizácie Spojených národov na zachovanie mieru.*“ (Valné zhromaždenie OSN, 1966). Prijateľnosť vzdelávania sa tak prejavuje nielen na dosiahnutej úrovni všeobecných kompetencií, ale aj kompetencií v oblasti ľudských práv a občianskej spoločnosti. Význam ľudskoprávneho vzdelávania aj holistického prístupu vo vzdelávaní podčiarkuje na viacerých miestach aj Všeobecný komentár č. 1 Výboru pre práva dieťaťa k Dohovoru o právach dieťaťa. Napríklad v odstavci 12 a 13 je uvedené, že „*článok 29 (1) kladie dôraz na holistický prístup k vzdelávaniu, ktorý má zabezpečiť, aby dostupné vzdelávacie príležitosti odrážali vhodnú rovnováhu s dôrazom na telesné, rozumové, duchovné a citové aspekty vzdelávania, jeho intelektuálne, sociálne a praktické rozmery... Článok 29 (1) zdôrazňuje potrebu navrhovať a poskytovať vzdelávanie takým spôsobom, ktorý presadzuje a posilňuje škálu špecifických etických hodnôt zakotvených v dohovore, vrátane výchovy k mieru, znášanlivosti a úcte k životnému prostrediu integrovaným a holistickým spôsobom.*“¹⁰ (Výbor pre práva dieťaťa, 2001).

Primeranosť pre žiakov a žiačky z národnostných menšín tiež predpokladá vzdelávanie podporujúce spoznanie vlastnej kultúrnej identity a zároveň aj možnosť vzdelávať sa v materinskom jazyku, hoci rozvoj a vzdelávanie v jazykoch národnostných menšín nie je súčasťou práva na vzdelanie, ale jazykových práv menšín. Ako uvádza Hodossy, „*Medzi používaním (právo používať jazyk), kompetenciou (právo naučiť sa jazyk) a identitou (právo identifikovať sa s jazykom) je veľmi úzka väzba: ak nemôže byť jazyk používaný, nemôže byť naučený. Je ťažké identifikovať sa s jazykom, ktorý človek nepozná. Čiže, zachovať jazyk je možné iba vtedy,*

¹⁰ Podľa prekladu In: Horná, D., Petőcz, K. (eds.) *Právo na vzdelanie a jeho kľúčové aspekty*. ŠPÚ. Bratislava, 2015.

ak sa poskytnú možnosti na jeho čo najširšie používanie tak v súkromnej, ako aj vo verejnej sfére.“ (Hodossy, 2015, s. 131)

Prispôsobivosť (adaptabilita) vzdelávania je schopnosťou vzdelávacieho systému reagovať na potreby žiakov a žiakov z rôzneho prostredia a s rôznymi možnosťami, reagovať na zmeny v spoločnosti v súvislosti s technologickým, kultúrne-politickým, ale aj environmentálnym rozvojom či zmenami. Prispôsobivosť tak predpokladá dostatočnú profesijnú prípravu budúcich pedagógov a pedagogičiek a ďalších zamestnancov a zamestnankyň jednak v nových vzdelávacích trendoch, ale aj v kompetenciách potrebných pre uplatňovanie inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní. (Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, 1999).

Hoci sú indikátory rozdelené do samostatných kategórií, je dôležité zdôrazniť ich vzájomnú prepojenosť. Úroveň prijateľnosti a prispôsobivosti môže napríklad ovplyvniť, či je vzdelávanie pre konkrétnu cieľovú skupinu (napr. národnostné menšiny) skutočne dostupné a zároveň kvalitné. Niektoré indikátory preto odrážajú súčasne mieru prístupnosti aj prijateľnosti (napr. *Schválené metodické materiály podporujúce školy pri implementácii inkluzívneho prístupu*), prípadne dostupnosti a prijateľnosti (napr. *Počet odborných pracovníkov školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie*). Pri ich zaradení do konkrétnej kategórie sme vychádzali z tematickej konzistentnosti, ktorá má uľahčiť interpretáciu jednotlivých ukazovateľov a prehľadnosť celého dokumentu.

1.3 Výber indikátorov pre právo na vzdelanie v SR

Dôležitým prvkom pri výbere indikátorov je zabezpečenie otvorenej odbornej diskusie so zastúpením verejného aj občianskeho sektora. Za týmto účelom SNSLP zorganizovalo tri konzultácie, na ktoré boli prizvané verejné inštitúcie z rezortu školstva, ľudskoprávne inštitúcie, mimovládne organizácie a občianske združenia zastupujúce záujmy rôznych skupín obyvateľstva. Oslovení boli aktéri participujúci na zostavení zoznamu indikátorov v roku 2021 a ďalšie organizácie zastupujúce pedagogický personál, žiakov a žiačky, rôzne typy škôl a školských zariadení. Pri zostavovaní zoznamu oslovených inštitúcií bolo zohľadňované nielen zapojenie verejného aj občianskeho sektora, ale aj zastúpenie aktérov, ktorí sa priamo venujú špecifickým oblastiam (napr. desegregácia vo vzdelávaní, vzdelávanie žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením), zastúpenie verejných inštitúcií s rôznymi kompetenciami v rezorte školstva a rovnako dôležité pre oslovenie partnerov boli aj analytické činnosti a prístup k dátam.

Na diskusii a výbere indikátorov spolupracovali nasledovné pracoviská a organizácie: Centrum vedecko-technických informácií SR (ďalej ako „CVTI SR“); Sekcia národnostného a inkluzívneho vzdelávania, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže (ďalej ako „MŠVVaM SR“); Národný inštitút vzdelávania a mládeže (ďalej ako „NIVAM“), Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ďalej ako „ÚSVRK“); Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím (ďalej ako „ÚKZP“); Kancelária verejného ochrancu práv (ďalej ako „KVOP“); Úrad komisára pre deti (ďalej ako „ÚKD“); Asociácia pracovníkov súkromných škôl a školských zariadení Slovenska; Odborový zväz pracovníkov školstva a vedy; Asociácia riaditeľov štátnych gymnázií; Platforma rodín detí so zdravotným znevýhodnením a Človek v ohrození.

Úlohou odborníkov a odborníkov v pracovnej skupine bolo vyhodnotiť relevantnosť pôvodných indikátorov, navrhnúť iný spôsob ich vyhodnotenia, ich vyradenie alebo navrhnutie nových indikátorov tak, aby bolo možné získať presnejší obraz o realizácii práva na vzdelanie všetkých zraniteľných skupín.

Pri prehodení indikátorov, ich vyradení alebo zaradení nových, boli okrem vyššie spomenutých metodologických východísk zohľadňované viaceré aspekty:

- a) relevantnosť v kontexte Slovenska (napr. s ohľadom na typy škôl, kompetencie priamo riadených organizácií rezortu školstva, výber zraniteľných skupín, zaznamenané problémy vo vzdelávaní);
- b) relevantnosť interpretácie v súvislosti s hodnotením dodržiavania práva na vzdelanie;
- c) dostupnosť dát a možnosť zberu potrebných dát v budúcnosti.

Štrukturálne indikátory, ktorých zoznam bol zachovaný z roku 2021, reflektujú ratifikáciu medzinárodných ľudskoprávných dokumentov, transponovanie záväzkov z nich vyplývajúcich do vnútroštátnej legislatívy a vypracované vnútroštátne stratégie a štandardy. Hodnotenie týchto indikátorov bolo kombinované – jednak overenie platnosti alebo existencie takéhoto dokumentu a v druhom kroku vyhodnotenie pokrytia všetkých sledovaných atribútov práva na vzdelanie. Celkové hodnotenie môže mať jednu z troch hodnôt: A – áno, N – nie, OR – v obmedzenom rozsahu.

Procesné indikátory nadväzujú na sledované strategické dokumenty (na úrovni štrukturálnych indikátorov) a opatrenia, ktorými sa implementujú strategické ciele v oblasti vzdelávania. Dôležité je zastúpenie všetkých sledovaných atribútov práva na vzdelanie a dezagregácia dát pre sledované zraniteľné skupiny obyvateľstva, ako napríklad žiaci a žiačky so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo podľa národnosti či materinského jazyka. Zastúpené sú procesné indikátory zamerané na objem investícií verejného sektora do potrebných opatrení, indikátory sledujúce dostupnú infraštruktúru, personálne kapacity, materiálne vybavenie a zastúpenie znevýhodnených žiakov a žiačok na jednotlivých stupňoch vzdelávania. Z dôvodu zmien spôsobu financovania učebníc aj pedagogických asistentov a asistentiek nebolo možné opakovanne vyhodnotiť tieto procesné indikátory:

- Podiel žiadostí o pedagogických asistentov/asistentky schválených MŠVVaM SR z podaných žiadostí (pôvodne PVP12);
- Naplnenosť požiadaviek škôl na dodanie učebníc (pôvodne PVP19).

Viacere indikatory sú vyhodnotené podrobnejšie tak, aby bolo možné ich sledovať pre zraniteľné skupiny žiactva, napríklad:

- PVP05 Pomerné zastúpenie detí zo znevýhodnených skupín v predprimárnom vzdelávaní, kde bolo doplnené členenie podľa vyučovacieho jazyka;
- PVP13 Počet odborných zamestnancov a zamestnankyň školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na základných školách, kde bolo doplnené členenie podľa vyučovacieho jazyka;
- PVP30 Podiel počtu žiakov a žiačok na počet učiteľov a učiteľiek, kde bolo doplnené členenie podľa vyučovacieho jazyka.

Do vyhodnotenia boli zaradené aj viaceré nové procesné indikatory, ktoré sledujú adresnosť nástrojov politik vzdelávania vo vzťahu k žiakom a žiačkam z Ukrajiny a národnostných menšín:

- PVP06 Podiel rómskych detí vo veku 3-6 rokov v predprimárnom vzdelávaní (prevzaté z EU SILC MRK 2024/2025);
- PVP08 Podiel žiakov a žiačok z Ukrajiny vzdelávaných v špeciálnych školách a triedach;
- PVP09 Podiel žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych školách a špeciálnych triedach podľa ich materinského jazyka;
- PVP10 Podiel detí z MRK vo veku 6 až 15 rokov v špeciálnom vzdelávaní (prevzaté z EU SILC MRK 2024/2025);
- PVP31 Kvalifikovanosť vyučujúcich;
- PVP36 Zahnutie vzdelávania o národnostných menšinách do štátneho vzdelávacieho programu.

Dopadové indikatory boli zvolené tak, aby odzrkadľovali účinnosť vzdelávacích politik na celú populáciu, ako aj na zraniteľné skupiny, a aby odrážali ich možnosti naplňať sledované atribúty práva na vzdelanie. Do súboru boli preto zaradené najmä indikatory založené na medzinárodných štandardizovaných meraniach vzdelávacích výsledkov a administratívnych údajoch o dokončení či nedokončení vzdelávania alebo získanej kvalifikácii. Zo zoznamu neboli vyradené žiadne indikatory; súbor bol rozšírený predovšetkým o podrobnejšiu dezagregáciu pôvodných indikátorov PVD03 Miera opakovania ročníka a PVD09 Podiel žiakov a žiačok, ktorí ukončujú stredoškolské vzdelávanie získaním maturity. Viaceré navrhnuté indikatory nebolo možné zaradiť, pretože sa nezbierajú potrebné údaje alebo bol pri vyhodnocovaní údajov zistený nesúlad.¹¹ Dopadové indikatory boli rozšírené len o jeden indikátor:

- PVD07 Osoby z MRK s predčasne ukončeným vzdelávaním (prevzaté z EU SILC MRK 2024/2025)

Údaje potrebné na vyhodnotenie indikátorov boli získané z verejne dostupných zdrojov, na základe žiadostí o poskytnutie informácií alebo prostredníctvom konzultácií s odbornými inštitúciami. Pracovali sme vždy s najnovšími dostupnými údajmi (vrátane dostupného benchmarku na úrovni EÚ alebo OECD, ak sa neporovnáva vývoj). V niektorých prípadoch ide o hodnoty za školský rok 2025/2026, väčšinou však za školský rok 2024/2025, prípadne 2023/2024. Informácia o kalendárnom alebo školskom roku, v ktorom boli dané dáta zozbierané, je uvedená v tabuľke indikátorov.

¹¹ Napríklad nebolo možné spoľahlivo určiť podiel žiakov a žiačok s mentálnym postihnutím, ktorí prestúpili zo špeciálnej do bežnej školy.

Tabuľka 2 Zoznam indikátorov práva na vzdelanie

	kód	Indikátor	Dátum poslednej aktualizácie	Hodnota	Benchmark	Porovnanie s predchádzajúcim obdobím 2021/2022
Štrukturálne	PVS01	Štatút ratifikácie medzinárodných dokumentov garantujúcich právo na vzdelanie	2025	A	A	— rovnako
	PVS02	Platnosť a dostatočný rozsah ústavného zákona, ktorým je garantované právo na vzdelanie	2025	OR	A	↓ zhoršenie
	PVS03	Platnosť a dostatočný rozsah vnútroštátnej legislatívy, ktorá upravuje implementáciu práva na vzdelávanie	2025	OR	A	↑ zlepšenie
	PVS04	Platnosť a dostatočný rozsah vnútroštátnej stratégie politiky vzdelávania	2025	A	A	↑ zlepšenie
Procesné	Dostupnosť a prístupnosť výchovy a vzdelávania v materských a na základných školách					
	PVP01	Podiel nevybavených žiadostí o prijatie do materských škôl	2025/2026	16,05 %	5 %	nový indikátor
	PVP02	Počet okresov, v ktorých kapacity materských škôl nepokrývajú potenciálny dopyt	2024	13	0	↑ zlepšenie
	PVP03	Dostupnosť materských a základných škôl na úrovni okresov				
		MŠ		0,956	0,99 (koef.)	↓ zhoršenie
		ZŠ		0,968	0,99 (koef.)	↓ zhoršenie
	PVP04	Diagnostika školskej spôsobilosti existuje v jazykoch národnostných menšín	2025	OR	A	— rovnako
	PVP05	Pomerné zastúpenie detí zo znevýhodnených skupín v predprimárnom vzdelávaní		2024/2025		
		podiel detí zo SZP		1,5 %	3,3 % (podiel v populácii)	↑ zlepšenie
		podiel detí so ZZ		0,91 %	3,5 % (podiel v populácii)	↑ zlepšenie
		z toho výchovný jazyk slovenský		0,91 %	0,91 % (celkový podiel ZZ)	nový indikátor
		z toho výchovný jazyk maďarský		1,07 %	0,91 % (celkový podiel ZZ)	nový indikátor
		z toho výchovný jazyk ukrajinský		0	0,91 % (celkový podiel ZZ)	nový indikátor
	PVP06	Podiel rómskych detí vo veku 3-6 rokov v predprimárnom vzdelávaní	2024/2025	54,73 %	75 % (v 2030)	nový indikátor
	PVP07	Podiel žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych školách a špeciálnych triedach		2022/2023	priemer EÚ	
		materské školy		1,07 %	0,69 %	↑ zlepšenie
		základné školy		4,4 %	2,6 %	↑ zlepšenie
	PVP08	Podiel žiakov a žiačok z Ukrajiny vzdelávaných v špeciálnych školách a triedach		2024/2025	priemer SR	
		materské školy		0,91 %	1,27 %	nový indikátor
		základné školy		0,38 %	4,92 %	nový indikátor
	PVP09	Podiel žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych školách a špeciálnych triedach podľa ich materinského jazyka.		2024/2025	priemer SR	
		slovenský jazyk		4,54 %	4,92 %	nový indikátor
		maďarský jazyk		4,77 %	4,92 %	nový indikátor
		rómsky jazyk		13,91 %	4,92 %	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		1,3 %	4,92 %	nový indikátor
		rusínsky jazyk		2,87 %	4,92 %	nový indikátor
	PVP10	Podiel žiakov a žiačok z MRK vo veku 6 až 15 rokov v špeciálnom vzdelávaní	2024/2025	11,3 %	4,92 % (priemer SR)	nový indikátor
	PVP11	Schválené metodické materiály podporujúce školy pri implementácii inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní v materských a na základných školách		A	A	— rovnako

	kód	Indikátor	Dátum poslednej aktualizácie	Hodnota	Benchmark	Porovnanie s predchádzajúcim obdobím 2021/2022
Procesné	PVP12	Podiel žiadostí o pedagogických asistentov/asistentky schválených MŠVVaM SR z podaných žiadostí	Indikátor nie je možné vyhodnotiť			
	PVP13	Počet zamestnancov a zamestnankýň školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na základných školách	2024			↑ zlepšenie
		počet pedagogických asistentov a asistentiek		7774	4510 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		583	436*	nový indikátor
		rusínsky jazyk		2	1	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		0	3	nový indikátor
		počet pomocných vychovávateľov a vychovávateľiek	2025	201,55	0 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		16,25	12	nový indikátor
		rusínsky jazyk		1	0	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		0	0	nový indikátor
		počet špeciálnych pedagógov a pedagogičiek		1434	917 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		60	80	nový indikátor
		rusínsky jazyk		1	1	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		0	1	nový indikátor
		počet psychologov a psychologičiek		677	371 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		21	37	nový indikátor
		rusínsky jazyk		0	1	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		1	1	nový indikátor
	PVP14	Existujú tranzitívne programy pri prestupe zo špeciálnej školy na bežnú školu	2025	OR	A	↑ zlepšenie
	PVP15	Existujú štipendijné programy pre žiakov a žiačky zo SZP na základných školách	2025	N	A	— rovnako
	PVP16	Monitorovanie výdavkov domácností na základné a stredné vzdelávanie dieťaťa	2024	OR	A	nový indikátor
	PVP17	Verejné výdavky vynaložené na inklúziu individuálne začlenených žiakov a žiačok	2024	288 560 494 €	136 322 851,97 (vývoj)	↑ zlepšenie
	PVP18	Dostupnosť materských a základných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny	2025/2026			
		materské školy				
		rómsky jazyk		N	A	— rovnako
		maďarský jazyk		A	A	— rovnako
		ukrajinský jazyk		A	A	— rovnako
		rusínsky jazyk		A	A	— rovnako
		základné školy				
		rómsky jazyk		N	A	— rovnako
		maďarský jazyk		A	A	— rovnako
		ukrajinský jazyk		A	A	— rovnako
		rusínsky jazyk		A	A	— rovnako
	PVP19	Nezávislá inštitúcia pre ochranu ľudských práv (NHRI) disponuje mandátom vyhodnotiť a poskytnúť právnu podporu vo veci porušenia práva na vzdelanie	2025	OR	A	nový indikátor

	kód	Indikátor	Dátum poslednej aktualizácie	Hodnota	Benchmark	Porovnanie s predchádzajúcim obdobím 2021/2022
Procesné	Dostupnosť a prístupnosť vzdelávania na stredných školách					
	PVP20	Dostupnosť stredných škôl na úrovni okresov	2024			
		GYM		0,571	0,649	↑ zlepšenie
		SOŠ		0,66	0,742	↑ zlepšenie
	PVP21	Priemerná mzda pedagogických zamestnancov a zamestnankyň v percentuálnom vyjadrení priemernej mzdy zamestnancov a zamestnankyň s vysokoškolským vzdelaním	2024	73,8 %	82 % (priemer EÚ)	↑ zlepšenie
	PVP22	Počet zamestnancov a zamestnankyň školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na stredných školách	2024		hodnota v predchádzajúcom sledovanom období	↑ zlepšenie
		počet asistentov a asistentiek učiteľky/učiteľa		252	172 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		7	11	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		0	1	nový indikátor
		počet pomocných vychovávateľov a vychovávateľiek	2025	2	0 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		0	0	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		0	0	nový indikátor
		počet špeciálnych pedagógov a pedagogičiek		124	87 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		3	5	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		0	1	nový indikátor
		počet psychologov a psychologičiek		281	154 (vývoj)	↑ zlepšenie
		maďarský jazyk		13	12	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		0	1	nový indikátor
	PVP23	Naplnenosť požiadaviek škôl na dodanie učebníc	Indikátor nie je možné vyhodnotiť			
	PVP24	Dostupnosť učebných materiálov (učebníc a pracovných zošitov)	2025			
		v jazykoch národnostných menšín		OR	A	— rovnako
		pre žiačky a žiakov so zdravotným znevýhodnením vrátane tých, ktorí komunikujú neverbálne formou augmentatívnej a alternatívnej komunikácie		OR	A	— rovnako
		pre žiačky a žiakov so zdravotným znevýhodnením v jazykoch národnostných menšín		OR	A	— rovnako
	PVP25	Podiel žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením a zo SZP, ktorí po riadnom ukončení ZŠ pokračujú v stredoškolskom štúdiu	2025			
		podiel žiačok a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia		78,4 %	100 %	↑ zlepšenie
		podiel integrovaných žiačok a žiakov		96,2 %	100 %	↑ zlepšenie
		podiel žiačok a žiakov zo špeciálnych škôl		69,4 %	100 %	↑ zlepšenie
	PVP26	Podiel žiakov a žiačok, ktorí sú poberateľmi prostriedkov verejnej podpory na stredoškolské vzdelávanie	2024/2025	1,83 %	3,5 %	↓ zhoršenie
	PVP27	Dostupnosť stredných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny	2025			— rovnako
		rómsky jazyk		N	A	— rovnako
		maďarský jazyk		A	A	— rovnako

	kód	Indikátor	Dátum poslednej aktualizácie	Hodnota	Benchmark	Porovnanie s predchádzajúcim obdobím 2021/2022
		ukrajinský jazyk		A	A	— rovnako
		rusínsky jazyk		N	A	— rovnako
Procesné	PVP28	Podiel žiakov a žiačok navštevujúcich gymnáziá a stredné odborné školy podľa národnostných menšín	2024/2025			— rovnako
		rómska		3,73 %/96,27 %	35,47 %/64,53 %	↑ zlepšenie
		maďarská		32,13 %/67,87 %	35,47 %/64,53 %	↑ zlepšenie
		ukrajinská		23,62%/76,38 %	35,47 %/64,53 %	↓ zhoršenie
		rusínska		46,77 %/53,23 %	35,47 %/64,53 %	↓ zhoršenie
	Kvalita, prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávanie v materských a na základných a stredných školách					
	PVP29	Klíma školy	2024	3	3,08 (priemer EÚ)	↑ zlepšenie
	PVP30	Podiel počtu žiakov a žiačok na počet učiteľov a učiteľiek podľa vyučovacieho jazyka				
		predškolská príprava	2023	9,9	12,2 (priemer EÚ)	↓ zhoršenie
		slovenský jazyk	2024	9,93	9,84	nový indikátor
		maďarský jazyk	2024	9,08	9,84	nový indikátor
		ukrajinský jazyk	2024	5,5	9,84	nový indikátor
		rusínsky jazyk	2024	8	9,84	nový indikátor
		základná škola	2023	12,52	12,6 (priemer EÚ)	↑ zlepšenie
		slovenský jazyk	2024	12,64	12,41	nový indikátor
		maďarský jazyk	2024	9,99	12,41	nový indikátor
		ukrajinský jazyk	2024	13	12,41	nový indikátor
		rusínsky jazyk	2024	5,07	12,41	nový indikátor
		stredná škola - gymnázium	2023	11,24	11,7 (priemer EÚ)	↑ zlepšenie
		slovenský jazyk	2024	10,99	11,39	nový indikátor
		maďarský jazyk	2024	9,62	11,39	nový indikátor
		ukrajinský jazyk	2024	13,5	11,39	nový indikátor
		stredná škola - stredná odborná škola	2023	10,25	10,8 (priemer EÚ)	↓ zhoršenie
		slovenský jazyk	2024	10,31	10,34	nový indikátor
		maďarský jazyk	2024	6,13	10,34	nový indikátor
	PVP31	Kvalifikovanosť vyučujúcich				
		ZŠ	2024	87,13 %	94,4 % (priemer OECD)	nový indikátor
		SŠ	2024	92,47 %	92,9 % (priemer OECD)	nový indikátor
	PVP32	Schválený štátny vzdelávací program stanovujúci minimálny vzdelávací štandard pre všetkých žiakov a žiačky	2022	A	A	↑ zlepšenie
	PVP33	Vzdelávací štandard pre výučbu slovenského jazyka ako druhého/cudzieho jazyka	2025	A	A	↑ zlepšenie
	PVP34	V študijných programoch pre učiteľov a učiteľky stupňa ISCED 0 a ISCED 1 je zahrnutý povinný predmet zameraný na prácu s integrovanými žiakmi a žiačkami a na inkluzívne vzdelávanie	2025	OR	A	↑ zlepšenie

	kód	Indikátor	Dátum poslednej aktualizácie	Hodnota	Benchmark	Porovnanie s predchádzajúcim obdobím 2021/2022
Procesné	PVP35	Zahrnutie vzdelávania o ľudských právach do štátneho vzdelávacieho programu vrátane prístupnosti žiakom a žiačkam so zdravotným znevýhodnením	2025	A	A	↑ zlepšenie
	PVP36	Zahrnutie vzdelávania o národnostných menšinách do štátneho vzdelávacieho programu.	2024	OR	A	nový indikátor
	PVP37	Zahrnutie vzdelávania ku globálnemu občianstvu a udržateľnému rozvoju do vzdelávacieho systému (SDG 4.7.1)			priemer EÚ	
		Zahrnutie VGO do vzdelávacích politík	2020	0,52 b.	0,91 b.	— rovnako
		Zahrnutie VGO do ŠVP	2020	0,65 b.	0,82 b.	— rovnako
		Zahrnutie VGO do profesijnej prípravy	Indikátor nie je možné vyhodnotiť			
		Zahrnutie VGO do hodnotenia akademických výsledkov	2020	0,25 b.	0,86 b.	— rovnako
	PVP38	Zabezpečenie slobodnej voľby vzdelávania	2025	OR	A	↑ zlepšenie
Dopadové	Dostupnosť a prístupnosť výchovy a vzdelávania v materských a na základných školách					
	PVD01	Podiel detí, ktoré navštevujú posledný ročník predprimárneho vzdelávania	2024/2025	91,48 %	95 % (Agenda 2030)	↑ zlepšenie
		deti z MRK	2024/2025	75,38 %	95 % (Agenda 2030)	nový indikátor
	PVD02	Podiel žiakov a žiačok, ktorí prestúpili zo špeciálnej do bežnej školy	2025/2026	1,68 %	0,93 % (vývoj)	↑ zlepšenie
	PVD03	Miera opakovania ročníka	2024/2025			
		I. stupeň - ISCED 1		2,16 %	1,15 % (vývoj)	↓ zhoršenie
		slovenský jazyk		1,23 %	2,16 % (priemer SR)	nový indikátor
		maďarský jazyk		4,21 %	2,16 %	nový indikátor
		rómsky jazyk		15,8 %	2,16 %	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		1,03 %	2,16 %	nový indikátor
		SZP		14,8 %	2,16 %	nový indikátor
		ZZ		3,97 %	2,16 %	nový indikátor
		MRK		16 %	2,16 %	nový indikátor
		II. stupeň - ISCED 2		1,22 %	2,3 % (vývoj)	↓ zhoršenie
		slovenský jazyk		0,92 %	1,22 % (priemer SR)	nový indikátor
		maďarský jazyk		3,52 %	1,22 %	nový indikátor
		rómsky jazyk		5,89 %	1,22 %	nový indikátor
		ukrajinský jazyk		1,25 %	1,22 %	nový indikátor
		SZP		7,89 %	1,22 %	nový indikátor
		ZZ		1,29 %	1,22 %	nový indikátor
		MRK		31,5 %	1,22 %	nový indikátor
	PVD04	Podiel žiakov a žiačok s neukončeným základným vzdelaním	2023/2024			
		pred ukončením ISCED 1		0,082 %	0 %	↑ zlepšenie
		chlapci		0,085 %	0 %	↑ zlepšenie
		dievčatá		0,078 %	0 %	↑ zlepšenie
		pred ukončením ISCED 2		0,617 %	0 %	↑ zlepšenie

	kód	Indikátor	Dátum poslednej aktualizácie	Hodnota	Benchmark	Porovnanie s predchádzajúcim obdobím 2021/2022
Dopadové		chlapci		0,591 %	0 %	↑ zlepšenie
		dievčatá		0,644 %	0 %	↑ zlepšenie
		žiaci a žiačky so zdravotným znevýhodnením (ISCED 1 a 2)		2,27 %	0,617 %	↑ zlepšenie
		žiaci a žiačky zo sociálne znevýhodneného prostredia (ISCED 1 a 2)		3,1 %	0,617 %	↓ zhoršenie
	PVD05	Prestup do špeciálnej základnej školy	2024/2025			
		počas ISCED 1		0,26 %	0 %	↓ zhoršenie
		počas ISCED 2		0,08 %	0 %	↑ zlepšenie
	Dostupnosť a prístupnosť vzdelávania na stredných školách					
	PVD06	Osoby s predčasne ukončeným vzdelávaním	2024	7,5 %	9 %	↑ zlepšenie
		muži		7,8 %	9 %	↑ zlepšenie
		ženy		7,1 %	9 %	↑ zlepšenie
	PVD07	Osoby z MRK s predčasne ukončeným vzdelávaním	2024/2025	55,6 %	7,5 % (priemer SR)	nový indikátor
	PVD08	Podiel žiakov a žiačok, ktorí zanechali štúdium na strednej škole	2025/2026	1,95 %	2,7 % (vývoj)	↑ zlepšenie
		dievčatá		1,67 %	2,62 %	↑ zlepšenie
		chlapci		2,16 %	2,77 %	↑ zlepšenie
		žiaci a žiačky zo sociálne znevýhodneného prostredia		17,89 %	1,95 %	↓ zhoršenie
		žiaci a žiačky so zdravotným znevýhodnením		7,47 %	1,95 %	↓ zhoršenie
	PVD09	Podiel žiakov a žiačok, ktorí ukončujú stredoškolské vzdelávanie získaním maturity	2024/2025	83,3 %	85,8 % (priemer EÚ)	↑ zlepšenie
		chlapci		80,2 %	84,9 % (priemer EÚ)	↑ zlepšenie
		dievčatá		86,4 %	86,9 % (priemer EÚ)	↑ zlepšenie
		zo sociálne znevýhodneného prostredia		11,9 %	83,3 % (celkový podiel)	nový indikátor
		so zdravotným znevýhodnením		70,94 %	83,3 % (celkový podiel)	nový indikátor
	Kvalita, prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávania v materských a na základných a stredných školách					
	PVD10	Akademické výsledky 10-ročných žiakov a žiačok			priemer OECD	
		TIMMS - matematika	2023	515 b.	525 b.	↑ zlepšenie
		chlapci		523 b.	530 b.	↑ zlepšenie
		dievčatá		506 b.	520 b.	↑ zlepšenie
		podiel žiačok a žiakov, ktorí dosiahli minimálny benchmark		91 %	95 %	↓ zhoršenie
		TIMMS - prírodné vedy	2023	521 b.	526 b.	— rovnako
		chlapci		523 b.	528 b.	— rovnako
		dievčatá		518 b.	524 b.	— rovnako
		podiel žiačok a žiakov, ktorí dosiahli minimálny benchmark		90 %	94 %	↓ zhoršenie
		PIRLS - čitateľská gramotnosť	2021	529 b.	528 b.	↑ zlepšenie
		chlapci		525 b.	524 b.	↑ zlepšenie
		dievčatá		533 b.	532 b.	↑ zlepšenie
		podiel žiačok a žiakov, ktorí dosiahli minimálny benchmark		93 %	96 %	— rovnako

	kód	Indikátor	Dátum poslednej aktualizácie	Hodnota	Benchmark	Porovnanie s predchádzajúcim obdobím 2021/2022
Dopadové	PVD11	Akademické výsledky 15-ročných žiakov a žiačok	2022		priemer OECD	
		PISA - čitateľská gramotnosť		447 b.	476 b.	↓ zhoršenie
		chlapci		433 b.	464 b.	→ rovnako
		dievčatá		462 b.	488 b.	↓ zhoršenie
		PISA - matematická gramotnosť		464 b.	472 b.	↓ zhoršenie
		chlapci		465 b.	477 b.	↓ zhoršenie
		dievčatá		463 b.	468 b.	↓ zhoršenie
		PISA - prírodovedná gramotnosť		462 b.	485 b.	↓ zhoršenie
		chlapci		459 b.	485 b.	↓ zhoršenie
		dievčatá		466 b.	485 b.	↓ zhoršenie
		PISA - Podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahli úroveň 2 v čitateľskej gramotnosti		35,4 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		chlapci		41 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		dievčatá		29 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		PISA - Podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahli úroveň 2 v matematickej gramotnosti		33,3 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		chlapci		34 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		dievčatá		32 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		PISA - Podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahli úroveň 2 v prírodovednej gramotnosti		30,6 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		chlapci		32 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		dievčatá		29 %	menej ako 15 %	↓ zhoršenie
		Vplyv socioekonomického zázemia na výkon žiakov a žiačok v čitateľskej gramotnosti (ESCS index)		0,2	0	→ rovnako
	PVD12	Úroveň kompetencií 14-ročných žiakov a žiačok	2022		priemer krajín ICCS	
		ICCS		501 b.	508 b.	↓ zhoršenie
		ICCS - podiel žiactva, ktoré dosiahlo skóre na úrovni A		25,1 %	30,6 %	↓ zhoršenie
		chlapci		492 b.	495 b.	↓ zhoršenie
		dievčatá		511 b.	521 b.	↓ zhoršenie
		deti rodičov s nižším socioekonomickým zázemím podľa statusu profesie		480 b.	489 b.	↓ zhoršenie

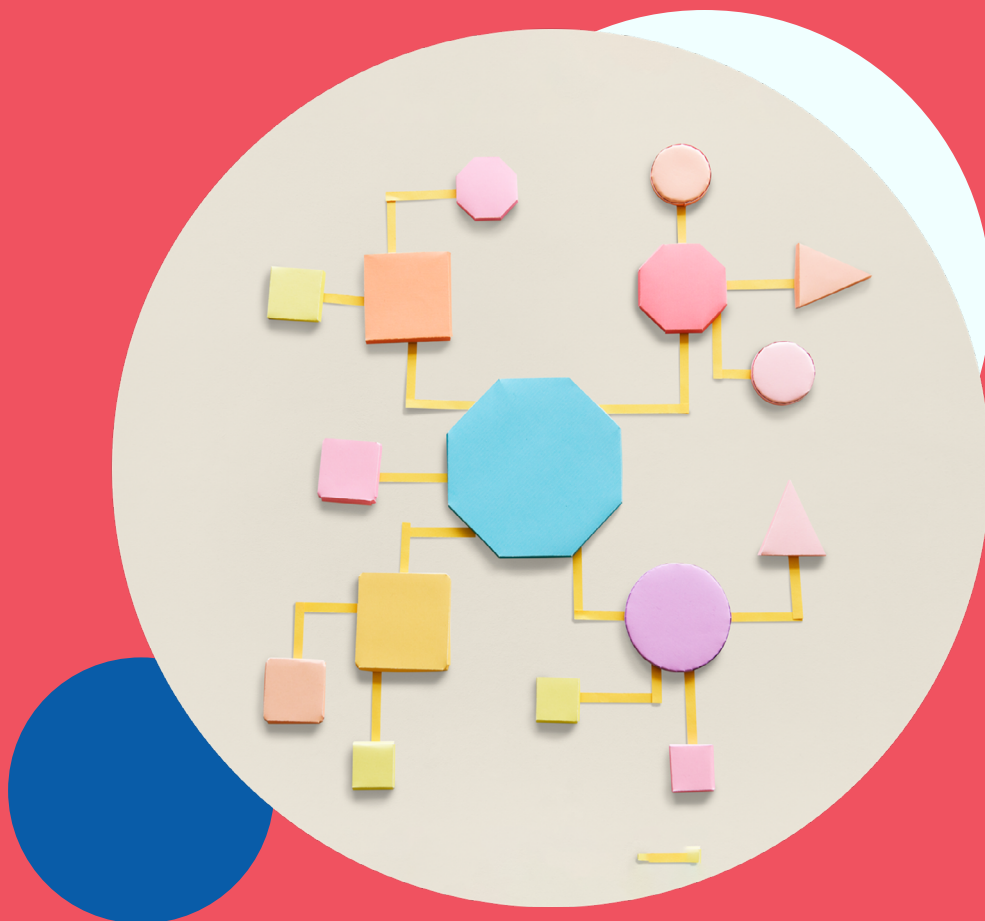
	Hodnota indikátora je rovná alebo vyššia ako benchmark
	Hodnota indikátora je nižšia od hodnoty benchmarku o menej ako 10 %**
	Hodnota indikátora je nižšia od hodnoty benchmarku o viac ako 10 %***
	Hodnota indikátora nie je k dispozícii

* Ak nie je v tabuľke uvedený zdroj benchmarku, je možné ho nájsť v metadátových hárkoch.

** Ak je pri hodnote benchmarku uvedené "(vývoj)", indikátor sa vyhodnocuje porovnaním s hodnotou tohto ukazovateľa v predchádzajúcej analýze Indikátorov práva na vzdelanie (2020).

*** Výnimku tvoria indikátory, ktoré majú ako benchmark stanovených 0 %. V tom prípade je hranicou 1 %.

**** Výnimku tvoria indikátory PVD10 a PVD11 (medzinárodné merania, kde sa sleduje štatistická významnosť rozdielu oproti benchmarku).

2. Vyhodnotenie indikátorov

Vyhodnotenie indikátorov predstavujeme v kontexte objasňujúcom, akým spôsobom súvisia indikátory s právom na vzdelanie, s akými dátami bolo možné pracovať a ako môžeme zistenia interpretovať. V prípade, že ide o indikátory vyhodnotených aj v roku 2021, uvádzame porovnanie alebo posledný vývoj v sledovanej oblasti. Výsledné hodnotenie indikátorov je možné nájsť aj v tabuľke indikátorov. Súhrnné porovnanie situácie v oblasti práva na bývanie na základe porovnania s hodnotami v roku 2021 predstavujeme v záverečnej podkapitole 3. V osobitnej prílohe sú uvedené metadátové hárky, ktoré obsahujú podrobnejšie informácie o zdrojoch dát, použitých výpočtoch a ďalších súvislostiach.

2.1 Štrukturálne indikátory

Štrukturálne indikátory, ktoré sa vzťahujú na legislatívny rámec ako predpoklad plnenia záväzku práva na vzdelanie, sú vyhodnocované hodnotami áno/nie/v obmedzenom rozsahu. Vyhodnocujeme to, či má Slovenská republika prijaté dokumenty upravujúce a garantujúce právo na vzdelanie na jednotlivých úrovniach (medzinárodné záväzky, ústavné právo a ostatná vnútroštátna legislatíva, strategické dokumenty) a či tieto dokumenty garantujú právo na vzdelanie všetkým zraniteľným skupinám.

PVS01 Štatút ratifikácie medzinárodných dokumentov garantujúcich právo na vzdelanie

Slovenská republika ratifikovala všetky kľúčové ľudskoprávne dokumenty garantujúce právo na vzdelanie vo všeobecnosti, ako napríklad *Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach* alebo *Európsku sociálnu chartu - revidovanú, alebo vo vzťahu k ochrane práv zraniteľných skupín* akými sú deti (*Dohovor OSN o právach dieťaťa*), ženy (*Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien*), osoby so zdravotným postihnutím (*Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím*) alebo etnické a národnostné menšiny (*Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie*).¹² Indikátor PVS01 Štatút ratifikácie medzinárodných dokumentov garantujúcich právo na vzdelanie preto hodnotíme ako splnený.

27

PVS02 Platnosť a dostatočný rozsah ústavného zákona, ktorým je garantované právo na vzdelanie

V roku 2021 sme v súvislosti s hodnotením dostatočného rozsahu garancie práva na vzdelanie v ústavnom zákone upozornili na to, že v ustanovení čl. 42 ods. 1 Ústavy SR sa síce hovorí o práve na vzdelanie „každého“, v nadväzujúcich ustanoveniach čl. 42 sa toto právo konkretizuje len vo vzťahu k občanom Slovenskej republiky. Ústava teda rozširuje právo na bezplatné vzdelanie nad rámec medzinárodných záväzkov aj na stredoškolské vzdelanie, no bezplatné vzdelanie zaručuje len pre občanov a občianky. Povinnosť poskytovať bezplatné vzdelanie sa vzťahuje len na štátne školy, čo je však v súlade s výkladom ICESCR aj Dohovoru o právach dieťaťa. Zmluvné strany sú povinné zabezpečiť dostupnosť bez platného vzdelania pre všetkých a zároveň umožniť aj iným subjektom rozvíjať vzdelávacie aktivity a poskytovať služby v oblasti vzdelávania.

„(1) Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Jej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon. (2) Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách. (3) Zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom; v takýchto školách sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu. (4) Zákon ustanoví, za akých podmienok majú občania pri štúdiu právo na pomoc štátu.“ (Národná rada SR, 1992)

Od roku 2021 do 2025 bola Ústava novelizovaná štyri krát. Ani jedna z úprav neodstránila identifikovaný problém. Možnosti realizovať právo na vzdelanie sa môže dotknúť novelizácia 255/2025 Z. z. účinná k 1.11.2025, ktorá v čl. 41 ods. 7 upravuje právo právnych zástupcov rozhodovať o prístupe k vyučovanému obsahu v oblasti výchovy a vzdelávania, ktoré „*formuje intímny život a sexuálne správanie*“. Zároveň, v tom istom odseku sa konštatuje, že „*Vzdelávanie za-*

¹² Úplný zoznam medzinárodných dokumentov s rokom ich ratifikácie je uvedený v metadátovom hárku.

merané na ochranu zdravia, telesnú integritu a prevenciu zneužívania tvorí súčasť všeobecného vzdelávania detí v podobe primeranej ich veku”.¹³ SNSLP počas medzirezortného pripomienkového konania vyjadrilo stanovisko, že podmieňovanie prístupu k vzdelaniu v otázke sexuálneho zdravia súhlasom zákonných zástupcov je v rozpore s viacerými ľudskoprávnymi záväzkami, medzi inými aj s *Dohovorom Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykoisťovaním a sexuálnym zneužívaním*.¹⁴ Uvedenou formuláciou sa zaoberala aj Benátska komisia Rady Európy, ktorá upozorňuje, že „posilnenie práva zákonných zástupcov schvaľovať alebo odmietať účasť svojich detí na vzdelávacích aktivitách v článku 41 ústavy nie je samo osebe v rozpore s európskymi normami, musí sa však vyvažovať právom detí na objektívne informácie a povinnosťou štátu poskytovať prístupné a nediskriminačné vzdelávanie”.¹⁵ Indikátor PVS02 Platnosť a dostatočný rozsah ústavného zákona, ktorým je garantované právo na vzdelanie, má hodnotu „v obmedzenom rozsahu“ kvôli pretrvávajúcemu obmedzeniu nároku na bezplatné základné vzdelanie len pre občanov a občianky Slovenskej republiky a vytvorení priestoru pre obmedzenie práva dieťaťa na informácie a práva na vzdelanie v oblasti sexuálneho zdravia.

PVS03 Platnosť a dostatočný rozsah vnútroštátnej legislatívy, ktorá upravuje implementáciu práva na vzdelávanie

Poskytovanie formálneho vzdelávania upravuje zákon 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „školský zákon“), ktorý zahŕňa nielen predprimárnu výchovu a vzdelávanie, primárne aj sekundárne vzdelávanie, ale aj činnosť jazykových škôl, základných umeleckých škôl a ďalších pracovísk súvisiacich s pedagogickou diagnostikou a prevenciou. V období od roku 2021 do 2025 bolo parlamentom schválených 18 zákonov upravujúcich znenie školského zákona.¹⁶ Zmeny súviseli napríklad s implementáciou opatrení Plánu obnovy a odolnosti, vojnou na Ukrajine a prístupom detí odídcov k vzdelávaniu, kurikulárnou reformou a vysporiadaním sa s pretrvávajúcou segregáciou na školách.

28

Prístup detí cudzincov k bezplatnému vzdelaniu upravuje § 146, podľa ktorého „sa poskytuje výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách podľa tohto zákona za tých istých podmienok ako občanom Slovenskej republiky.“ (Národná rada SR, 2008). V sledovanom období bola novelizáciami upravovaná povinná dochádzka aj vo vzťahu k deťom z Ukrajiny, ktorých rodičia sú v konaní alebo po schválení dočasného útočiska, s cieľom zvýšiť podiel detí z Ukrajiny, ktoré budú prihlásené do školského systému. Zavedenie povinnosti požiadať o zaradenie dieťaťa do vzdelávania sa nevzťahuje na cudzincov s iným statusom (napr. v azylovom konaní). S povinnosťou zákonných zástupcov zapísať dieťaťa na základnú školu súvisí aj povinnosť obce podľa § 20 školského zákona vykonať „všetky potrebné úkony, aby dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky prijal riaditeľ akejkoľvek základnej školy, ktorej je táto obec zriaďovateľom.“ Vymáhateľnosť prístupu k vzdelaniu je preto vyššia pre deti, ktorých povinná dochádzka je zákonom upravená.

Z hľadiska prístupu k základnému vzdelaniu pre žiakov a žiačky so zdravotným znevýhodnením sme v roku 2021 upozornili na obmedzenie možností vzdelania pre žiakov a žiačky s mentálnym postihnutím (bez ohľadu na stupeň postihnutia). Školský zákon vtedy umožňoval žiakom a žiačkam s mentálnym postihnutím dosiahnuť primárne vzdelanie až po absolvovaní posledného ročníka základnej školy, nižšie sekundárne vzdelávanie bolo možné získať absolvovaním praktickej školy alebo odbornom učilišti. Týmto zákon obmedzoval možnosti žiakov a žiačok absolvovať sekundárne vzdelávanie na iných stredných školách, nakoľko bez ukončeného základného vzdelania nemôžu byť títo žiaci a žiačky prijatí na iné stredné školy (podľa § 62, Predpoklady prijatia na vzdelávanie). Prekážka v získaní úplného základného vzdelania absolvovaním základnej školy bola odstránená zavedením minimálneho učebného výstupu a možnosťou externého testovania novelizáciou zákonom č. 182/2023 Z. z.

13 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, čl. 41, ods. 7. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/20251101.html>

14 Stanovisko SNSLP je zahrnuté aj v Individuálnom podaní pre 79. zasadnutie Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva. Dostupné na: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails.aspx?SessionID=2762&Lang=en

15 Benátska komisia. 2025. Urgentné stanovisko k návrhu dodatkov Ústavy SR. Dostupné na: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI\(2025\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI(2025)011-e)

16 Zoznam zákonov, ktorými sa upravilo znenie školského zákona, je uvedený v metadátovom hárku.

Najnovšia novelizácia zákonom č. 323/2025 túto možnosť konkretizuje vo vzťahu k žiakom a žiačkam s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia. Podľa § 16 znenia zákona účinného k 1. januáru 2026 môže primárne vzdelanie žiak získať „úspešným absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu pre prvý stupeň základnej školy, **absolvovaním posledného ročníka základnej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, ak ide o žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, ktorý nesplnil požiadavky minimálneho učebného výstupu, alebo o žiaka so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia, alebo úspešným absolvovaním komisionálnej skúšky na získanie primárneho vzdelania podľa § 31a**“. Následne, nižšie stredné vzdelanie môže byť dosiahnuté úspešným absolvovaním externého testovania, komisionálnej skúšky alebo „absolvovaním posledného ročníka triedy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením základnej školy alebo posledného ročníka základnej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, ak ide o žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, ktorý splnil požiadavky minimálneho učebného výstupu“. Zaradením viacerých možností získania nižšieho stredného vzdelania aj pre žiakov a žiačky s mentálnym postihnutím ľahkého stupňa považujeme prekážku v prístupe k základnému vzdelaniu pre túto skupinu žiactva za odstránenú.

Novelizácie školského zákona zaviedli viacero zmien, ktorých deklarovaným cieľom je podpora inkluzívnosti a prístupnosti vzdelania pre všetky deti. Jednou z nich je aj odstránenie prekážky v prístupe ku vzdelaniu pre deti so zdravotným znevýhodnením. V zákone sme však identifikovali rozdiel v ochrane práva na vzdelanie detí cudzincov, ktoré nemajú udelené dočasné útočisko. Z tohto dôvodu hodnotíme tento indikátor ako splnený v obmedzenom rozsahu.

PVS04 Platnosť a dostatočný rozsah vnútroštátnej stratégie politiky vzdelávania

Všeobecná politika vzdelávania je formulovaná v Národnom programe rozvoja výchovy a vzdelávania 2018 – 2027 revidovanom v roku 2022¹⁷ (ďalej ako „NPRVV 2022“). Ciele súvisiace s podporou inklúzie v regionálnom školstve sú rozpracované v *Stratégii inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní schválenej v roku 2022*¹⁸ (ďalej ako „Stratégia inklúzie“). Na regionálne školstvo sa vzťahuje aj *Program informatizácie školstva do roku 2030* schválený v roku 2021.¹⁹ Pre oblasť národnostného školstva nie je vypracovaný samostatný strategický dokument, ale v roku 2025 ministerstvo vypracovalo *Analýzu stavu výchovy a vzdelávania národnostných menšín v Slovenskej republike*.²⁰ V porovnaní s predchádzajúcim hodnoteným obdobím venuje ministerstvo rozpracovaniu stratégií implementácie politík vzdelávania väčšiu pozornosť.

29

Revidovaný NPRVV 2022 reflektuje strategické ciele v Pláne obnovy a odolnosti Slovenskej republiky aj ciele európskej vzdelávacej politiky *Strategický rámec pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní*²¹ a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru. Dokument preberá strategické priority aj ciele spomínaného európskeho dokumentu:

1. Zlepšenie kvality, rovnosti, inklúzie a úspešnosti vo vzdelávaní a odbornej príprave pre všetkých.
2. Celoživotné vzdelávanie a mobilita ako realita pre všetkých.
3. Zvyšovanie kompetencií a motivácie pedagogických zamestnancov.
4. Posilnenie európskeho vysokoškolského vzdelávania.
5. Podpora zelenej a digitálnej transformácie vo vzdelávaní a odbornom vzdelávaní a príprave (ďalej ako „OVP“).

¹⁷ Revidovaná verzia z roku 2022 dostupná na: <https://www.minedu.sk/data/att/27e/24904.c12072.pdf>

Následná revízia prebiehala koncom roka 2025, aktualizovaná verzia v čase vyhodnotenia nebola zverejnená.

¹⁸ MŠVVaM SR. *Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní*. Bratislava, 2021. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/27e/24904.c12072.pdf>

¹⁹ MŠVVaM SR. *Program informatizácie školstva do roku 2030*. Bratislava, 2021. Dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/13439_verzia_1_0_program_2030.pdf

²⁰ MŠVVaM SR. 2025. *Analýza stavu výchovy a vzdelávania národnostných menšín v Slovenskej republike*. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/470/34711.290226.pdf>

²¹ Viac informácií o Strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní dostupné: <https://education.ec.europa.eu/sk/about-eea/strategic-framework>

Ciele európskeho vzdelávacieho procesu sú zároveň ukazovateľmi naplňovania priorít:

1. Do roku 2030 by mal byť podiel 15-ročných so slabými výsledkami v čítaní, matematike a prírodných vedách nižší ako 15 %.
2. Do roku 2030 by mal byť podiel ôsmakov so slabými výsledkami v počítačovej a informačnej gramotnosti nižší ako 15 %.
3. Do roku 2030 by sa vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve malo zúčastňovať aspoň 96 % detí od 3 rokov do veku začatia povinnej školskej dochádzky.
4. Do roku 2030 by mal byť podiel osôb, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, menší ako 9 %.
5. Do roku 2030 by mal podiel osôb vo veku 25 až 34 rokov, ktoré dosiahli terciárne vzdelanie, predstavovať aspoň 45 %.
6. Do roku 2025 by mal podiel nedávnych absolventov OVP, ktorí sa počas svojho štúdia učili na pracovisku, predstavovať aspoň 60 %.
7. Do roku 2025 by sa mal dosiahnuť stav, keď sa na vzdelávaní v predchádzajúcich 12 mesiacoch zúčastní aspoň 47 % dospelých vo veku od 25 do 64 rokov.

Tieto ciele a priority ďalej konkretizuje pre podmienky vzdelávania na Slovensku a rozširuje o tzv. doplnkové strategické ciele: 1. zvýšenie atraktivity učiteľského povolania; 2. zvýšenie podpory rozvoja kvalitnej práce s mládežou na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni, vrátane rozvoja politiky v tejto oblasti, školenia pracovníkov s mládežou, vytvorenia právnych rámcov a dostatočného pridelovania zdrojov; 3. zníženie podielu študentov VŠ študujúcich v zahraničí; 4. v rámci desegregácie dosiahnuť, aby menej ako jeden z piatich rómskych žiakov študoval na škole, kde väčšina detí a žiakov sú Rómovia; 5. zvýšenie podielu žiakov, ktorí sa venujú pohybovým a športovým aktivitám na školách, o 10 % oproti roku 2022.

Podobne ako NPRVV z roku 2018, aj revidovaná verzia stanovuje ciele, ktoré zahŕňajú vyššie uvedené aspekty práva na vzdelanie – dostupnosť, prístupnosť, prijateľnosť aj prispôsobivosť. Ciele špecificky uvádzajú žiačky a žiakov so zdravotným a sociálnym znevýhodnením a z národnostných menšín. Tak ako v pôvodne hodnotenej verzii, dokument nemyslí na žiakov a žiačky s inou štátnou príslušnosťou (cudzcincov).

30

Vzdelávanie zraniteľných skupín detí možno očakávať v dokumentoch zameraných na inkluzívne vzdelávanie – *Stratégiu inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní* a *Druhý akčný plán plnenia Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní na roky 2025 – 2027*. Pozitívne hodnotíme, že Stratégia inklúzie odkazuje na ľudskoprávne záväzky vyplývajúce z Dohovoru o právach osôb so zdravotným znevýhodnením aj na výklad pojmu primeraného (inkluzívneho) vzdelania podľa Všeobecného komentára č. 4 k spomínanému Dohovoru.

Na úrovni strategických cieľov je v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím venovaná zvýšená pozornosť deťom so zdravotným znevýhodnením. Žiaci a žiačky so zdravotným znevýhodnením sú zastúpené vo všetkých sledovaných prioritných oblastiach. Žiaci a žiačky z rómskych domácností sú ako špecifická zraniteľná skupina uvádzaní len v prioritnej oblasti desegregácie, v iných oblastiach sa pracuje s kategóriou žiakov a žiačok zo sociálne znevýhodneného prostredia. Žiaci a žiačky s inou štátnou príslušnosťou nie sú zastúpené takmer vôbec, v prioritnej oblasti desegregácie sú spomenuté azylové domy pre deti migrantov ako jedno z pracovísk, kde by mala byť podporovaná dobrovoľnícka činnosť študentov a študentiek pedagogických odborov. Druhý Akčný plán už obsahuje opatrenia zacielené na zvýšenie prístupu aj kvality vzdelávania nielen žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením, ale aj na deti cudzcincov.²²

V oblasti strategického plánovania politík vzdelávania nastal výrazný pokrok. Je možné identifikovať väčšiu konkrétnosť dokumentov, naviazanosť na európske politiky aj vyššiu mieru reflexie potrieb rôznorodých skupín. Vzhľadom na to, že na úrovni opatrení boli adresované potreby všetkých zraniteľných skupín, hodnotíme indikátor ako splnený. Upozorňujeme však na priestor pre zlepšenie v oblasti prístupu a kvality vzdelania pre cudzcincov s rôznym právnym statusom.

²² Ide o tri opatrenia – dve zamerané na legislatívne zmeny a metodickú podporu a jedno zamerané na prípravu budúcich pedagógov a pedagogičky v oblasti inkluzívneho vzdelávania.

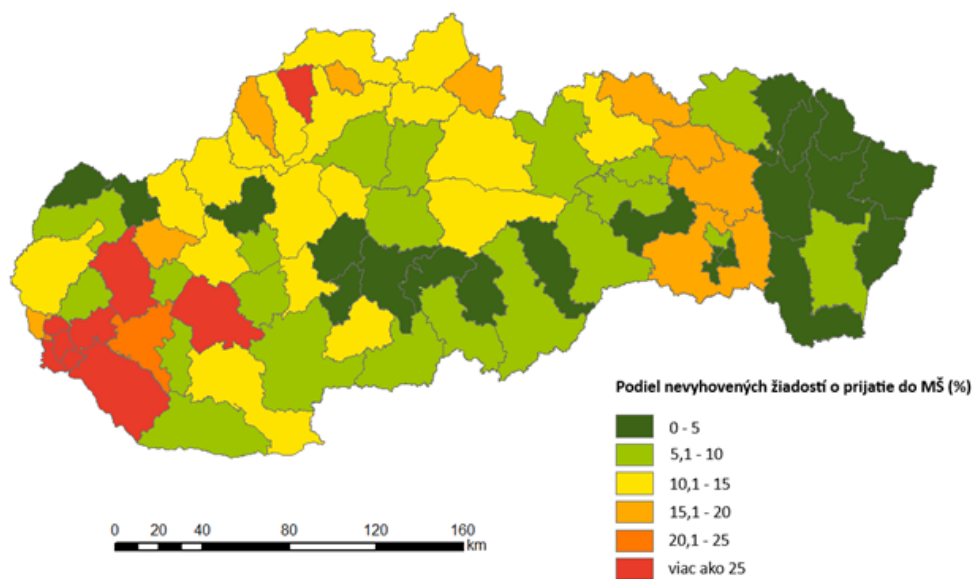
2.2 Dostupnosť a prístupnosť výchovy a vzdelávania v materských školách a na základných školách

Procesné indikátory

PVP01 Podiel nevybavených žiadostí o prijatie do materských škôl

Prijímanie detí do MŠ sa riadi školským zákonom, podľa ktorého je predprimárne vzdelávanie povinné pre deti, ktoré dosiahli 5 rokov veku do 31. augusta príslušného roka.²³ Tieto deti sa do materskej školy prijímajú prednostne, pre ostatné deti v súčasnosti nie je prijatie do MŠ zaručené. V roku 2025 nebolo akceptovaných **16,05 %** žiadostí. Tento problém sa najvýraznejšie prejavuje v Bratislave a jej zázemí, najmä okresoch Senec a Dunajská Streda (Mapa 1). V samotnej Bratislave je podiel neprijatých žiadostí až 32,8 %. Pri vyhodnotení je však potrebné brať do úvahy, že rodičia môžu podať žiadosti do viacerých materských škôl. Počet zamietnutých žiadostí sa tak nemusí rovnať počtu detí, ktoré neboli do materskej školy prijaté, čo je najmä prípad Bratislavy. Takýto postup však naznačuje pociťovaný nedostatok miest v MŠ, kedy rodičia pre zabezpečenie miesta podávajú viacero žiadostí. V dôsledku nedostatočných kapacít môže nastať problém najmä pri trojročných deťoch, ktoré majú nárok na prijatie do MŠ až od začiatku školského roka, pričom nárok na rodičovský príspevok končí už dovŕšením troch rokov dieťaťa. Indikátor je vzhľadom na stanovený benchmark 5 % vyhodnotený ako nesplnený.

Mapa 1 Podiel nevybavených žiadostí o prijatie do materskej školy podľa okresov

Zdroj: CVTI SR, spracovanie SNSLP

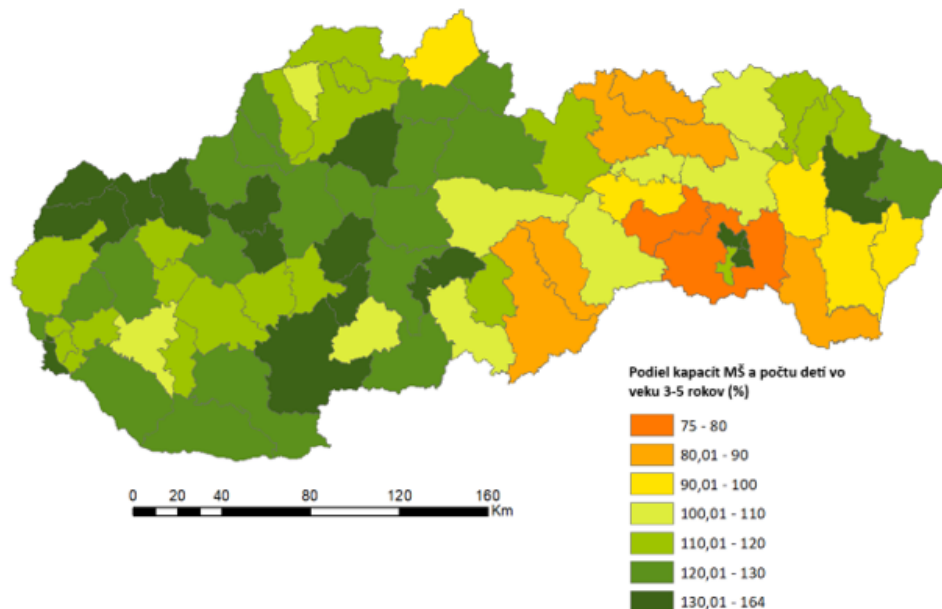
PVP02 Počet okresov, v ktorých kapacity materských škôl nepokrývajú potenciálny dopyt

Indikátor sleduje, do akej miery majú existujúce kapacity materských škôl potenciál uspokojiť dopyt po predprimárnom vzdelávaní, ak by naň mali nastúpiť všetky deti v príslušnej vekovej kohorte. Tieto kapacity nie sú dostatočné v 13 okresoch najmä na východnom Slovensku, v okresoch Košice-okolie a Gelnica je potenciálny dopyt pokrytý na menej ako 80 % (Mapa 2). V porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím klesol počet týchto okresov o 50 %. Pri porovnaní s indikátorom PVP01 je zrejmé, že v niektorých okresoch sú kapacity MŠ prispôbené počtu detí, ktoré nastupujú na predprimárne vzdelávanie, ale pokiaľ by mali prijať všetky deti z danej vekovej kohorty, kapacity by neboli dostatočné. Naopak, pri niektorých okresoch prevyšujú kapacity potenciálny dopyt o viac ako 40 %, ide o okresy Bánovce nad Bebravou, Banská Štiavnica, Bratislava I, Detva, Košice I, Košice II, Košice IV a Myjava.

²³ § 28a zákona 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

Problémom môže byť spôsob budovania materských škôl, ktoré sú v mnohých prípadoch modulárne a podmienky v nich nemusia byť vyhovujúce. Je preto dôležité, aby sa pri dotáciách na rozvoj kapacít MŠ kládol dôraz na financovanie štandardných stavieb. Vzhľadom na podporu budovania kapacít a demografické procesy, keďže od roku 2022 trvá prudký pokles pôrodnosti, je pravdepodobné postupné zlepšovanie situácie v budúcnosti. Aktuálne je však indikátor hodnotený ako nesplnený, keďže v 13 okresoch potenciálny dopyt nie je naplnený.

Mapa 2 Podiel kapacít MŠ a počtu detí vo veku 3-5 rokov

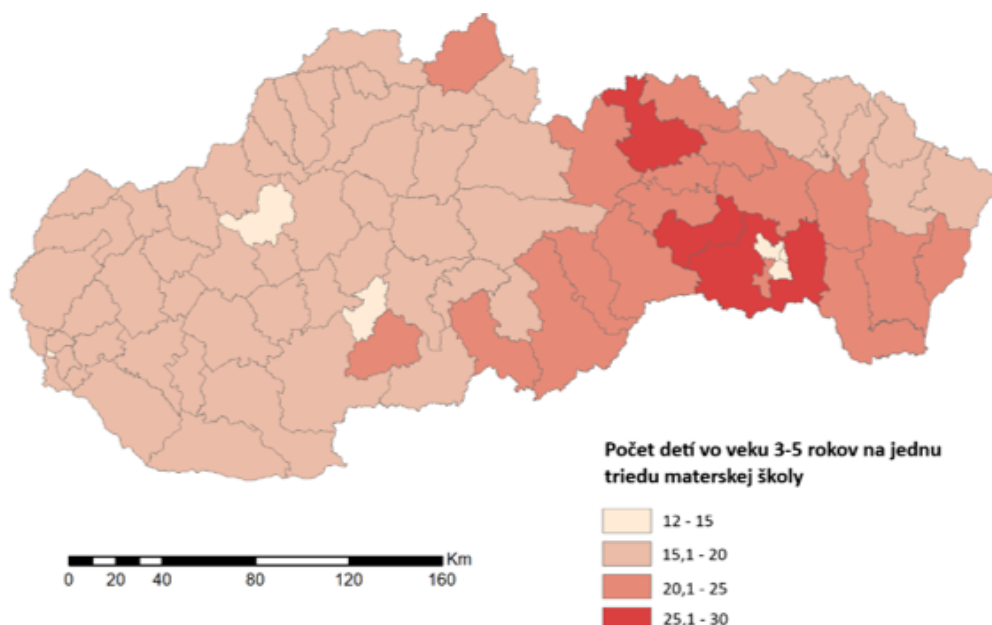

Zdroj: ŠÚ SR, CVTI SR, spracovanie SNSLP

32

Rovnomernosť rozloženia jednotlivých typov škôl je predpokladom rovného prístupu k vzdelávaniu. Indikátor ju sleduje prostredníctvom Pearsonovho koeficientu korelácie medzi počtom detí v danej vekovej kohorte v okrese a počtom tried daného typu školy. V prípade materských aj základných škôl je priestorové rozloženie škôl relatívne rovnomerné; Pearsonov koeficient dosahuje hodnotu **0,956** (MŠ) a **0,958** (ZŠ), pričom najvyššia možná hodnota je 1 pri úplne rovnomernom rozložení. Pri porovnaní okresov podľa podielu počtu tried a počtu detí v príslušnom veku sú zrejmé výrazné rozdiely medzi západnou a východnou časťou SR. Na takmer celej západnej polovici Slovenska je počet detí vo veku 3 až 5 rokov na jednu triedu MŠ nižší ako 20, vo východnej časti tento podiel dosahuje 20 až 30 detí na triedu (Mapa 3).

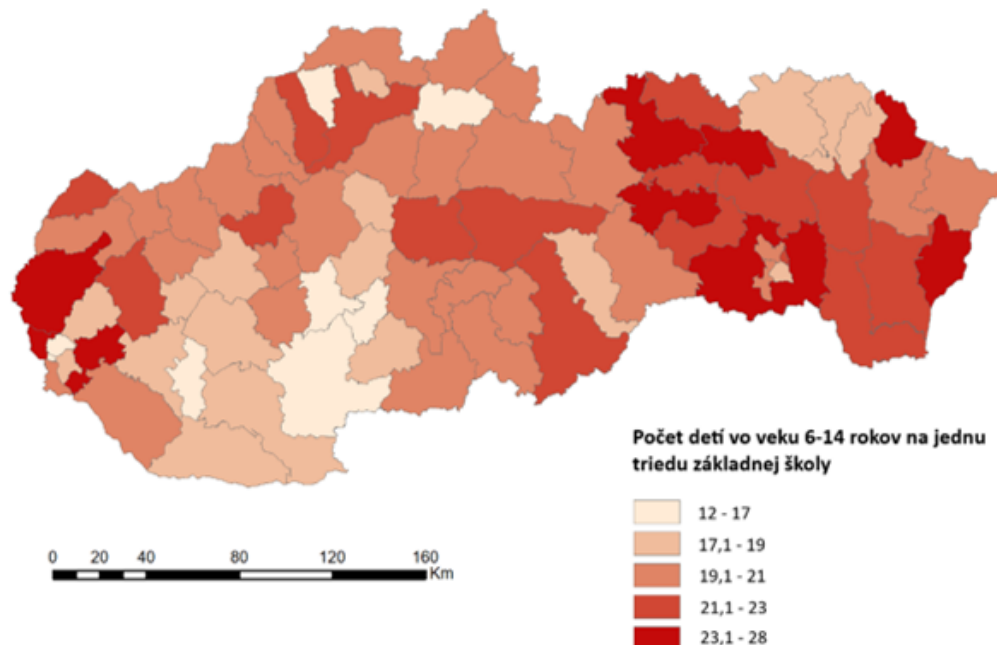
Mapa 3 Počet detí vo veku 3-5 rokov na jednu triedu materskej školy

Zdroj: ŠÚ SR, spracovanie SNSLP

Podiel počtu tried a počtu žiakov ZŠ má podobné priestorové rozloženie ako pri materských školách (Mapa 4). Špecifikom je tiež vysoký počet detí na jednu triedu v niektorých okresoch Bratislavského kraja. Oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu došlo k veľmi mier-
nym zmenám, v prípade MŠ k nárastu o 0,004 a v prípade ZŠ k poklesu o 0,021. Keďže ben-
chmark pre Pearsonov koeficient bol stanovený ako 0,99, indikátor je vyhodnotený ako splne-
ný v obmedzenom rozsahu.

Mapa 4 Počet detí vo veku 6-15 rokov na jednu triedu základnej školy

Zdroj: ŠÚ SR, spracovanie SNSLP

33

PVP04 Diagnostika školskej spôsobilosti existuje v jazykoch národnostných menšín a zohľadňuje kultúrne špecifiká a ŠVVP

Podľa stanoviska Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie (ďalej ako „VÚDPaP“) *„diagnostika školskej spôsobilosti predstavuje komplexný odborný proces, ktorý nezahŕňa len využívanie šandardizovaných nástrojov, ale aj nadviazanie vzťahu medzi odborníkom a dieťaťom, detailné pozorovanie dieťaťa v rôznych situáciách, pedagogickú diagnostiku realizovanú materskou školou a získanie informácií od rodičov či učiteľov. Kľúčovým prvkom diagnostiky je porozumenie individuálnym, kultúrnym a jazykovým špecifikám dieťaťa vrátane špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.“* Časť diagnostického procesu je preto výrazne závislá od komunikácie v jazyku, ktorý dieťa ovláda. To predstavuje limit najmä pri diagnostike detí z prostredia marginalizovaných rómskych komunít, ktoré neovládajú slovenský jazyk. V prípade detí s maďarským materinským jazykom sa predpokladá dostupnosť odborného personálu so znalosťou maďarčiny najmä v regiónoch s vysokým zastúpením maďarskej menšiny. Test školskej pripravenosti pre skupinové použitie je aktuálne dostupný len v slovenskom jazyku. Ide o skrínigový nástroj, ktorým sa orientačne zisťujú predpoklady dieťaťa pre nástup do školy. Slabšie výsledky môžu byť dôvodom na doplňujúce diagnostické vyšetrenie, napríklad intelligenčnými testami. Tieto nástroje majú odporúčací charakter a konečné rozhodnutie o výbere školy zostáva na rodičoch. Test školskej pripravenosti pre individuálne použitie disponuje pokynmi aj v rómskych dialektoch a v maďarskom jazyku. Zo stanoviska však nevyplyva, či odborný personál zariadenia poradenstva a prevencie disponuje jazykovými kompetenciami potrebnými na adekvátnu komunikáciu s dieťaťom v príslušnom jazyku. Nie je teda možné posúdiť, do akej miery je zabezpečená obojstranná zrozumiteľnosť komunikácie, ktorá je nevyhnutným predpokladom validity administrácie testu a interpretácie jeho výsledkov.

Na základe výskumov a praktických skúseností VÚDPaP bol test školskej pripravenosti pre skupinové použitie modifikovaný a šandardizovaný aj pre deti z marginalizovaných rómskych komunít, aby lepšie reflektoval ich jazykové a kultúrne špecifiká. Indikátor nesleduje mieru

a spôsob využívania týchto nástrojov v praxi, ale hodnotí ich existenciu. Je preto vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu, keďže jazykové mutácie pokynov existujú len pre dve národnostné menšiny.

PVP05 Pomerné zastúpenie detí zo znevýhodnených skupín a národnostných menšín v predprimárnom vzdelávaní

Za dieťa zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej ako „SZP“) sa pre účely vykazovania považujú tí, ktorí majú potvrdenie Centra poradenstva a prevencie (ďalej ako „CPP“) na základe stanovených kritérií. Podľa § 2 písm. o) školského zákona je „*žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti*“. Oficiálne MŠ navštevuje len 2 158 detí zo SZP (**1,5 %** z celkového počtu detí v MŠ). Benchmark je stanovený ako podiel spoločne posudzovaných osôb vo veku 3-5 rokov s poberateľmi dávok v hmotnej núdzi a celkového počtu detí v tomto veku, čo predstavuje 3,3 % a naznačuje výrazné rezervy v zabezpečení prístupnosti predprimárneho vzdelávania pre deti zo SZP. Veľmi podobné je aj porovnanie zaškolenosti detí so zdravotným znevýhodnením (ďalej ako „ZZ“) v MŠ, ktoré podľa oficiálnych údajov tvoria iba **0,91 %** z celkového počtu detí v MŠ, pričom na základe prepočtov Asociácie poskytovateľov a podporovateľov včasnej intervencie je v tejto vekovej kategórii 3,5 % detí so ZZ.²⁴ Z hľadiska podielu detí so ZZ v MŠ s výchovným jazykom národnostných menšín neboli zaznamenané výrazné odchýlky. V MŠ s výchovným jazykom maďarským je podiel detí so ZZ 1,07 % a MŠ s výchovným jazykom ukrajinským v sledovanom období deti so ZZ nenavštevovali – keďže ide iba o jednu MŠ, tento údaj nemožno považovať za smerodajný. Údaje o ohrozených skupinách detí však nemusia byť presné a nie je tak možné zistiť reálny rozsah problému s ich zaškolenosťou. SNSLP upozorňuje najmä na fakt, že bez presných dát nie je možné prijať adekvátne opatrenia na podporu účasti detí so ZZ v predprimárnom vzdelávaní. Na základe dostupných dát je indikátor vyhodnotený ako nesplnený.

34

PVP06 Podiel rómskych detí vo veku 3-6 rokov v predprimárnom vzdelávaní

Zaradenie indikátora vychádza z dlhodobu nízkej zaškolenosti rómskych detí v predprimárnom vzdelávaní, pričom tento fakt môže mať vplyv aj na ich neskoršiu vzdelávaciu trajektóriu. Tento ukazovateľ je sledovaný aj v rámci *Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030* ako súčasť globálneho cieľa *Do roku 2030 zabezpečiť rovný prístup Rómov, špecificky MRK, ku kvalitnému vzdelávaniu v hlavnom vzdelávacom prúde od narodenia po uplatnenie na trhu práce, s dôrazom na uplatňovanie desegregačných a inkluzívnych opatrení v edukačnom procese vo všetkých stupňoch vzdelávania*, pričom cieľová hodnota je stanovená na úrovni 75 %. Podiel rómskych detí v predprimárnom vzdelávaní dosiahol pri zisťovaní EU SILC z rokov 2024/2025 **55 %**, čo oproti predchádzajúcemu monitorovaniu v roku 2020 predstavuje výrazný nárast z hodnoty 32,7 %. Napriek zlepšeniu však súčasný stav nie je žiadúci, keďže takmer polovica rómskych detí materskú školu nenavštevuje. Indikátor je vyhodnotený ako nesplnený.

PVP07 Podiel žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych školách a špeciálnych triedach

Zaradenie detí do špeciálnych škôl a špeciálnych tried vylučuje inkluzívne vzdelávanie a zároveň podporuje segregáciu, preto je žiaduce, aby bol podiel detí vzdelávaných v špeciálnych zariadeniach čo najnižší. Pre deti so ZZ má na základe *Dohovoru o právach osôb so zdravotným znevýhodnením Slovenská republika povinnosť zabezpečiť, aby „osoby so zdravotným postihnutím neboli na základe svojho zdravotného postihnutia vylúčené zo všeobecného systému vzdelávania a aby deti so zdravotným postihnutím neboli na základe svojho zdravotného postihnutia vylúčené z bezplatného a povinného základného vzdelávania alebo zo stredoškolského vzdelávania“*, a aby „osoby so zdravotným postihnutím mali na rovnakom základe s ostatnými prístup k inkluzívnemu, kvalitnému a bezplatnému základnému a stredoškolskému vzdelaniu v spoločenstve, v ktorom žijú.“ (Valné zhromaždenie OSN, 2006) Na Slovensku sa v školskom roku 2021/2022 vzdelávalo v špeciálnych základných školách (ďalej ako „ŠZŠ“) a špe-

²⁴ Asociácia poskytovateľov a podporovateľov včasnej intervencie (2018). Správa o stave včasnej intervencie na Slovensku. Dostupné na: https://asociaciavi.sk/wp-content/uploads/2019/02/Spr%C3%A1va_o_stave_v%C4%8Dasnej_intervencie_na_Slovensku_2018.pdf

ciálnych triedach **4,4 %** z celkového počtu žiakov a žiačok základných škôl (European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2025), čo je štvrtá najvyššia hodnota skúmaných krajín EÚ (priemer je 2,6 %). V materských školách bol podiel detí vzdelávaných v špeciálnych školách a triedach 1,07 %, pričom priemer EÚ bol 0,69 %. Ide o podiely na celej populácii žiakov a žiačok, ak však sledujeme iba tých so zdravotným znevýhodnením, podiel tých, ktorí sa vzdelávajú v ŠZŠ a v špeciálnych triedach ZŠ na celkovom počte žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením v školskom roku 2024/2025 bol až 44,6 %. Takmer polovica detí so zdravotným znevýhodnením sa teda vzdeláva mimo hlavného vzdelávacieho prúdu. Vo vzťahu k benchmarkom (priemerné hodnoty krajín EÚ uvedené vyššie) je indikátor vyhodnotený ako nesplnený.

PVP08 Podiel žiakov a žiačok z Ukrajiny vzdelávaných v špeciálnych školách a triedach

Indikátor sleduje mieru, v akej sú žiaci a žiačky pochádzajúci z Ukrajiny (so štatútom odídencov) vzdelávaní v špeciálnom vzdelávacom prúde. Z hľadiska princípov inkluzívneho vzdelávania je prioritou, aby boli deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej ako „ŠVVP“) v maximálnej možnej miere integrované do bežných materských a základných škôl. Cieľom je zabezpečiť, aby miera ich segregácie v špeciálnom školstve neprekračovala priemer SR. V predprimárnom vzdelávaní sa v špeciálnych materských školách a špeciálnych triedach vzdelávalo **0,91 %** detí pochádzajúcich z Ukrajiny, zatiaľ čo v základnom vzdelávaní tento podiel dosahoval **0,38 %**. Pri interpretácii výsledkov je nevyhnutné zohľadniť skutočnosť, že v sledovanom období nebola pre túto skupinu detí zavedená povinná školská dochádzka. Legislatívna povinnosť plniť povinnú školskú dochádzku vstúpila do platnosti až 1. septembra 2025.²⁵ Absencia tejto povinnosti v čase zberu dát mohla mať priamy vplyv na zistené hodnoty, keďže vzdelávacieho procesu sa zúčastňovali prioritne deti, u ktorých neexistovali výrazné bariéry v prístupe k vzdelávaniu. V porovnaní s priemerom SR ide o nízke zastúpenie žiakov z Ukrajiny v špeciálnom vzdelávacom prúde, čo naznačuje priaznivé nastavenie integrácie tejto skupiny do hlavného vzdelávacieho prúdu.²⁶ Preto je indikátor považovaný za splnený.

PVP09 Podiel žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych školách a špeciálnych triedach podľa ich materinského jazyka

35

Z hľadiska materinského jazyka existujú výrazné rozdiely v zaradovaní žiačok a žiakov do špeciálnych ZŠ a špeciálnych tried. Na celoslovenskej úrovni bol v šk. roku 2024/2025 podiel žiakov a žiačok navštevujúcich špeciálne školy a špeciálne triedy z celkového počtu žiakov a žiačok 4,92 %. Podiel žiakov a žiačok s materinským jazykom ukrajinským dosiahol **1,30 %**, s materinským jazykom rusínskym **2,87 %**, s materinským jazykom slovenským **4,56 %** a s materinským jazykom maďarským **4,77 %**, pričom všetky uvedené hodnoty sú nižšie ako celoslovenský priemer. Zásadne odlišná situácia je pri žiakoch s materinským jazykom rómskym, kde sa až **13,91 %** žiakov a žiačok vzdeláva v špeciálnom prúde, čo predstavuje takmer trojnásobok celoslovenského priemeru. Táto disproporcia v porovnaní s celoslovenským priemerom poukazuje na pretrvávajúce nerovnosti a indikuje existenciu štrukturálnych bariér, najmä v oblasti jazykovej podpory, diagnostických postupov a vytvárania inkluzívnych podmienok v hlavnom vzdelávacom prúde. Na základe uvedených zistení bol sledovaný indikátor vyhodnotený ako nesplnený, keďže nie všetky jazykové skupiny žiakov a žiačok majú rovnaké príležitosti vo vzdelávaní.

PVP10 Podiel žiakov a žiačok z MRK vo veku 6 až 15 rokov v špeciálnom vzdelávaní

Hodnota tohto indikátora je prevzatá z výberového zisťovania EU SILC MRK, ktoré monitoruje životné podmienky marginalizovaných rómskych komunít (MRK). Podiel týchto detí zapojených do špeciálneho vzdelávania dosahuje **11,30 %**, čo je viac ako dvojnásobok oproti celkovému podielu detí v špeciálnom vzdelávaní na úrovni Slovenskej republiky (4,92 %). Tento výrazný rozdiel poukazuje na systémovú disproporciu, ktorá pravdepodobne súvisí so širšími sociálnymi a štrukturálnymi faktormi a signalizuje, že deti z MRK majú v praxi obmedzenú reálnu možnosť slobodnej voľby vzdelávacej dráhy. Zároveň tento stav naznačuje zvýšené riziko

²⁵ § 161r ods. 4, 5 a 6 školského zákona

²⁶ Pri interpretácii výsledkov je potrebné zohľadniť skutočnosť, legislatívna povinnosť plniť povinnú školskú dochádzku aj pre tieto deti vstúpila do platnosti až 1. septembra 2025. Absencia tejto povinnosti v čase zberu dát mohla mať priamy vplyv na zistené hodnoty, keďže vzdelávacieho procesu sa zúčastňovali prioritne deti, u ktorých neexistovali výrazné bariéry v prístupe k vzdelávaniu.

segregácie, keďže umiestňovanie detí z MRK do špeciálnych škôl alebo tried môže viesť k ich oddeleniu od väčšinovej populácie a k reprodukcii sociálnych nerovností. V širšom kontexte indikátor poukazuje na limitovanú schopnosť vzdelávacieho systému efektívne kompenzovať sociálne znevýhodnenie prostredníctvom inkluzívneho vzdelávania, podporných opatrení, individualizovanej pedagogickej podpory a dostupných odborných služieb. Celkovo ide o varovný signál, ktorý si vyžaduje systematické monitorovanie a posilnenie inkluzívnych mechanizmov, aby sa minimalizovalo riziko neprimeranej segregácie a zabezpečili sa rovné príležitosti vo vzdelávaní pre všetky deti.

PVP11 Schválené metodické materiály podporujúce školy pri implementácii inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní v materských a základných školách

Skutočnosť, že existujú metodické materiály podporujúce inkluzívny prístup vo vzdelávaní, poukazuje na systematickú snahu štátu rozvíjať inklúziu v školskom prostredí. Na základe dostupných, verejne publikovaných zdrojov možno konštatovať, že MŠVVaM SR ponúka viacero dokumentov, metodických usmernení a vzdelávacích materiálov, ktoré podporujú školy pri zavádzaní inklúzie. Ich obsah sa zameriava na prácu s rôznorodosťou, elimináciu segregácie, zavádzanie podporných opatrení a tvorbu prostredia rešpektujúceho individuálne potreby žiakov. MŠVVaM SR na svojom webe zverejňuje odborné materiály k desegregácii a inklúzii, ktoré zahŕňajú aj praktické metodické príručky a online kurz „Učenie rešpektujúce rozmanitosť“.²⁷ V roku 2022 Vláda SR schválila Stratégiu inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní do roku 2030,²⁸ ktorá formuluje základné princípy, smerovanie a kroky potrebné pre posilnenie inklúzie v slovenskom vzdelávacom systéme. Na webe ministerstva sú tiež k dispozícii príklady dobrej praxe z inkluzívnych škôl, ktoré môžu slúžiť ako praktická inšpirácia pri implementácii inkluzívne orientovaných procesov v školách.²⁹ NIVAM poskytuje pedagogickej verejnosti podporné materiály najmä v oblasti podporných opatrení. Na webovej stránke zverejnil *Katalóg podporných opatrení*,³⁰ ktorý vysvetľuje jednotlivé stupne a typy podpory, podmienky ich využitia a možnosti praktickej aplikácie v školskom prostredí. NIVAM sa podieľa aj na príprave metodických usmernení a ďalších dokumentov, ktoré pomáhajú školám pracovať so žiakmi so ŠVVP.³¹ Okrem toho ponúka školenia a vzdelávacie aktivity zamerané na inkluzívne vzdelávanie, čo predstavuje ďalší prvok systémovej podpory dostupnej pre školy.

36

Na základe uvedených zdrojov možno zhodnotiť, že existujú dostupné a oficiálne publikované materiály, ktoré školám poskytujú rámec, metodickú podporu aj praktické nástroje na implementáciu inklúzie. Preto je možné indikátor považovať za splnený.

PVP12 Podiel žiadostí o pedagogických asistentov/asistentky schválených MŠVVaM SR z podaných žiadostí

Od školského roka 2024/2025 sa pozícia pedagogického asistenta (ďalej ako „PA“) stala súčasťou podporných opatrení a podľa § 145a ods. 2, písm. m) školského zákona je cieľom podporného opatrenia vyrovnávať príležitosti žiakov a žiačok a pomoc pri prekonávaní bariér v ich výchove a vzdelávaní prostredníctvom pôsobenia PA. Zároveň došlo k zmene spôsobu financovania a prostriedky sa školám poskytujú na základe dvoch kľúčov. Prvý je paušálny na základe počtu žiakov a žiačok so ŠVVP a ich podiele na celkovom počte žiakov a žiačok (podľa údajov z Eduzberu) a teda nedochádza k schvaľovaniu, resp. neschvaľovaniu žiadostí. Individuálne pridelenie pracovných úväzkov PA prebieha na základe žiadostí zriaďovateľa školy, ktorý predkladá vyjadrenie príslušného zariadenia poradenstva a prevencie (ďalej ako „ZPP“) na poskytovanie podporného opatrenia regionálnemu úradu školskej správy (ďalej ako „RÚŠS“). Ten posudzuje ich naliehavosť na základe nasledovných kritérií:

- a) počet detí alebo žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- b) druh, stupeň alebo mieru zdravotného znevýhodnenia detí alebo žiakov,

27 Materiály *Učenie rešpektujúce rozmanitosť* sú dostupné na: <https://www.minedu.sk/odborne-materialy-pre-skoly-a-zriadovatelov-kdesegregacii/>.

28 MŠVVaM SR: Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní. Dostupné online na: <https://www.minedu.sk/30864-sk/strategia-inkluzivneho-pristupu-vo-vychove-a-vzdelavani/>.

29 MŠVVaM SR: Príklady dobrej praxe z inkluzívnych škôl. Dostupné online na: <https://www.minedu.sk/priklady-dobrej-praxe-inkluzivne-skoly/>.

30 NIVAM: Katalóg podporných opatrení. Dostupný online na: <https://nivam.sk/podporne-opatrenia-pre-deti-a-ziakov/>.

31 NIVAM: materiály na stiahnutie a vzdelávanie. Dostupné online na: <https://nivam.sk/ucitelia/vzdelavanie/>.

c) skutočnosť, či boli školy pridelené finančné prostriedky na PA v predchádzajúcom školskom roku zo štátneho rozpočtu a NP POP 3,

d) bariéry, ktoré dieťa alebo žiak nedokáže prekonať bez pomoci z dôvodu zdravotného znevýhodnenia; za bariéry sa považujú najmä dorozumievacie ťažkosti, problémy s orientáciou v priestore a neschopnosť adaptácie,

e) skutočnosť, či budú školy na školský rok 2025/2026 pridelené finančné prostriedky podľa paušálneho kľúča, prípadne finančné prostriedky na PA z NP POP3,

f) nárokovateľnosť na pridelenie PA pre deti alebo žiakov so zdravotným znevýhodnením v skupine ZZ 5.³²

Pri pridelovaní pracovných úväzkov berie RÚŠS do úvahy odporúčaný rozsah pôsobenia PA v triede uvedený vo vyjadrení ZPP na účel poskytnutia podporného opatrenia pre dané dieťa alebo žiaka a maximálny počet PA určený na jednu triedu (1). Pre žiakov a žiačky so ZZ je garancia priznania PA za dodržania podmienky maximálne jedného PA na triedu.³³ Počet pridelených úväzkov na september až december 2025 na ZŠ bol 2 956,25 na základe paušálneho kľúča a 3 439,64 úväzku na základe žiadostí. Celkovo tak ide oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu (3 902 PA) o výrazný nárast, na základe aktuálne nastaveného systému pridelovania však nie je možné vyhodnotiť dopyt po tejto pozícii. V školskom roku 2023/2024, kedy sa naposledy použil pôvodný systém pridelovania, bolo financovaných iba 21 % požadovaných úväzkov.

Z hľadiska definície nie je možné indikátor vyhodnotiť, pri porovnaní počtu pridelených úväzkov však v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím došlo k zlepšeniu.

VPV13 Počet zamestnancov a zamestnankyň školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na základných školách

Medzi zamestnancov a zamestnankyne školy, ktorých počet tento indikátor sleduje, patria psychológovia a psychologičky, špeciálni pedagógovia a pedagogičky, pedagogickí asistenti a asistentky a pomocní vychovávatelia a vychovávateľky. Ďalší odborní zamestnanci a zamestnankyne, napr. sociálni pedagógovia a pedagogičky, sa vykazujú súhrnne ako „ostatní odborní zamestnanci“, takže nie je možné určiť ich celkový počet. Je pozitívne, že od predchádzajúceho sledovaného obdobia počet odborných zamestnancov a zamestnankyň výrazne narástol až o 74 %. Na zvýšenie počtu zamestnankyň a zamestnancov boli využité aj projekty z fondov EÚ, napríklad Podpora pomáhajúcich profesií 3. SNSLP však dlhodobo upozorňuje na to, že nejde o koncepčné riešenie a zamestnávanie odborného personálu v školách by malo byť nastavené udržateľne bez ohľadu na externé zdroje financovania.

Počet pedagogických asistentov a asistentiek sa oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu zvýšil zo 4 510 na **7 774** (Tabuľka 3). Ich rozdelenie v školách s menšinovým vyučovacím jazykom bolo vyhodnocované na základe porovnania podielu na žiaka so celoslovenským priemerom. Pri rusínskom a ukrajinskom jazyku však vzhľadom na nízky počet žiakov a žiačok ide skôr o indikatívny údaj, keďže tieto pozície sú väčšinou viazané na ich konkrétne potreby. V prípade škôl s vyučovacím jazykom maďarským je počet pedagogických asistentov a asistentiek mierne vyšší ako priemer. Pomocní vychovávatelia a vychovávateľky sú od školského roku 2024/2025 súčasťou poskytovania podporných opatrení a ich úlohou je zabezpečovať pre žiaka alebo žiačku vykonávanie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu v čase výchovno-vzdelávacieho procesu. Počet ich úväzkov v roku 2025 bol 201,55. Počet špeciálnych pedagógov a pedagogičiek vzrástol z 917 na **1 434** a v školách s maďarským vyučovacím jazykom je ich počet nižší, ako by mal byť na základe podielu na žiaka. Počet psychológov a psychologičiek vzrástol z 371 na **677**, v školách s maďarským vyučovacím jazykom je ich výrazne menej, ako priemer.

32 MŠVVaM SR: Metodika pridelovania finančných prostriedkov na realizáciu podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní na školský rok 2024/2025

33 Metodika pridelovania finančných prostriedkov na realizáciu podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní na školský rok 2025/2026. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/42e/33400.8f502a.pdf>

Tabuľka 3 Počet zamestnancov a zamestnankyň základných škôl zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie

Vyučovací jazyk	Pedagogickí asistenti/ asistentky	Pomocní vychovávateľa a vychovávateľky	Špeciálni pedagógovia a pedagogičky	Psychológovia a psychologičky
spolu	7 774	201,55	1 434	677
maďarský jazyk	583	16,25	60	21
rusínsky jazyk	2	1	1	0
ukrajinský jazyk	0	0	0	1

Zdroj: CVTI SR, MŠVVaM SR

PVP14 Existujú tranzitívne programy pri prestupe zo špeciálnej školy na bežnú školu

Priestupnosť medzi špeciálnym a hlavným prúdom vzdelávania je jedným z predpokladov uplatnenia slobodnej voľby vzdelávania aj pre deti so zdravotným znevýhodnením a tiež zabezpečenia prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu bez diskriminácie z dôvodu zdravotného stavu. Miera priestupnosti závisí nielen od toho, ako a či je spôsob preradenia upravený právnymi predpismi, ale aj od dostupnosti informácií a poradenstva a funkčnosti systému podporných opatrení. Z hľadiska legislatívy je takýto prestup možný v prípade zmeny vzdelávacích potrieb žiaka alebo žiačky či pri prehodnotení týchto potrieb na žiadosť zákonného zástupcu, riaditeľa školy, štátnej školskej inšpekcie. Štátna školská inšpekcia v internom metodickom pokyne uvádza, že „Ak sa počas školskej dochádzky zistí zmena charakteru zdravotného znevýhodnenia dieťaťa alebo žiaka, alebo jeho zaradenie nezodpovedá charakteru jeho vzdelávacích potrieb, riaditeľ špeciálnej školy navrhne vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka v takej škole, ktorej zameranie zodpovedá jeho výchovno-vzdelávacím potrebám. Preradenie do bežnej školy sa nevylučuje”.³⁴ Prestup je možný aj na základe individuálnej žiadosti zákonného zástupcu o preradenie žiaka alebo žiačky na bežnú základnú školu a jeho/jej integrovanie do bežného vzdelávania. ŠŠI ďalej upozorňuje zriaďovateľov škôl, že sú povinní „rešpektovať a neodmietať prijatie dieťaťa alebo žiaka so zdravotným znevýhodnením do bežnej triedy. Rodič dieťaťa alebo žiaka so zdravotným znevýhodnením má právo nesúhlasiť so vzdelávaním svojho dieťaťa v špeciálnej škole alebo v špeciálnej triede”.³⁵

V súvislosti s vyššie spomenutými legislatívnymi zmenami (napr. zahrnutie definície inkluzívneho vzdelávania a práva na inkluzívne vzdelávanie do školského zákona) a rozpracovaním strategických dokumentov sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím posilnila aj metodická podpora a prístup k podporným opatreniam pri prestupe zo špeciálneho do bežného prúdu. MŠVVaŠ SR uvádza nasledovné opatrenia, ktoré môžu rodičia detí so zdravotným znevýhodnením využiť: „a) adaptačné triedy, ktoré slúžia na účely kompenzácie chýbajúceho obsahu vzdelávania; b) môžu využiť podporné opatrenia v zmysle § 145a v spolupráci so zariadeniami poradenstva a prevencie najmä poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní, poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu, zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia, zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta”.³⁶

Indikátor sleduje aj to, či dochádza k systematickej kontrole a overovaní správnej diagnostiky ŠVVP žiakov a žiačok a proaktívnej podpore zaraďovania čo najväčšieho počtu detí do hlavného prúdu vzdelávania. Uvedený cieľ sleduje MŠVVaM SR v národnom projekte „Vytvorenie podmienok na inklúziu žiakov zaradených do špeciálnych škôl a špeciálnych tried základných škôl s potenciálom úspešne získať nižšie stredné vzdelanie.” Projekt je jedným z opatrení, kto-

34 Štátna školská inšpekcia. 2021. Školská integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) a vzdelávanie žiakov so ŠVVP v špeciálnych triedach ZŠ. Dostupné na: https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2021/02/Skolska_integracia_1_2_21_1.pdf

35 Tamže.

36 Tamže.

rými má Slovenská republika odstrániť nález podľa rozsudku Súdneho dvora EÚ³⁷ na základe žaloby Európskej komisie o segregácii rómskych detí vo vzdelávaní ako aj na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Salay vs. Slovensko.³⁸ Projektové aktivity zahŕňajú rediagnostiku detí (vrátane detí zo SZP, marginalizovaných rómskych komunít či majority) s mentálnym postihnutím navštevujúcich špeciálne školy alebo špeciálne triedy a v prípade záveru o nesprávnom zaradení do špeciálnej školy následné preradenie do hlavného prúdu vzdelávania. Projekt môže byť významným krokom pre vytvorenie systematického prístupu k rediagnostike a zníženiu nesprávneho diagnostikovania.

V oblasti tranzitívnych programov konštatujeme výrazné zlepšenie v oblasti metodologickej podpory, zavedenia podporných opatrení aj systémovej rediagnostiky. Tieto pozitívne kroky sú zatiaľ do veľkej miery závislé od fondov EÚ či iných európskych zdrojov, teda nie je zabezpečená ich dlhodobá udržateľnosť. Zároveň je ich implementácia v úvodnej fáze overovania charakteristická mnohými zmenami, osvojovaním ich zavedenia a využitia v praxi odborným a pedagogickým personálom. Indikátor preto napriek zlepšeniu stavu hodnotíme ako splnený v obmedzenom rozsahu, nakoľko nemôžeme zatiaľ hovoriť o systémovo funkčných tranzitívnych programoch. Možno však očakávať, že po úspešnej implementácii a overení podporných opatrení v praxi by mohli plniť takúto funkciu, ak bude zabezpečené ich financovanie.

PVPI5 Existujú štipendijné programy pre žiakov a žiačky zo SZP na základných školách

Pre žiakov a žiačky ZŠ zo SZP nie je dostupná priama finančná podpora prostredníctvom štipendií, pomoc sa realizuje prostredníctvom viacerých príspevkov na konkrétne výdavky súvisiace so štúdiom. Ide napríklad o príspevok na dopravu pre deti so ŠVVP,³⁹ príspevok na kurz pohybových aktivít v prírode⁴⁰ či príspevok na školu v prírode,⁴¹ o ktoré žiada škola. Rodičia detí zo SZP majú možnosť požiadať o dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa. Jedným z podporných opatrení je aj pridelenie príspevku na skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorý môže slúžiť napríklad na personálne náklady na pedagogického asistenta pre žiakov a žiačky zo SZP a sociálneho pedagóga, vybavenie didaktickou technikou a učebnými pomôckami, účasť žiakov a žiačok na aktivitách v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu alebo mimo vyučovania, zabezpečenie hygienických potrieb alebo chýbajúcich pomôcok. Tento príspevok je však určený pre zriaďovateľov a nedokáže tak pokryť náklady nevyhnutné na účasť na vzdelávaní, ktoré nie sú školskými pomôckami (napr. oblečenie, desiata). SNSLP preto považuje za potrebné využívať na podporu detí zo SZP aj štipendijné programy, ktoré nebudú viazať poskytnuté prostriedky na konkrétny účel, ale budú môcť byť využité aj na zabezpečenie adekvátnych podmienok na vzdelávanie v domácnosti dieťaťa. Takýto program v súčasnosti nie je dostupný, preto je indikátor vyhodnotený ako nesplnený, rovnako ako v predchádzajúcom sledovanom období.

39

PVPI6 Monitorovanie výdavkov domácností na základné a stredné vzdelávanie dieťaťa

Slovenská republika sa ratifikáciou ICESCR zaviazala k zabezpečeniu možnosti bezplatného základného vzdelávania a odstraňovaniu finančných prekážok pri dosiahnutí stredného a vyššieho vzdelania pre tých, pre ktorých by finančné náklady znamenali vylúčenie zo vzdelávacieho procesu. Slovensko patrí medzi krajiny, ktorých vzdelávací systém poskytuje možnosť bezplatného štúdia na verejných školách až po ISCED 5. Avšak mnohé výdavky súvisiace s návštevou predškolských zariadení, základných aj stredných škôl (napr. nákup školských pomôcok, športového oblečenia, cestovné náklady a poplatky súvisiace so školskými podujatiami, ale v niektorých prípadoch aj nákup menšieho nábytku do škôl či príspevkov na rekonštrukcie) uhrádzajú rodičia alebo sa na ich úhrade podieľajú. To môže v prípade žiakov a žiačok zo SZP predstavovať prekážku v plnom využívaní práva na vzdelanie.

37 Case C-799/23: Action brought on 22 December 2023 — European Commission v Slovak Republic. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202401402

38 ECHR. CASE OF SALAY v. SLOVAKIA. (Application no. 29359/22) Dostupné na: [https://hudoc.echr.coe.int/#/%22itemid%22:\[%22001-241985%22\]\)](https://hudoc.echr.coe.int/#/%22itemid%22:[%22001-241985%22]))

39 § 4aa ods. 3 písm. a) až j) zákona č. 597/2003 Z. z.

40 § 4ab zákona č. 597/2003 Z. z.

41 § 4ac zákona č. 597/2003 Z. z.

Do vyhodnotenia v roku 2021 bol zaradený indikátor, ktorý mal sledovať podiel domácností, ktorých deti sú ohrozené vysokými nákladmi na vzdelávanie. V súčasnosti sú však k dispozícii dáta o výdavkoch domácností v štruktúre, ktorá neumožňuje vyčlenenie výdavkov na formálne vzdelávanie (štruktúra výdavkov sledovaná ŠÚ SR obsahuje kategóriu vzdelávanie celkovo). Takéto údaje sú podľa SNSLP dôležité pre stanovenie efektívnej podpory pre žiačky a žiakov zo SZP tak, aby dotácie, resp. štipendiá dokázali pokryť všetky potenciálne výdavky, ale aj z dôvodu identifikácie počtu žiakov a žiačok, ktorí/é majú problémy s finančnou prístupnosťou vzdelávania.

Pre účinné progresívne plnenie záväzkov sa od štátov vyžaduje monitorovanie údajov o politikách vzdelávania pre účely pravidelného podávania správ o naplňaní záväzkov a efektívne strategické plánovanie vzdelávacích politík. Všeobecný komentár č. 3 konkretizuje povinnosť zhromažďovať dáta v súvislosti so zásadou rovného zaobchádzania: „Zmluvné strany sú povinné podrobne monitorovať vzdelávanie – vrátane všetkých podstatných politík, inštitúcií, programov, alokačných modelov a ostatných praktík – aby boli schopné identifikovať akúkoľvek faktickú diskrimináciu a prijímať opatrenia na jej odstránenie. Údaje o vzdelávaní by mali byť roztriedené podľa zakázaných dôvodov diskriminácie.“ Nedostupnosť dát o reálnych nákladoch na vzdelávanie považujeme za zásadnú prekážku vytvárania opatrení, ktoré zabraňujú štrukturálnej diskriminácii v prístupe ku vzdelávaniu.

PVPI7 Verejné výdavky vynaložené na inklúziu individuálne začlenených žiakov a žiačok

Informácie o výdavkoch na individuálne začlenených žiakov a žiačok poskytlo MŠVVaM SR v nasledovnej štruktúre: normatívne a nenormatívne finančné prostriedky na financovanie inklúzie v ZŠ a SŠ, príspevok na osobné náklady a prevádzku a mzdové prostriedky pre pedagogických asistentov a asistentky hradené zo štátneho rozpočtu a prostriedkov ESF na dopytové a národné projekty. V prípade vzdelávania individuálne začlenených žiakov a žiačok podľa zdravotného znevýhodnenia alebo všeobecného intelektového nadania sa navyšuje normatív na žiaka/žiačku koeficientom od 1,50 do 6,79.⁴² V roku 2023 boli poskytnuté normatívne finančné prostriedky určené na financovanie inklúzie v ZŠ vo výške 107 235 409 € a v SŠ vo výške 36 224 000 €, v roku 2024 v ZŠ vo výške 123 334 596 € a v SŠ vo výške 42 305 115 €. Ide o nárast o 16 099 187 € na ZŠ a o 6 081 115 na SŠ (Tabuľka 4).⁴³ Aj keď celková suma sa v roku 2024 oproti roku 2023 zvýšila, pri niektorých položkách bolo zaznamenané aj zníženie (pri príspevku žiakov zo SZP menej o 1 928 219 €, pri prostriedkoch na PA zo štátneho rozpočtu menej o 9 655 592 €). Zvýšenie finančných prostriedkov bolo zaznamenané pri normatívnom príspevku na žiaka (viac o 22 180 302 €) a pri prostriedkoch z EÚ (viac o 100 000 €). Z prostriedkov EÚ boli financované národné aj dopytové projekty zamerané na zvýšenie inklúzie, resp. zvýšenie počtu odborných zamestnancov a zamestnankýň. Nejde však o prostriedky priamo viazané na začlenených žiakov a žiačky. Keďže oproti predchádzajúcemu roku došlo k nárastu, a to na úrovni prostriedkov EÚ aj štátneho rozpočtu, indikátor je vyhodnotený ako splnený. Oproti predošlému obdobiu (rok 2020, suma 136 322 851,97 €) sa výdavky na inklúziu viac ako zdvojnásobili (zvýšenie o 152 327 642,03 €). Indikátor bol vyhodnotený ako splnený.

Tabuľka 4 Výdavky na inklúziu žiakov a žiačok

	Normatívny príspevok (ZŠ + SŠ)	Príspevok na žiakov zo SZP	Prostriedky na PA (ŠR)	Prostriedky EÚ + spolufinancovanie ŠR	Spolu
2023	143 459 409 €	5 697 889 €	46 406 705 €	82 300 000 €	277 864 003 €
2024	165 639 711 €	3 769 670 €	36 751 113 €	82 400 000 €	288 560 494 €

Zdroj: MŠVVaM SR, spracovanie SNSLP

42 Príloha č. 8 k nariadeniu vlády č. 630/2008 Z. z. Klasifikácia žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v špeciálnych základných školách, v špeciálnych triedach základných škôl alebo v triedach základných škôl pre výpočet koeficientu personálnej náročnosti platná k 30. 06. 2025. <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/630/?ucinnost=30.06.2025>

43 Oproti predošlému sledovanému obdobiu príspevok na prevádzku nezahŕňa aj výdavky na výchovno-vzdelávací proces a ďalšie vzdelávanie učiteľov a učiteľiek, pretože tento údaj MŠVVaM SR neuviedlo. Aj napriek tomu je celková suma vyššia. V roku 2019 boli výdavky vo výške 115 358 390,14 € a v roku 2020 boli vo výške 136 322 851,97 €.

Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín ukladá štátom, že „v oblastiach tradične alebo vo väčšom počte obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám musia sa strany v prípade dostatočného dopytu usilovať v rámci možností o to, aby v rámci svojho systému školstva zabezpečili pre osoby patriace k týmto menšinám primerané možnosti na výučbu jazyka ich menšiny alebo výučbu v tomto jazyku“ (Rada Európy, 1995). Slovenská republika v roku 2001 ratifikovala aj Európsku chartu regionálnych alebo menšinových jazykov, čím sa zaviazala ku konkrétnym krokom v oblasti menšinového vzdelávania. Pre maďarský jazyk platí, že na územiach, kde sa používa, je štát povinný umožniť predškolskú výchovu a vzdelávanie na základnej škole v tomto jazyku. Pri ukrajinskom a rusínskom jazyku je štát povinný umožniť, aby v nich bola zabezpečená prevažná časť predškolskej výchovy a prevažná časť vyučovania na ZŠ. V prípade bulharského, českého, chorvátskeho, nemeckého, poľského a rómskeho jazyka je povinnosť štátu prijať jedno z vyššie uvedených opatrení aspoň pre žiakov a žiačky z rodín, ktoré prejavia záujem (v prípade dostatočného počtu žiakov).

Výchova v materských školách v šk. roku 2025/2026 prebiehala v maďarskom jazyku (278 MŠ s výchovným jazykom maďarským a 75 s výchovným jazykom slovensko-maďarským), ukrajinskom jazyku (jedna MŠ s výchovným jazykom ukrajinským a jedna s výchovným jazykom slovensko-ukrajinským) a rusínskom jazyku (štyri MŠ). V prevádzke v školskom roku 2025/2026 nebola ani jedna MŠ s rómskym výchovným jazykom.

Najpoužívanější menšinový vyučovací jazyk na základných školách je tiež maďarčina. Počet ZŠ (spolu plnoorganizované aj neplnoorganizované školy) s vyučovacím jazykom maďarským je 199 a s vyučovacím jazykom slovensko-maďarským 23. ZŠ s vyučovacím jazykom ukrajinským sa nachádza iba v Prešove. Ide o dlhodobu existujúcu školu založenú pre deti z pôvodnej ukrajinskej menšiny na Slovensku, no v súčasnosti z kapacitného aj geografického hľadiska nemá možnosti uspokojiť dopyt po vzdelávaní detí odídencom z Ukrajiny v materinskom jazyku. Dve základné školy s vyučovacím jazykom rusínskym (jedna plnoorganizovaná a jedna neplnoorganizovaná) sa nachádzajú v okrese Snina. Rómsky vyučovací jazyk nemá v súčasnosti žiadna základná škola. Kým v prípade materských škôl sa situácia v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím takmer nezmenila, pri základných školách klesol počet škôl s vyučovacím jazykom slovensko-maďarským o 3 a s vyučovacím jazykom maďarským až o 17.

Indikátor je vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu, keďže pre rómsku menšinu nie je zabezpečená výchova a vzdelávanie v materinskom jazyku v MŠ ani v ZŠ.

PVP19 Nezávislá inštitúcia pre ochranu ľudských práv (NHRI) alebo iný nezávislý orgán disponuje mandátom vyhodnotiť a poskytnúť právnu podporu vo veci porušenia práva na vzdelanie

Nevyhnutným mechanizmom ochrany práv je nezávislé posúdenie ich prípadného porušenia a prístup k právnej pomoci. Národné inštitúcie na ochranu ľudských práv (NHRI) sú zriadené členskými štátmi OSN za účelom ochrany a podpory ľudských práv a nezávislého posúdenia naplňovania záväzkov a povinností štátov vyplývajúcich z medzinárodných ľudskoprávných zmlúv. Úprava mandátu a kompetencií sú v pôsobnosti členských štátov a miera ich súladu s Parížskymi princípmi⁴⁴ sa overuje procesom ich akreditácie. Na Slovensku bolo s mandátom NHRI zriadené Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, ktoré má zároveň mandát národného antidiskriminačného orgánu. V rámci svojich kompetencií ako NHRI nemá kompetenciu prijímať individuálne podnety a poskytovať právne poradenstvo vo veci porušenia ľudských práv fyzických osôb. Úlohu ochrany a podpory ľudských práv vykonáva prostredníctvom monitorovacej činnosti, výskumom a podávaním správ, pripomienkovaním legislatívy, vypracovávaním odborných stanovísk či vzdelávaním. Prijímanie individuálnych podnetov, ich právne preskúmanie, poradenstvo a prípadné právne zastúpenie SNSLP vykonáva v rámci mandátu národného antidiskriminačného orgánu. V kontexte práva na vzdelanie teda SNSLP rieši podnety len vo veci diskriminácie v oblasti vzdelávania podľa zákona č. 365/2004 o rovnakom zaobchádzaní.

⁴⁴ Súbor medzinárodných štandardov, ktoré definujú minimálne kritériá pre fungovanie národných inštitúcií pre ľudské práva. Prijalo ich Valné zhromaždenie OSN v roku 1993.

Individuálne podnety vo veci porušenia ľudských práv majú v kompetencii prijímať a skúmať na základe medzinárodných ľudskoprávných záväzkov Úrad komisára pre deti a Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Úrady boli zriadené zákonom č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ich pôsobnosť je vymedzená skupinou osôb, na ktorú sa ich ochrana vzťahuje, a prislúchajúcimi dokumentami, ktoré tieto práva upravujú. V súvislosti s právom na vzdelanie vyhodnocujú podnety v rozsahu upravenom v Dohovore o právach dieťaťa a Dohovore o právach osôb so zdravotným znevýhodnením.

Individuálne podnety prijíma aj Verejný ochranca práv, ktorého úloha chrániť základné práva a slobody je garantovaná v Ústave a upravená v zákone č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv. Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa vzťahuje na činnosť orgánov štátnej správy a územnej samosprávy a právnické osoby a fyzické osoby, ktoré podľa osobitného zákona rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy, alebo do práv a povinností fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy inak zasahujú. Tak ako v iných oblastiach, aj v oblasti školstva sú individuálne podnety vyhodnocované vo vzťahu k základným právam a slobodám garantovaným Ústavou a zákonnosťou postupu orgánu štátnej správy a územnej samosprávy. Verejný ochranca práv poskytuje právne poradenstvo a v zmysle zákona poučí podávateľa o správnom postupe, neposkytuje však právne zastúpenie.

Fyzické osoby majú možnosť využiť služby viacerých nezávislých orgánov. Obmedzené kompetencie SNSLP sú čiastočne nahradené kompetenciami Úradu komisára pre deti, Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím a Verejného ochrancu práv. Pôsobnosť a rozsah služieb týchto inštitúcií však nepokrýva plne rozsah záväzkov podľa článku 13 a 14 ICESCR. Indikátor hodnotíme ako splnený v obmedzenom rozsahu.

Dopadové indikátory

42

PVD01 Podiel detí, ktoré navštevujú posledný ročník predprimárneho vzdelávania

Indikátory pre vzdelávanie sledované Eurostatom majú stanovený benchmark pre zaškolenosť v poslednom ročníku predprimárneho vzdelávania na úrovni 95 %, ktorý vyplýva z Agendy 2030. Tento benchmark je použitý aj pri vyhodnotení indikátora na základe dostupných vnútroštátnych administratívnych dát. Na Slovensku sa sleduje údaj o počte zaškolených detí podľa veku, vo veku 5 rokov navštevovalo v školskom roku 2024/2025 MŠ **91,5 %** detí. Od zavedenia povinnej predškolskej dochádzky pre deti od 5 rokov od šk. roku 2020/2021 sa tento podiel zvýšil z 86 %, stále však nedosahuje stanovenú hranicu. Výzvou je aj zaškolenosť detí zo sociálne znevýhodneného prostredia.

PVD02 Podiel žiakov a žiačok, ktorí prestúpili zo špeciálnej do bežnej školy

Indikátor sleduje prestupnosť zo špeciálneho vzdelávacieho prúdu do hlavného prúdu, teda možnosť po zlepšení stavu, podpore v domácom prostredí alebo profesionálnej podpore, prípadne plošnej rediagnostike zaradiť žiakov a žiačky do bežných ZŠ. V školskom roku 2025/2026 sa v bežných ZŠ vzdelávalo 423 detí, ktoré boli v predchádzajúcom školskom roku preradené zo ŠZŠ, čo predstavuje **1,68 %**. Oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu (0,93 %) ide o výrazný nárast a indikátor je preto vyhodnotený ako splnený.

Z hľadiska diagnóz najčastejšie prestupovali deti zo špeciálnych tried (199), z tried pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou (103), pre deti s poruchami správania (64) a s mentálnym postihnutím (36). Žiaci a žiačky s inými druhmi znevýhodnenia prestupovali len minimálne.

PVD03 Miera opakovania ročníka

Opakovanie ročníka je nielen ukazovateľom (ne)úspešnosti žiakov a žiačok, ale aj odrazom schopnosti školského systému zabezpečiť dostatočnú úroveň vzdelania pre všetkých. Zároveň

je diskutabilné, do akej miery opakovanie ročníka žiakom a žiačkam pomáha a do akej miery im vytvára prekážky, najmä v súvislosti s predčasným ukončovaním školskej dochádzky.⁴⁵

Oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu, kedy bolo opakovanie ročníka na základe usmernenia MŠVVaM SR kvôli pandémie COVID-19 obmedzené, sa podiel opakujúcich opät zvýšil na úroveň pred pandémiou. Na stupni ISCED 1 opakovalo v školskom roku 2024/2025 ročník **2,16 %** žiakov a žiačok, čo je viac ako priemer EÚ (1,13 %). Na stupni ISCED 2 to bolo **1,22 %** žiakov a žiačok a v porovnaní s priemerom EÚ (2,3 %) je situácia lepšia. Výrazné rozdiely sa však prejavujú pri porovnaní miery opakovania ročníka pri jednotlivých národnostiach a sociálnom znevýhodnení. Až **15,8 %** žiakov a žiačok s rómskym materinským jazykom opakuje ročník na prvom stupni a **5,9 %** na druhom stupni (Tabuľka 5). Podobne často opakujú ročník deti zo SZP (**14,8 %** na ISCED 1 a **7,9 %** na ISCED 2), čo poukazuje na hlboké štrukturálne problémy a nedostatočnú schopnosť vzdelávacieho systému reagovať na potreby týchto detí. V súvislosti so sociálnym znevýhodnením je potrebné pracovať na komplexných riešeniach, ktoré nebudú zahŕňať len opatrenia v rámci vzdelávania, ale širších životných súvislostí. Na stupni ISCED 1 sa údaje za MRK (**16 %**) získané výberovým zisťovaním EU SILC MRK zhodujú s údajmi o deťoch s rómskym materinským jazykom, na stupni ISCED 2 je tento podiel výrazne vyšší (**31,5 %** – zahŕňa však všetkých, ktorí opakovali ročník aspoň raz počas celého štúdia na ZŠ).

Viac ako dvojnásobný podiel oproti celoslovenskému priemeru na oboch stupňoch základnej školy bol zaznamenaný aj pri deťoch s maďarským materinským jazykom (**4,21 %** na ISCED 1 a **3,52 %** na ISCED 2). Na príčiny tohto stavu je potrebné sa pozrieť podrobnejšie, pretože rovnako ako pri deťoch z rómskej menšiny výsledky poukazujú na štrukturálny problém. V prípade žiakov a žiačok s ukrajinským materinským jazykom je miera opakovania ročníka nižšia ako celoslovenský priemer, špecifikom ale je, že na stupni ISCED 2 je vyššia ako na stupni ISCED 1 (**1,03 %** a **1,25 %**), čo môže súvisieť s náročnosťou adaptácie na slovenský vzdelávací systém pre deti odídencov. V prípade detí so ZZ je podiel opakujúcich na prvom stupni takmer dvojnásobne vyšší (**3,97 %**), ako je priemer, na druhom stupni sa však k priemeru výrazne približuje (**1,29 %**).

Tabuľka 5 Miera opakovania ročníka podľa materinského jazyka a znevýhodnenia

43

Materinský jazyk, znevýhodnenie	opakujúci		celkový počet		podiel	
	ISCED 1	ISCED 2	ISCED 1	ISCED 2	ISCED 1	ISCED 2
spolu	5 105	3 143	236 858	256 885	2,16 %	1,22 %
slovenský	2 519	2 063	204 091	223 570	1,23 %	0,92 %
maďarský	652	590	15 488	16 778	4,21 %	3,52 %
rómsky	1875	411	11 839	6 977	15,8 %	5,89 %
ukrajinský	36	65	3496	5 191	1,03 %	1,25 %
SZP	2 843	1 050	19 151	13 314	14,8 %	7,89 %
ZZ	518	378	13 052	29 214	3,97 %	1,29 %
MRK					16 %	31,5 %

Zdroj: CVTI SR, ÚSVRK

PVD04 Podiel žiakov a žiačok s neukončeným základným vzdelaním

Napriek tomu, že na Slovensku je zavedená 10-ročná povinná školská dochádzka, časť detí ukončí vzdelávanie ešte pred jej dosiahnutím. Z tohto hľadiska zohráva úlohu aj zaradovanie detí do úvodného ročníka, ktorý sa počíta do povinnej školskej dochádzky a v prípade, že žiak alebo žiačka opakuje ročník, má ukončenú povinnú školskú dochádzku ešte pred riadnym absolvovaním ZŠ. Úvodný ročník je určený najmä pre deti zo s na-

⁴⁵ Hall, R., Drál, P., Fridrichová, P., Hapalová, M., Lukáč, S., Miškolci, J., Vančíková, K. (2019). Analýza zistení o stave školstva na Slovensku: To dá rozum, Bratislava: MESAIO. Dostupné na <https://analiza.todarozum.sk/analiza-zisteni-o-stave-skolstva-na-slovensku.pdf>

rušenou komunikačnou schopnosťou a s vývinovými poruchami ľahkého stupňa.⁴⁶ Na stupni ISCED 1 ukončilo po šk. roku 2024/2025 školskú dochádzku minimum detí, iba **0,082 %**, a mierne prevládajú chlapci (Tabuľka 6). Na stupni ISCED 2 celkovo ukončilo školskú dochádzku **0,617 %** žiakov a žiačok s miernou prevahou dievčat. Oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu ide o pokles. Výrazne vyššie hodnoty indikátora dosahujú deti so ZZ (**2,27 %**) a zo SZP (**3,1 %**). V oboch prípadoch je vzhľadom na tieto odchýlky pravdepodobné, že znevýhodnenie je významným faktorom predčasného ukončenia školskej dochádzky. Vzhľadom na benchmark sú všetky zložky indikátora vyhodnotené ako nesplnené.

Tabuľka 6 Podiel žiakov a žiačok s neukončeným základným vzdelaním podľa znevýhodnenia

	chlapci		dievčatá		SZP		ZZ	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
ISCED 1	101	0,085	90	0,078	-	-	-	-
ISCED 2	773	0,591	803	0,644	-	-	-	-
spolu	-	-	-	-	1 008	3,10	922	2,27

Zdroj: CVTI SR

PVD05 Prestup do špeciálnej základnej školy

Do špeciálnej základnej školy môže byť preradený žiak alebo žiačka bežnej základnej školy na základe rozhodnutia zariadenia poradenstva a prevencie, ktoré vykoná diagnostické vyšetrenie dieťaťa, a po súhlase zákonného zástupcu.⁴⁷ Takýto prestup môže mať viaceré neželané príčiny, napríklad nesprávnu diagnostiku pri zisťovaní školskej spôsobilosti alebo nedostatočnú schopnosť škôl poskytnúť deťom so zdravotným znevýhodnením adekvátne podmienky pre inkluzívne vzdelávanie. V školskom roku 2025/2026 prestúpilo do ŠZŠ 625 žiakov a žiačok stupňa ISCED 1 (**0,26 %**) a 216 žiakov a žiačok stupňa ISCED 2 (**0,08 %**). V porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím došlo k miernemu nárastu na stupni ISCED 1 a miernemu poklesu na stupni ISCED 2. Vzhľadom na benchmark 0 % je indikátor vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu, keďže odchýlka nepresahuje 1 %.

⁴⁶ V základnej škole možno so súhlasom zriaďovateľa zriadiť úvodný ročník pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou ľahkého stupňa, ktorí k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nepokračujú v plnení povinného predprimárneho vzdelávania a nie je u nich predpoklad zvládnutia prvého ročníka základnej školy, alebo žiakov s vývinovými poruchami ľahkého stupňa, ktorí k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nepokračujú v plnení povinného predprimárneho vzdelávania a nie je u nich predpoklad zvládnutia prvého ročníka základnej školy (§ 29, čl. 9 Školského zákona).

⁴⁷ Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 322/2008 Z. z. o špeciálnych školách. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/322/20230901>

2.3 Dostupnosť a prístupnosť vzdelávania na stredných školách

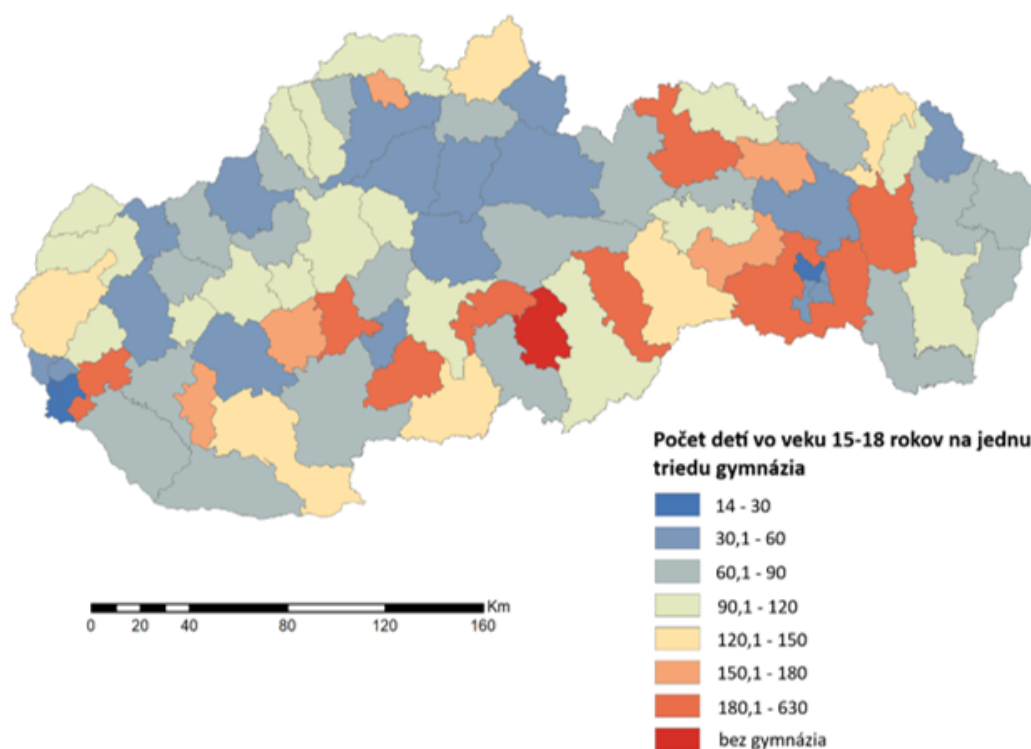
Procesné indikátory

PVP20 Dostupnosť stredných škôl na úrovni okresov

Plnenie povinnej školskej dochádzky a zabezpečenie práva na vzdelanie pre všetkých predpokladá rovnomernú dostupnosť školských zariadení v rámci celého Slovenska. Indikátor sleduje koreláciu medzi počtom tried a počtom žiakov a žiačok v príslušnej vekovej kohorte (15-18 rokov) na základe údajov z jednotlivých okresov. Je vyjadrený pearsonovým koeficientom korelácie, na základe ktorého je možné identifikovať, či sú vzdelávacie kapacity rozložené priestorovo rovnomerne. Hodnota benchmarku je stanovená ako najvyššia hodnota za uplynulých 10 rokov.

Rovnomernosť rozmiestnenia SŠ je výrazne nižšia ako v prípade MŠ a ZŠ, koeficient korelácie pre gymnáziá predstavuje **0,571**. V porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím (0,503) ide o nárast, no vzhľadom na benchmark 0,649 je indikátor hodnotený ako nesplnený. Dostupnosť vzdelávania na gymnáziách je z regionálneho hľadiska nerovnomerná, v okrese Poltár sa napríklad nenachádza ani jedno gymnázium a v okresoch Detva, Kežmarok, Košice-okolie, Krupina, Revúca, Senec, Vranov nad Topľou a Žarnovica na jednu triedu gymnázia pripadá viac ako 180 detí vo veku 15 až 18 rokov (Mapa 5). Vo všeobecnosti je najvyššia dostupnosť gymnázií v krajských mestách, kde sa najčastejšie sústreďujú gymnáziá ponúkajúce špecifické vzdelávacie programy, napríklad bilingválne gymnáziá.

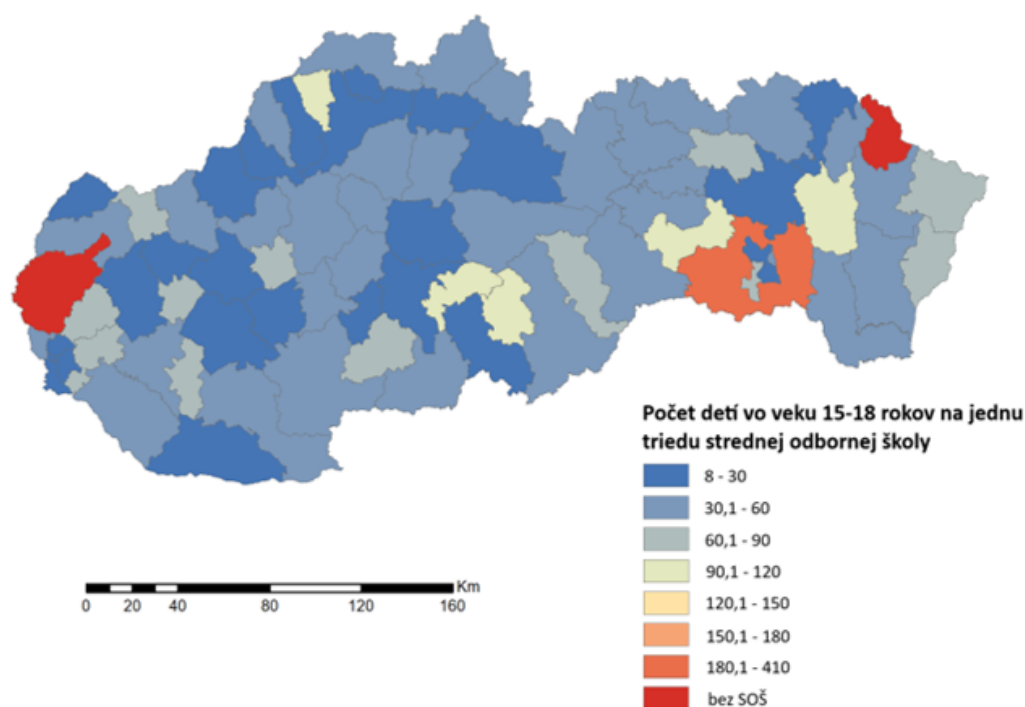
Mapa 5 Počet detí vo veku 15-18 rokov na jednu triedu gymnázia

Zdroj: ŠÚ SR, spracovanie SNSLP

Stredné odborné školy (ďalej ako „SOŠ“) sú rozdelené priestorovo rovnomernejšie s hodnotou Pearsonovho koeficientu korelácie **0,66**. Pri zachovaní rovnakej škály ako pri gymnáziách sa viditeľný nedostatok miest na SOŠ prejavuje iba v okrese Košice-okolie, kde na jednu triedu SOŠ pripadá 404 detí z príslušnej vekovej kohorty, a v okrese Malacky, kde sa žiadna SOŠ nenachádza (Mapa 6). Okres Medzilaborce podľa oficiálnych údajov samostatnú SOŠ nemá, nachádza sa v ňom však spojená škola, ktorá ponúka odborné študijné programy a je evidovaná ako gymnázium. Medzi okresy s najnižšou dostupnosťou SOŠ patria, rovnako ako pri gymnáziách, Detva, Poltár, Gelnica a Vranov nad Topľou. V súvislosti s počtom gymnázií a stredných odborných škôl je však potrebné upozorniť na trend ich administratívneho spájania, čo následne vplýva na výsledky analýzy.

Mapa 6 Počet detí vo veku 15-18 rokov na jednu triedu strednej odbornej školy

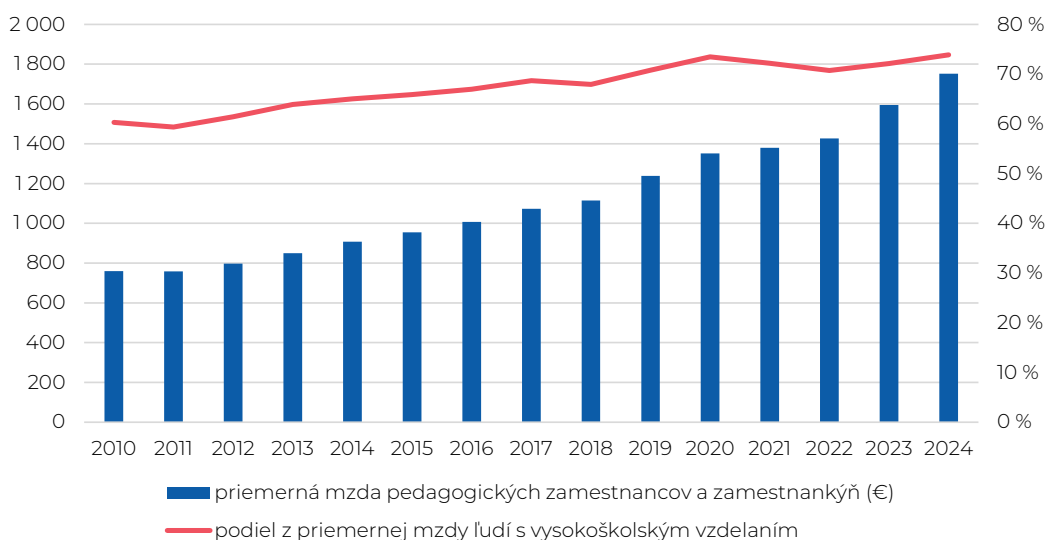

Zdroj: ŠÚ SR, spracovanie SNSLP

PVP21 Priemerná mzda pedagogických zamestnancov a zamestnankýň v percentuálnom vyjadrení priemernej mzdy zamestnancov a zamestnankýň s vysokoškolským vzdelaním

Výška mzdy má na kvalitu vzdelávacieho procesu vplyv prostredníctvom motivácie učiteľov a učiteľiek, ich psychickej pohody a postavenia v spoločnosti. Vyššia mzda zvyšuje aj podiel ambicióznejších uchádzačov a uchádzačiek o štúdium pedagogiky a následne aj o zamestnanie na pedagogickej pozícii. Preto je priemerná mzda pedagogických zamestnancov na úrovni priemernej mzdy ľudí s vysokoškolským vzdelaním uvedená Výborom OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva ako jedno z opatrení potrebných na zabezpečenie dostupného vzdelávania pre všetkých. Na Slovensku je výška miezd v pomere k priemernej mzde ľudí s vysokoškolským vzdelaním nižšia ako priemer EÚ, ktorý dosahuje 82 %. Napriek valorizácii platov v školstve sa tento podiel zvyšuje iba nepatrne na aktuálnych **73,8 %** a v uplynulých piatich rokoch stagnuje (Graf 1). Indikátor je preto vyhodnotený ako nesplnený. Je tiež potrebné sledovať regionálne rozdiely – kým v Prešovskom kraji predstavuje priemerná mzda v regionálnom školstve 90 % priemernej mzdy ľudí s vysokoškolským vzdelaním, v Bratislavskom kraji je to iba 61 %.

Graf 1 Mzdy v regionálnom školstve

Zdroj: ŠÚ SR, CVTI SR, spracovanie SNSLP

PVP22 Počet zamestnancov a zamestnankyň školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na stredných školách

Medzi zamestnancov a zamestnankyne školy, ktorých počet tento indikátor sleduje, patria psychológovia a psychologičky, špeciálni pedagógovia a pedagogičky, pedagogickí asistenti a asistentky a pomocní vychovávatelia a vychovávateľky. Ďalší odborní zamestnanci a zamestnankyne, napr. sociálni pedagógovia a pedagogičky, sa vykazujú súhrnne ako „ostatní odborní zamestnanci“, takže nie je možné určiť ich celkový počet. Je pozitívne, že od predchádzajúceho sledovaného obdobia počet zamestnancov a zamestnankyň výrazne narástol až o 62 %. V porovnaní so základnými školami je však podiel žiakov a žiačok na jedného zamestnanca výrazne nižší.

Počet pedagogických asistentov a asistentiek sa zvýšil zo 172 na **252** (Tabuľka 7). Ich rozdelenie v školách s menšinovým vyučovacím jazykom bolo vyhodnocované na základe porovnania podielu na žiaka s celoslovenskými dátami. Pri ukrajinskom jazyku však vzhľadom na nízky počet žiakov a žiačok ide skôr o indikatívny údaj, keďže tieto pozície sú väčšinou viazané na ich konkrétne potreby. V prípade škôl s vyučovacím jazykom maďarským je počet pedagogických asistentov a asistentiek nižší ako priemer. Pomocní vychovávatelia a vychovávateľky sú od školského roku 2024/2025 súčasťou poskytovania podporných opatrení a ich úlohou je zabezpečovať pre žiaka alebo žiačku vykonávanie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu v čase výchovno-vzdelávacieho procesu. Počet ich úväzkov v roku 2025 však bol minimálny, iba **2**. Pre žiakov a žiačky s fyzickým znevýhodnením to môže predstavovať zásadnú bariéru v prístupe k vzdelaniu. Počet špeciálnych pedagógov a pedagogičiek vzrástol z 87 na **124** a v školách s maďarským vyučovacím jazykom je ich počet nižší, ako by mal byť na základe priemerného podielu na žiaka. Počet psychológov a psychologičiek vzrástol zo 154 na **281**, v školách s maďarským vyučovacím jazykom je ich mierne viac ako priemer.

Tabuľka 7 Počet zamestnancov a zamestnankyň stredných škôl zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie

	Pedagogickí asistenti/asistentky	Pomocní vychovávatelia a vychovávateľky	Špeciálni pedagógovia a pedagogičky	Psychológovia a psychologičky
spolu	252	2	124	281
maďarský vyučovací jazyk	7	0	3	13
ukrajinský vyučovací jazyk	0	0	0	0

47

Zdroj: CVTI SR, MŠVVaM SR

PVP23 Naplnenosť požiadaviek škôl na dodanie učebníc

Indikátor naplnenosti požiadaviek škôl na dodanie učebníc nie je možné vyhodnotiť za sledované obdobie z dôvodu zmeny legislatívneho rámca a absencie relevantných administratívnych dát. Podľa § 18 zákona č. 322/2025 Z. z. o financovaní škôl a školských zariadení môže MŠVVaM SR prideliť a poskytnúť v priebehu kalendárneho roka zriaďovateľovi MŠ príspevok na pracovné zošity uvedené v registri edukačných publikácií s certifikátom, a to pre deti, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné, a zriaďovateľovi ZŠ alebo SŠ príspevok na edukačné publikácie, ktoré sú uvedené v registri edukačných publikácií.⁴⁸ Príspevok na edukačné publikácie pridelí podľa počtu detí MŠ a žiakov ZŠ a SŠ a výšky príspevku na edukačné publikácie na dieťa MŠ, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné alebo na žiaka podľa príslušného ročníka, druhu školy, vyučovacieho jazyka a zdravotného znevýhodnenia. Z príspevku na edukačné publikácie zo ŠR sú školy oprávnené obstarávať edukačné publikácie pre všetky predmety. MŠVVaM SR každoročne zverejňuje postup pri výbere a nákupe edukačných pub-

⁴⁸ Zákon č. 322/2025 o financovaní škôl a školských zariadení z 21. októbra 2025, dostupné online na: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2025/322/>

likácií z príspevku na edukačné publikácie zo ŠR na svojej webovej stránke.⁴⁹ V roku 2025 poskytnú MŠVVaM SR zriaďovateľom na edukačné publikácie spolu 18 204 777 €, čo predstavuje medziročný navýšenie o 2 389 424 € oproti roku 2024 (15 815 353 €). Napriek navýšeniu finančných prostriedkov nie je možné vyhodnotiť mieru naplnenosti požiadaviek škôl na učebnice, keďže v danom období si školy obstarávali edukačné publikácie samostatne v rámci prideleného príspevku. Z uvedeného dôvodu nie je možné objektívne posúdiť, či školy disponujú dostatočným množstvom učebníc podľa potrieb všetkých žiakov a žiačok a všetkých vyučovaných predmetov. Podľa zverejnených informácií MŠVVaM SR „začalo verejne obstarávať učebnice podľa nového kurikula. Základným princípom je, že výber učebníc zostáva plne v rukách učiteľov a škôl, zatiaľ čo štát preberie na seba celý proces nákupu a administratívy. Na portáli ministerstva budú dostupné všetky tituly s doložkou rezortu, ktorá garantuje ich obsahovú a formálnu kvalitu.“⁵⁰ Nákup učebníc bude prebiehať centrálnym prostredníctvom dynamického nákupného systému ako mechanizmu verejného obstarávania. Popri centrálnom nákupe budú školy dostávať aj príspevok, ktorého financovanie je zabezpečené v rámci Plánu obnovy a odolnosti. Do stabilizácie nového modelu financovania a centrálného obstarávania, ako aj do vytvorenia systematického zberu dát o reálnom pokrytí potrieb škôl, nie je možné predmetný indikátor relevantne vyhodnotiť.

PVP24 Dostupnosť učebných materiálov (učebníc a pracovných zošitov)

Zvyšovanie dostupnosti a schvaľovanie učebníc a pracovných zošitov reflektujúcich princípy inkluzívneho vzdelávania by malo smerovať k systematickému zabezpečeniu rovného prístupu k učebným zdrojom.⁵¹ Učebné materiály by mali byť koncipované tak, aby podporovali participáciu všetkých žiačok a žiakov. Portál eAktovka – digitálne verzie učebníc sprístupňuje bezplatne učebnice v digitálnej forme žiakom a učiteľom ZŠ a SŠ. Ich zoznam je zverejnený na webovej stránke edičného portálu.⁵² Informácie o edukačných publikáciách sú dostupné na stránke MŠVVaM SR.⁵³ Podľa stanoviska NIVAM, priamo riadenej organizácie MŠVVaM SR, „učebnice a pracovné listy so schvaľovacou doložkou MŠVVaM SR pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sú schválené pre všetky predmety a ročníky, od prípravného ročníka až po 9. ročník“, v súlade so Smernicou č. 46/2023 o edukačných publikáciách. Pre žiakov so zrakovým znevýhodnením existujú učebnice v Braillovom písme, zväčšenom písme, audiu a digitálnych formátoch, spravidla však nie pre všetky predmety. Učebnice priamo prispôbené jazykovým potrebám žiakov so sluchovým znevýhodnením sú rovnako obmedzené. Preto sme tento indikátor vyhodnotili ako splnený v obmedzenom rozsahu. Pre deti cudzincov vydalo ŠPÚ učebnicu *Aha slovenčina!*⁵⁴, dva pracovné zošity a zvukové nahrávky pre základný intenzívny kurz štátneho jazyka pre žiakov vo veku 6 – 15 rokov. Pre predškolákov a žiakov 1. ročníka je k dispozícii pracovný zošit *Svet okolo nás po slovensky*. Pre vyhodnotenie dostupnosti učebných materiálov pre vzdelávanie v jazykoch národnostných menšín v SR sme zisťovali, či existujú dostupné učebnice aj pre obsahové predmety, alebo ide skôr len o doplnkové materiály. Najvyššia systémová dostupnosť je pre vyučovací jazyk maďarský. Učebnice v ukrajinskom a rusínskom jazyku nie sú systematicky dostupné pre matematiku, prírodovedné predmety (biológia, chémia, fyzika), geografiu, dejepis, občiansku náuku, informatiku a väčšinu odborných predmetov na SŠ. Rómsky jazyk nie je v bežnej praxi etablovaný ako vyučovací jazyk pre všetky obsahové predmety, skôr ide o podporu jazykového rozvoja vo forme podporných a metodických materiálov. Pre ostatné menšinové jazyky sú učebnice najmä pre jazykovú výučbu, nie však systematicky učebnice pre všetky predmety v danom jazyku. Preto je možné indikátor vyhodnotiť ako splnený v obmedzenom rozsahu. Vzhľadom na implementáciu kurikulárnej reformy sa však očakáva systematická tvorba nových učebníc.

49 MŠVVaM SR: Príspevok na edukačné publikácie, dostupné online na: <https://www.minedu.sk/prispevok-na-edukacne-publikacie/>

50 <https://www.minedu.sk/t-drucker-skoly-dostanu-najmodernejšie-ucebnice/>

51 Vychádza z novej kurikulárnej reformy.

52 Edičný portál MŠVVaM SR: <https://edicnyportal.iedu.sk/Documents>.

53 Edukačné publikácie (MŠVVaM SR) dostupné online na: <https://www.minedu.sk/edukacne-publikacie-ucebnice-ucebne-texty-pracovne-zosity/>

54 Učebnice a didaktické materiály (ŠPÚ), dostupné online na: <https://www.statpedu.sk/sk/cudzinci/slovencina-ako-druhy-jazyk/materialy-vyucbu/ucebnice-didakticke-materialy/>.

PVP25 Podiel žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením a zo SZP, ktorí po riadnom ukončení ZŠ pokračujú v stredoškolskom štúdiu

Cieľom indikátora je zistiť, do akej miery pokračujú znevýhodnení žiaci a žiačky po ukončení ZŠ v stredoškolskom štúdiu. Napriek desaťročnej povinnej školskej dochádzke sa môže stať, že v prípade opakovania ročníka na ZŠ už žiak alebo žiačka nemusí nastúpiť na SŠ. V prípade bežných ZŠ sa ako zraniteľné ukazujú deti zo SZP, z ktorých v šk. roku 2025/2026 nastúpilo na SŠ iba **78,4 %** tých, ktorí v predchádzajúcom roku riadne ukončili ZŠ (Tabuľka 8). V porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím ide o zlepšenie, napriek tomu je potrebné, aby štát prijal opatrenia na zachytenie takýchto detí a špecializovanými programami a intervenciou ich dokázal dostatočne podporiť a motivovať pri nástupe na SŠ.

Prechod na strednú školu je výraznou prekážkou pre ďalšie vzdelávanie aj v prípade detí so ZZ. Celkovo ich na akýkoľvek typ strednej školy pokračovalo **69,4 %**, z toho 20 % na bežnú strednú školu a 49,4 % na strednú školu pre žiakov a žiačky so ŠVVP. Odlišná situácia je v prípade integrovaných detí, z ktorých na strednej škole pokračovalo až **96,2 %**. Napriek zlepšeniu v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím je indikátor vzhľadom na benchmark vyhodnotený ako nesplnený.

Tabuľka 8 Podiel žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením a zo SZP, ktorí po riadnom ukončení ZŠ pokračujú v stredoškolskom štúdiu

	Ukončili ZŠ 2024/2025	Pokračujúci na SŠ 2025/2026	Podiel
Žiaci a žiačky zo SZP	1 435	1 125	78,4 %
Integrovaní žiaci a žiačky	5 407	5 203	96,2 %
Žiaci a žiačky SZŠ a špeciálnych tried	2 014	1 398	69,4 %

Zdroj: MŠVVaM SR

PVP26 Podiel žiakov a žiačok, ktorí sú poberateľmi prostriedkov verejnej podpory na stredoškolské vzdelávanie

Štipendium sa žiakom a žiačkam SŠ poskytuje na základe § 149 školského zákona a jeho výška závisí od aktuálnej výšky životného minima a prospechu žiaka alebo žiačky. Štipendium má teda pôsobiť motivačne v oblasti zlepšovania svojich študijných výsledkov a zároveň motivuje zostať v školskom systéme. SNSLP však vníma aj fakt, že práve získanie a využívanie štipendia môže mať vplyv na zlepšenie prospechu, preto navrhuje zvážiť poskytovanie sociálnych štipendií nepodmienečne. Štipendium je určené pre žiakov a žiačky, ktorí sú posudzovaní spoločne s osobami, ktorým sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi podľa osobitného predpisu, alebo u ktorých jedna dvanástina príjmu za kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom sa žiada o štipendium, je najviac vo výške životného minima podľa osobitného predpisu. O výške a pridelení štipendia rozhoduje riaditeľ/riaditeľka školy, podmienkou je to, aby škola mala uzavretú zmluvu s CVTI SR, ktoré štipendium poskytuje.

Pozitívnu zmenou oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu je fakt, že najnižšia výška štipendia už nie je limitovaná prospechom s priemerom známok do 3,5, ale majú na ňu nárok všetci, ktorí majú priemer horší ako 2,5, pričom celkové hodnotenie za predchádzajúci polrok musí byť „prospeľ“. V školskom roku 2024/2025 poberalo štipendium priemerne 3 756 žiakov a žiačok mesačne, teda **1,83 %** zo všetkých žiakov a žiačok SŠ. V porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím ide o pokles, v šk. roku 2020/2021 to bolo 2,6 %. Benchmark pre tento indikátor bol stanovený ako podiel nezaopatrených detí spoločne posudzovaných s poberateľmi dávok v hmotnej núdzi z celkového počtu žiakov a žiačok na SŠ. Priemerný počet takýchto žiakov a žiačok v školskom roku 2024/2025 bol mesačne 7 187 (3,5 %), takže

štipendium poberá len niečo viac ako polovica tých, ktorí by oň mohli požiadať. Indikátor je preto vyhodnotený ako nesplnený. Celkový počet vyplatených štipendií kontinuálne klesá už od školského roku 2013/2014 a v súčasnosti nedosahuje ani tretinu vtedajšieho počtu.

PVP27 Dostupnosť stredných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny

Pre možnosti vzdelávania v jazykoch národnostných menšín na SŠ podľa Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov platí, že na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, musí byť umožnené vyučovanie v maďarskom jazyku, umožnená prevažná časť vyučovania v ukrajinskom a rusínskom jazyku a musí byť zabezpečené, aby vyučovanie rómskeho, bulharského, českého, chorvátskeho, nemeckého a poľského jazyka bolo súčasťou študijných osnov. Z priestorového hľadiska rozmiestnenie SŠ kopíruje vzdelávaciu infraštruktúru na ZŠ, z objektívnych dôvodov však nie je možné zabezpečiť pre cieľovú skupinu dostupnosť všetkých typov SŠ. V ukrajinskom jazyku sa majú žiaci a žiačky môcť vzdelávať na gymnáziu, v prípade maďarského jazyka na gymnáziách aj SOŠ (Tabuľka 9). V súčasnosti nie je možné absolvovať stredoškolské štúdium v rusínskom a rómskom jazyku, záväzok z Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov pre rómsky jazyk je však splnený, keďže existuje súkromné gymnázium s vyučovaním rómskeho jazyka. Indikátor je vyhodnotený pre rómsky a rusínsky jazyk ako nesplnený, pre maďarský a ukrajinský jazyk ako splnený. Celkovo je vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu, čo je rovnaký výsledok ako v predchádzajúcom sledovanom období.

Tabuľka 9 Vyučovanie na stredných školách v jazykoch národnostných menšín

Vyučovací jazyk	Podiel žiakov a žiačok s daným vyučovacím jazykom
rómsky	0 %
maďarský	4,21 %
ukrajinský	0,07 %
rusínsky	0 %

Zdroj: CVTI SR, spracovanie SNSLP

PVP28 Podiel žiakov a žiačok navštevujúcich gymnáziá a stredné odborné školy podľa národnostných menšín

Prístupnosť všetkých typov vzdelania by mala byť rovnako zabezpečená pre všetky skupiny mladých ľudí vrátane národnostných menšín. Indikátor sleduje odchýlky v tejto distribúcii medzi typmi SŠ. V školskom roku 2024/2025 na gymnáziách študovalo **35,47 %** všetkých žiakov a žiačok SŠ, na SOŠ a učilištiach **64,53 %**. V porovnaní s hodnotami za celú populáciu je mimoriadne nepriaznivý podiel pri rómskej národnosti. V školskom roku 2024/2025 sa k nej prihlásilo 161 žiakov a žiačok, z toho na gymnáziách študovali len šiesti. Ich podiel **3,73 %** poukazuje na hlboké štrukturálne problémy, ktorým rómska menšina čelí vo vzťahu k prístupu k vzdelávaniu. Hoci tieto údaje nezodpovedajú celkovému počtu žiakov a žiačok s rómskou národnosťou na SŠ, je možné predpokladať, že ich skutočný pomer v jednotlivých typoch škôl približne zodpovedá oficiálnym dátam. V prípade maďarskej národnosti sa na gymnáziách vzdeláva necelá tretina žiakov a žiačok (**32,13 %**), v prípade rusínskej národnosti takmer polovica (**46,77 %**). Oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu výraznejšie klesol podiel žiakov a žiačok ukrajinskej a rusínskej národnosti na gymnáziách. Pri odídencoch z Ukrajiny to naznačuje zhoršený prístup na školy s náročnejším prijímacím procesom v dôsledku jazykovej bariéry. Indikátor je vyhodnotený ako nesplnený v prípade rómskej a ukrajinskej národnostnej menšiny, ako splnený v obmedzenom rozsahu v prípade maďarskej menšiny a ako splnený v prípade rusínskej menšiny.

Dopadové indikátory

PVD06 Osoby s predčasne ukončeným vzdelávaním

Hodnota indikátora o predčasnom vypadnutí zo systému vzdelávania sa na úrovni EÚ sleduje kumulatívne vo vekovej skupine 18 – 24 ročných a je vypočítaná ako podiel osôb s dosiahnutým stupňom vzdelania najviac ISCED 2, ktorí už nepokračujú vo vzdelávaní. Môže teda ísť o takých mladých ľudí, ktorí neukončili ZŠ, nenastúpili na SŠ alebo ju neukončili. Podiel mladých ľudí s predčasne ukončeným vzdelaním dosahoval v roku 2024 **7,5 %**, pričom je vyšší u mužov (7,8 %) ako u žien (7,1 %). V porovnaní s priemerom EÚ (9,4 %) ide o priaznivú hodnotu, Slovensko spĺňa aj benchmark stanovený na úrovni EÚ 9 %. Podiel osôb s predčasne ukončeným vzdelávaním oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu (8,3 %) klesol, v posledných štyroch rokoch však stagnuje. Hlbšiemu porozumeniu tomuto problému bráni absencia dát podľa druhu znevýhodnenia (sociálneho, zdravotného). Indikátor je vyhodnotený ako splnený.

PVD07 Osoby z MRK s predčasne ukončeným vzdelávaním

Hodnota indikátora je prevzatá z merania EU SILC MRK 2024/2025 a sleduje počet ľudí z MRK vo veku 18-24 rokov, ktorých najvyššie ukončené vzdelanie je ukončený 2. stupeň bežnej alebo špeciálnej školy (bez tých, ktorí stále študujú na strednej škole). Hodnota indikátora dosahuje **55,6 %**, čo predstavuje výraznú prekážku pre uplatnenie sa na trhu práce a zlepšenie svojej sociálnej situácie. Vzdelanie je jedným zo základných predpokladov vymanenia sa z generačnej chudoby, preto takmer polovica mladých ľudí z MRK, ktorí nedosiahli stredoškolské vzdelanie, poukazuje na zásadné zlyhania politiky vzdelávania. Je potrebné prijať opatrenia na úrovni vzdelávacích aj sociálnych politík, aby deti z MRK neboli v školskom systéme znevýhodnené a ich vzdelávacia trajektória nekončila ukončením základnej školy. Indikátor je vzhľadom na benchmark 9 % vyhodnotený ako nesplnený.

PVD08 Podiel žiakov a žiačok, ktorí zanechali štúdium na strednej škole

Zanechanie štúdia na SŠ výrazne znižuje možnosti mladých ľudí na primerané zamestnanie a tým aj primeranú životnú úroveň. Cieľom bolo preto sledovať zanechanie štúdia v prípade znevýhodnených skupín, ktoré majú už na základe svojho znevýhodnenia sťažený prístup na pracovný trh.

Celkový podiel žiakov a žiačok, ktorí zanechali stredoškolské štúdium alebo boli z neho vylúčení, bol v šk. roku 2024/2025 **1,95 %** (Tabuľka 10). Oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu ide o mierny pokles z hodnoty 2,7 %, v prípade znevýhodnených skupín však došlo k nárastu. Až **7,47 %** z celkového počtu žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením ukončuje SŠ predčasne a zároveň tvoria štvrtinu z celkového počtu predčasne ukončujúcich. Z celkového počtu žiačok a žiakov zo SZP predčasne ukončilo SŠ **17,89 %**.

Pri všetkých sledovaných ukazovateľoch je výrazne vyšší podiel chlapcov. V prípade celkového počtu žiakov a žiačok je ich podiel na predčasných ukončeníach 55 %, pri SZP 58 % a pri ZZ až 60 %. Indikátor je vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu, keďže hodnoty pre znevýhodnené skupiny výrazne prevyšujú benchmark.

Tabuľka 10 Podiel žiakov a žiačok, ktorí zanechali štúdium na strednej škole

	Celkový počet na SŠ	Zanechali štúdium na SŠ	Podiel
dievčatá	109 926	1 831	1,67 %
chlapci	106 223	2 294	2,16 %
SZP	1 169	209	17,89 %
ZZ	14 363	1 073	7,47 %
spolu	216 149	4 125	1,95 %

Úroveň dosiahnutého vzdelania má vplyv na možnosti budúceho pracovného uplatnenia a možnosti príjmu, preto je žiaduce, aby sa zvyšoval podiel žiakov a žiačok, ktorí stredoškolské vzdelanie ukončili získaním maturity a mali tak možnosť pokračovať v štúdiu aj na vysokej škole alebo sa lepšie uplatniť na trhu práce. V školskom roku 2024/2025 ukončilo stredoškolské štúdium získaním maturity **83,3 %** absolventov a absolventiek, čo predstavuje nárast oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu (80,9 %). Medzi chlapcami a dievčatami existujú výrazné rozdiely, kým až **86,4 %** dievčat ukončuje stredoškolské vzdelanie maturitou, v prípade chlapcov je to len **80,2 %**. Tento rozdiel je oveľa väčší ako na úrovni EÚ, kde predstavuje iba dva percentuálne body.

V prípade žiakov a žiačok so ZZ bola zaznamenaná nižšia miera ukončovania stredoškolského štúdia formou maturity ako pri celkovej populácii, dosahuje iba **71 %**.

Alarmujúca je situácia žiakov a žiačok zo sociálne znevýhodneného prostredia, z ktorých ukončilo stredoškolské štúdium maturitou iba **11,9 %**. Tento extrémne nízky podiel znamená limitované možnosti pre pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu aj pre vymanenie sa z generačnej chudoby. SNSLP považuje za nevyhnutné, aby boli prijaté opatrenia na podporu vzdelávania detí zo sociálne slabších rodín už od najmladšieho veku, keďže situácia na stredných školách je často dôsledkom trajektórie začatej už v predprimárnom vzdelávaní.

2.4 Kvalita, prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávania v materských školách a na základných a stredných školách

Prijateľnosť a prispôsobivosť vzdelávania vyhodnocujeme spoločne pre všetky sledované stupne vzdelávania.

Procesné indikátory

Procesné indikátory prijateľnosti a prispôsobivosti vzdelávania vyjadrujú mieru, v akej sú princípy inklúzie, vzdelávania k ľudským právam a demokratickým hodnotám a aktualizácia obsahu a didaktických prístupov vzdelávania, premietnuté vnútroštátnych strategických dokumentoch, v štátnom vzdelávacom programe, v systéme profesijnej prípravy pedagogických zamestnancov a v materiálnych a organizačných podmienkach výchovno-vzdelávacieho procesu na školách.

PVP29 Klíma školy

Klíma školy je jedným z určujúcich faktorov vplývajúcich na prospech a celkovú pohodu žiakov a žiačok. Indikátor je vyhodnotený podľa štúdie TALIS z roku 2024, ktorú pripravuje OECD a zameriava sa na skúsenosti pedagogického a riadiaceho personálu v školách. Obsahuje aj tematický celok *Klíma školy*, z ktorého bolo vybraných päť okruhov otázok zameriavajúcich sa na vzťahy medzi pedagogickým personálom navzájom a vedením školy, a iniciatívu pri vyučovaní, vzťahy medzi pedagogickým personálom a žiactvom, dôveru medzi aktérmi školy a šikanovanie a obťažovanie medzi žiakmi a žiačkami. Na Slovensku sa výskum realizoval na základných školách. Odpovediam na otázky, do akej miery respondenti a respondentky súhlasia s danými tvrdeniami, boli priradené bodové hodnoty a váženým priemerom bola vypočítaná hodnota indikátora **3** (minimálna možná hodnota je 1 a maximálna 4). Priemerná hodnota krajín EÚ použitá ako benchmark je 3,08. Najväčší negatívny rozdiel bol zaznamenaný pri otázkach, či sa učitelia a učiteľky môžu obrátiť na vedenie školy kvôli profesionálnej podpore alebo či sa môžu spoľahnúť na žiakov a žiačky, že si spravia domáce úlohy. Naopak, pozitívna odchýlka od priemeru EÚ bola zaznamenaná pri otázkach zameraných na šikanovanie, napríklad či sa žiaci a žiačky majú na koho v takom prípade obrátiť. Indikátor je vzhľadom na nízky rozdiel oproti benchmarku vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu.

53

PVP30 Podiel počtu žiakov a žiačok na počet učiteľov a učiteľiek podľa vyučovacieho jazyka

Počet učiteľov a učiteľiek vzhľadom na počet žiakov a žiačok má vplyv na mieru, do akej má pedagogický personál možnosť uplatňovať individualizovaný prístup, a v prípade stupňov ISCED 2 a ISCED 3 aj na pravdepodobnosť zabezpečenia odborného vyučovania všetkých predmetov (pozri PVP31). Z hľadiska porovnania s priemerom EÚ má SR priaznivejší podiel na všetkých sledovaných stupňoch výchovy a vzdelávania. Najvýraznejší rozdiel sa rovnako ako v predchádzajúcom sledovanom období prejavuje pri MŠ (SR **9,9**; EÚ 12,2), najviac sa k benchmarku blížila základné školy (SR **12,52**; EÚ 12,6; Tabuľka 11).

Pri porovnaní škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín je viditeľný nižší počet žiakov a žiačok na jedného pedagogického zamestnanca/zamestnankyňu ako celkový priemer. V prípade maďarského a rusínskeho vyučovacieho jazyka ide o všetky skúmané stupne vzdelávania. Na základnej a strednej škole s vyučovacím jazykom ukrajinským je podiel žiakov a žiačok na jedného učiteľa/učiteľku vyšší ako priemer, ide však iba o jednu školu v každej kategórii a pri očakávanom dopyte zo strany ukrajinských žiakov a žiačok je zvýšený podiel pochopiteľný.

Tabuľka 11 Počet žiakov a žiačok na jedného pedagogického zamestnanca/zamestnankyňu

Vyučovací jazyk	MŠ	ZŠ	GYM	SOŠ
slovenský	9,93	12,64	10,99	10,31
maďarský	9,08	9,99	9,62	6,13
ukrajinský	5,5	13	13,5	-
rusínsky	8	5,07	-	-
spolu	9,84	12,41	11,39	10,34

Zdroj: CVTI SR, spracovanie SNSLP

PVP31 Kvalifikovanosť vyučujúcich

Kvalifikovanosť vyučujúcich patrí medzi kľúčové determinanty kvality výchovno-vzdelávacieho procesu. Odborná a pedagogická príprava učiteľov vytvára predpoklady pre efektívne sprostredkovanie učiva, primerané pedagogické postupy a adekvátne reagovanie na individuálne potreby žiakov. Učitelia s požadovanou kvalifikáciou disponujú nielen obsahovými znalosťami v aprobovanom predmete, ale aj pedagogicko-psychologickými kompetenciami, ktoré sú nevyhnutné pre podporu učenia, motivácie a rozvoja žiakov. Sledovanie kvalifikovanosti učiteľov v školách je dôležité z hľadiska zabezpečenia rovnosti vzdelávacích príležitostí a implementácie podporných opatrení pre žiakov. Indikátor sleduje vývoj počtu kvalifikovaných učiteľov a učiteľiek za jednotlivé predmety. Údaje boli poskytnuté z rezortného informačného systému a neboli kontrolované na štatistické zisťovanie.⁵⁵ Podiel kvalifikovaných učiteľiek a učiteľov na ZŠ bol v školskom roku 2024 spolu **87,13 %**, čo je oproti priemeru OECD (94,4 %) menej o 7,27 p. b. Najmenej kvalifikovaných učiteľiek a učiteľov bolo v predmetoch technika (40,93 %), občianska náuka (54,70 %), fyzika (63,15 %), informatika (66,43 %), iný cudzí jazyk (66,67 %), geografia (74,77 %), etická výchova (76,83 %), chémia (78,40 %) a dejepis (79,66 %). V predmete matematika bolo kvalifikovaných 93,74 % a v predmete slovenský jazyk a literatúra 96,29 učiteľov a učiteľiek.

54

Na SŠ bol podiel kvalifikovaných učiteľiek a učiteľov 92,47 %, čo je v porovnaní s priemerom OECD (92,90 %) menej o 0,43 p. b. Keďže ide o rozdiel menší ako jeden percentuálny bod, možno ho z hľadiska medzinárodného porovnania považovať za relatívne malý a indikujúci, že úroveň kvalifikovanosti učiteľov na SŠ je porovnateľná s priemerom krajín OECD. Zároveň však aj takýto rozdiel poukazuje na určitý priestor na zlepšenie, najmä v kontexte stabilizácie a zabezpečenia aprobovanej výučby v špecializovaných predmetoch. Najmenej kvalifikovaných učiteľiek a učiteľov na SŠ bolo v predmetoch etická výchova (64,08 %) a občianska náuka (78,16 %). Na základe uvedených zistení indikátor vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu.

PVP32 Schválený štátny vzdelávací program stanovujúci minimálny vzdelávací štandard pre všetkých žiakov a žiačky

Štátny vzdelávací program (ďalej ako „ŠVP“) pre základné vzdelávanie by mal plniť regulačnú⁵⁶ a zároveň garančnú funkciu.⁵⁷ Stanovením vzdelávacích cieľov, obsahových štandardov a minimálnych požiadaviek sa určuje rámec, ktorý má zabezpečiť, aby všetci žiaci bez ohľadu na individuálne odlišnosti či znevýhodnenia získali určitú garantovanú úroveň vedomostí, zručností a kompetencií. ŠVP by mal slúžiť ako nástroj na zabezpečenie rovnosti v prístupe k vzdelávaniu a na elimináciu rozdielov spôsobených odlišnou kvalitou školských prostredí. Prispôsobené vzdelávacie programy, ktoré sú súčasťou širšieho systému podporných opatrení, predstavujú mechanizmus na individualizáciu vzdelávania pre konkrétne skupiny žiakov

⁵⁵ Ak učiteľ vyučuje viacero predmetov alebo pôsobí na viacerých školách, je v dátach započítaný samostatne za každý predmet a za každú školu.

⁵⁶ Stanovenie cieľov a štandardov.

⁵⁷ Zabezpečenie minimálnej úrovne kompetencií pre všetkých žiakov a žiačky.

a žiačky (napr. so zdravotným, sociálnym a jazykovým znevýhodnením či s nadaním). Umožňujú modifikovať rozsah, tempo, obsah a formy výučby tak, aby lepšie reflektovali reálne potreby konkrétneho žiaka alebo cieľovej skupiny. Tieto prispôsobenia môžu zahŕňať úpravu vzdelávacích cieľov, diferencované metódy učenia, alternatívne hodnotenie či špecifické formy podpory. Z analytického hľadiska ide o dôležitý nástroj inkluzívnej politiky, pretože prispôsobené vzdelávacie programy vytvárajú spojnicu medzi jednotným, štandardizovaným kurikulumom a individuálnymi potrebami žiakov v školskej praxi. Znižujú riziko, že jednotný štandard bude pre niektoré skupiny žiakov a žiačok neprimerane náročný alebo naopak nedostatočný. Zároveň poskytujú školám flexibilitu pri riadení vzdelávacieho procesu bez toho, aby sa vzdialili od garantovaného obsahu a cieľov definovaných v kurikule. Dôležitým aspektom je aj to, že systém prispôsobených programov slúži ako indikátor pripravenosti vzdelávacej politiky reagovať na heterogenitu školskej populácie. Rozhodujúca je však kvalita implementácie, dostupnosť odborných kapacít (špeciálni pedagógovia, psychológovia, asistenti), metodická podpora a kontinuita monitorovania ich účinnosti na úrovni školy aj systému. Výsledkom tejto kombinácie (štandardizovaný ŠVP a prispôsobené programy) je model, ktorý umožňuje súčasne udržiavať jednotnú úroveň vzdelávacieho obsahu a reagovať na diverzitu potrieb žiakov. Ide o kľúčový predpoklad pre realizáciu inkluzívneho vzdelávania v praxi a pre znižovanie dlhodobých vzdelávacích nerovností. Od školského roku 2023/2024 prebieha postupná implementácia nového ŠVP pre základné vzdelávanie,⁵⁸ ktorý bol schválený 31. marca 2023 a má byť povinne zavedený vo všetkých ZŠ od školského roku 2026/2027 (Tabuľka 12). MŠVVaM SR schválilo 10. októbra 2023 Dodatok č. 1 k ŠVP,⁵⁹ v ktorom sa vzdelávacie štandardy doplnili o minimálny učebný výstup. Rámcové učebné plány (ďalej ako „RUP“) sa doplnili novou poznámkou k jednotlivým RUP, upravilo sa znenie kapitoly Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania, doplnil sa text kapitoly Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov a upravil sa text v časti Charakteristika vo vzdelávacích štandardoch pre slovenský jazyk ako druhý jazyk. Na základe výsledkov analýzy vyššie uvedených dokumentov bol indikátor vyhodnotený ako splnený.

Tabuľka 12 Vzdelávacie oblasti, podoblasti a predmety, v ktorých bol doplnený minimálny učebný výstup (cykly 1. - 3)

	Vzdelávacia oblasť	Predmety
1.	Jazyk a komunikácia	vyučovanie prvého jazyka, vyučovanie prvého jazyka – jazyky národnostných menšín, vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka vyučovanie cudzích jazykov (predmety anglický, francúzsky, nemecký, ruský, španielsky a taliansky jazyk)
2.	Matematika a informatika	matematika a informatika
3.	Človek a príroda	prvouka, prírodoveda, biológia, chémia, fyzika
4.	Človek a spoločnosť	geografický komponent/geografia, dejepisný komponent, občiansky komponent, eticko-osobnostný komponent
5.	Človek a svet práce	oblasti technika, kariérová výchova, podnikavosť a iniciatívnosť
6.	Umenie a kultúra	hudobná výchova (spev, hra na hudobnom nástroji, počúvanie hudby, hudobno-pohybové vyjadrenie hudby, hudobno-dramatické vyjadrenie hudby) a výtvarná výchova (komunikácia, umenie a vizuálna kultúra, osobnosť)
7.	Zdravie a pohyb pre oblasti	zdravie a životný štýl, telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť, pohybové kompetencie, šport a pohybová aktivita, ochrana a bezpečnosť života a zdravia obyvateľstva

Zdroj: MŠVVaM SR, CVTI SR

58 NIVAM. Štátny vzdelávací program. Dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/11808_statny-vzdelavaci-program-pre-zakladne-vzdelavanie-cely.pdf

59 Dodatok č. 1 k ŠVP schválený 10. októbra 2023, zverejnený online na: <https://www.minedu.sk/35807-sk/dodatok-c-1/>

Od školského roku 2023/2024 prebieha postupná implementácia nového ŠVP pre základné vzdelávanie, ktorý bol schválený 31. marca v roku 2023 a má byť povinne zavedený vo všetkých ZŠ od školského roku 2026/2027. V novom ŠVP boli vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia zaradené vzdelávacie štandardy Slovenský jazyk ako druhý jazyk,⁶⁰ ktorý je primárne určený pre deti cudzincov a žiakov po ukončení osobitného plnenia školskej dochádzky mimo územia SR, ktorí nedostatočne ovládajú slovenský jazyk. Obsahuje tri základné zložky: recepciu, produkciu a interakciu, ktoré sú navzájom prepojené. Vzdelávacie štandardy stanovujú výkonový a obsahový štandard na základnej a rozširujúcej úrovni. V roku 2023 schválilo MŠVVaM SR Dodatok č. 1 k ŠVP, v ktorom sa doplnil text kapitoly Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov a upravil sa text v časti Charakteristika vo vzdelávacích štandardoch pre slovenský jazyk ako druhý jazyk. Predmetom skúmania nebolo posudzovanie obsahu či účinnosti nových štandardov v praxi, ale ich legislatívne a organizačné ukotvenie v rámci reformy. Preto bol indikátor vyhodnotený ako splnený.

PVP34 V študijných programoch pre učiteľov stupňa ISCED 0 a ISCED 1 je zahrnutý povinný predmet zameraný na prácu s integrovanými žiačkami a žiakmi a inkluzívne vzdelávanie

Uplatňovanie inkluzívneho prístupu v školách je v rozhodujúcej miere podmienené profesijnými kompetenciami pedagogického personálu, ktoré sa formujú najmä v rámci ich počiatočnej prípravy na vysokej škole. Systematická príprava na inkluzívne vzdelávanie predstavuje kľúčový predpoklad pre efektívne uplatňovanie inklúzie v pedagogickej praxi, pričom osobitný význam má v predprimárnom a primárnom vzdelávaní, kde zásadne ovplyvňuje vzdelávacie trajektórie detí zo znevýhodneného prostredia. Vyhodnotenie indikátora bolo zamerané výlučne na identifikáciu samostatných, explicitne zameraných predmetov na inkluzívne vzdelávanie zaradených do povinného kurikula bakalárskych a magisterských študijných programov pedagogického zamerania (Tabuľka 13). Uplatňovanie inkluzívnych princípov ako prierezovej témy v iných predmetoch nebolo predmetom hodnotenia. Analýza študijných programov pedagogických fakúlt v Slovenskej republike poukazuje na to, že povinné a systematické začlenenie inkluzívneho vzdelávania nie je zabezpečené jednotne. Príprava absolventov na reálne podmienky inkluzívneho vzdelávania je preto nerovnomerná. Kompetencie v oblasti inkluzívneho vzdelávania nie sú v rámci vysokoškolského vzdelávania pedagogických zamestnancov stanovené a do značnej miery závisia od individuálneho nastavenia študijných programov a voľby študentiek a študentov. Väčšina univerzít má inkluzívne vzdelávanie zakotvené v povinných predmetoch, zatiaľ čo na jednej univerzite bola táto oblasť pokrytá výlučne prostredníctvom povinne voliteľných predmetov. Významným identifikovaným obmedzením je aj nedostatočné prepojenie teoretickej prípravy s pedagogickou praxou, keďže povinnú priamu alebo asistentskú prax v inkluzívnom vzdelávacom prostredí vyžaduje len jedna univerzita. Z tohto dôvodu je indikátor hodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu.

Tabuľka 13 Prehľad predmetov zameraných na inklúziu vo vzdelávaní VŠ

#	Univerzita	Bc. stupeň štúdia	Mgr. stupeň štúdia	Indikátor splnený
1.	Univerzita Komenského v Bratislave	Povinne voliteľné predmety: Integratívna/inkluzívna špeciálna pedagogika, Základy logopédie, Základy špeciálno-pedagogickej diagnostiky, Raná intervencia a stimulácia, Psychologické aspekty výchovy dieťaťa v rodine	Povinne voliteľné predmety: Pedagogická diagnostika žiaka, Psychológia detí s postihnutím, Inkluzívna pedagogika v teórii a praxi primárneho vzdelávania, Špeciálna pedagogika a inkluzívne vzdelávanie, Poruchy detského vývinu, Adaptačná prax v základnej škole, Logopédia pre učiteľov	X
2.	Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	Povinný predmet: Špeciálna pedagogika Povinne voliteľné predmety: Adaptácia dieťaťa na začiatkové vyučovanie, Inklúzia hrou, Biológia dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku a školské zdravotníctvo, Neformálna edukácia žiakov z marginalizovaných rómskych komunít, Multikultúrna výchova, Poruchy psychického vývinu detí, Poruchy reči a ich prevencia, Psychológia výchovy a socializácie dieťaťa, Psychomotorika a zdravie dieťaťa, Rómske dieťa v predprimárnom vzdelávaní, Rómsky jazyk, Riešenie výchovných problémov v prostredí materskej a základnej školy, Rodina a výchova v rodine, Romológia	Povinné predmety: Pedagogická diagnostika, Integratívna pedagogika, Psychodidaktika Povinne voliteľné predmety: Špecifické edukačné postupy, Etická a multikultúrna výchova, Pedagogika nadaných žiakov, Spolupráca školy so špecifickou rodinou, Diferenciálna pedagogika, Psychológia učenia, Psychologické aspekty neprospievania žiakov, Romológia, Inklúzia vo vzdelávaní marginalizovaných skupín, Integrovaná didaktika rómskeho jazyka a literatúry, Konverzácia v rómskom jazyku, Metódy práce učiteľa v etnicky zmiešanom prostredí, Romológia v práci učiteľa, Adaptácia dieťaťa na začiatkové vyučovanie	✓
3.	Trnavská univerzita v Trnave	Povinné predmety: Inklúzia vo výchove a vzdelávaní, Sociológia detstva, Raná jazyková gramotnosť, Psychický vývin dieťaťa, Pedagogicko-psychologická diagnostika, Sociálna psychológia a Sociálne štúdie v primárnom vzdelávaní Povinne voliteľné predmety: Vzdelávanie marginalizovaných komunít, Detstvo v sociálnej a rodinnej politike, Evaluácia vo vzdelávaní, Škola v partnerstve s rodinou a inými inštitúciami	Povinné predmety: Inklúzia vo výchove a vzdelávaní, Sociológia detstva, Raná jazyková gramotnosť, Psychický vývin dieťaťa, Pedagogicko-psychologická diagnostika, Sociálna psychológia a Sociálne štúdie v primárnom vzdelávaní Povinne voliteľné predmety: Vzdelávanie marginalizovaných komunít, Detstvo v sociálnej a rodinnej politike, Evaluácia vo vzdelávaní, Škola v partnerstve s rodinou a inými inštitúciami	✓
4.	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	Povinné predmety: Vývinové a sociálne špecifiká detí, Pedagogické prístupy k deťom s rozmanitými potrebami, Pedagogické diagnostikovanie a hodnotenie, Socio-kultúrny kontext výchovy a vzdelávania Voliteľné predmety: Sociálno-psychologický tréning, Rozvíjanie jazykových spôsobilostí detí, Multikultúrna výchova, Pedagogické poradenstvo a tímová práca	Povinné predmety: Pedagogický výskum, diagnostikovanie a hodnotenie, Pedagogická psychológia Voliteľné predmety: Socio-kultúrny kontext výchovy a vzdelávania, Výchova a vzdelávanie žiakov so ŠVVP, Exkurzia – edukácia detí so špecifickými potrebami Výberové predmety: Asistent učiteľa v triede, Sociálno-psychologický tréning pre učiteľov primárneho vzdelávania, Tútor	✓

		Výberové predmety: Stratégie rozvoja dieťaťa, Tútor, Praktické aspekty presadzovania ľudských práv, Rod, identita, spoločnosť, Sociológia: praktické poznanie spoločnosti, Interkultúrne interakcie		
5.	Prešovská univerzita v Prešove	Povinné predmety: Filozofické, psychodidaktické a sociologické východiská edukácie, Predškolská didaktika a diagnostika, Špeciálna pedagogika a inkluzívna edukácia²⁰ Povinne voliteľné predmety: Edukácia detí s ADHD, ADD a detí so syndrómom CAN, Rómsky jazyk, Edukácia detí v ohrození a detí s internalizovanými poruchami, Sociálna a pedagogická komunikácia	Povinné predmety: Psychodidaktika a pedagogická diagnostika, Prevencia sociálno-patologických javov, Stratégie vyučovania osôb so psychosociálnym narušením, Špeciálnopedagogická diagnostika, Špeciálnopedagogické poradenstvo, Špecifické vývinové poruchy učenia Povinne voliteľné predmety: Mentoring a tútoring, Výchova k zdraviu rómskych žiakov, Pozitívna behaviorálna podpora žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, Edukácia osôb s poruchami autistického spektra, Edukácia osôb zo sociálne znevýhodneného prostredia, Pedagogická intervencia pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou, Vyučovanie slovenčiny ako nematerinského jazyka, Psychológia prosociálneho správania, Aplikovaná behaviorálna analýza v edukácii žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	✓
6.	Katolícka univerzita v Ružomberku	Povinné predmety: Sociologické aspekty edukácie, Pedagogická diagnostika dieťaťa, Základy špeciálnej pedagogiky Povinne voliteľné predmety: Ochrana zdravia v edukácii, Inkluzívna pedagogika, Špeciálnopedagogické prístupy vo včasnej starostlivosti, Multikultúrna výchova, Kultúrna antropológia a etnológia výchovy, Pedagogická a sociálna komunikácia Výberové predmety: Vyučovanie zamerané na žiaka, Zdravý život detí	Povinné predmety: Pedagogická a školská psychológia, Inkluzívne prístupy v školskej edukácii Povinne voliteľné predmety: Pedagogická diagnostika žiaka, Alternatívne prístupy vo vzdelávaní, Základy logopédie pre učiteľov, Prevencia rizikového správania, Sociokultúrne diferenciacie, Spolupráca školy s externým prostredím Výberové predmety: Poruchy detského vývinu	✓
7.	Univerzita J. Selyeho v Komárne	Povinné predmety: Psychológia rôznych vekových skupín, Pedagogická diagnostika, Inkluzívna pedagogika, Kultúra reči a jej rozvíjanie Povinne voliteľné predmety: Menšinové kompetencie, Regionálna a menšinová kultúra, Základy sociálnej pedagogiky, Základy sociálnej starostlivosti, Prevencia sociálno-patologických javov, Školské programy prevencie, Rodina a škola, Personálna a sociálna výchova v celoživotnom vzdelávaní	Voliteľné predmety: Pedagogická komunikácia a interakcia a Pedagogické kompetencie učiteľa a medzi výberovými Rozvíjanie matematického talentu na primárnom stupni	✓

PVP35 Zahrnutie vzdelávania o ľudských právach do štátneho vzdelávacieho programu vrátane prístupnosti žiakom a žiačkam so zdravotným znevýhodnením

V sledovanom období prebiehalo na základných školách vyučovanie podľa dvoch kurikúl. Platný štátny vzdelávací program bol schválený v roku 2015, súbežne sa postupne zavádza a overuje na vybraných školách (cca 500 škôl) nový vzdelávací program podľa kurikulárnej reformy schválenej v roku 2023. Nový vzdelávací program bude implementovaný na všetkých základných školách od školského roku 2026/2027.

V novom vzdelávacom programe je problematika ľudských práv zahrnutá vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť pre 2. cyklus (Občiansky komponent) a pre 3. cyklus (Dejepisný komponent a Občiansky komponent). Hodnoty smerujúce k podpore ľudských práv a demokratickej spoločnosti sú zastúpené širšie aj v eticko-osobnostnom komponente, ale bez explicitného ľudskoprávneho zarámčovania. Pre účely vyhodnotenia indikátora preto berieme do úvahy tie obsahové a výkonové štandardy, ktoré zmieňujú koncept ľudských práv. Zahrnutie vzdelávania k ľudským právam do ŠVP z roku 2015 bolo vyhodnotené v roku 2021. Problematika ľudských práv je zahrnutá na stupni ISCED 1 vo vzdelávacom štandarde predmetu etická výchova, avšak nie predmetov náboženských výchov. Na stupni ISCED 2 je zahrnutá vo vzdelávacom štandarde predmetu Občianska náuka.

Štátny vzdelávací program pre gymnáziá, ktorý je platný od roku 2015, obsahuje tému ľudských práv vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť, vo vzdelávacom štandarde predmetov Dejepis a Občianska Náuka. Téma ľudských práv je uvedená aj vo vzdelávacích štandardoch pre stredné odborné školy: Dejepis pre úplné stredné vzdelanie (ďalej ako „ÚSOV“), Občianska náuka pre nižšie stredné odborné vzdelanie (ďalej ako „NSOV“), Občianska náuka pre SOV, Občianska náuka pre ÚSOV.

Žiaci a žiačky so zdravotným znevýhodnením bez mentálneho postihnutia majú rovnaký obsah vzdelávania ako intaktní žiaci a žiačky a postupujú podľa výkonových a obsahových štandardov pre jednotlivé vyučovacie predmety ZŠ a SŠ. Oblasť vzdelávania k ľudským právam pre žiakov a žiačky s mentálnym postihnutím, s autizmom a pervazívnymi vývinovými poruchami je zahrnutá v cieľoch výchovy a vzdelávania vo vzdelávacích oblastiach Človek a spoločnosť a Človek a hodnoty (občianska náuka, etická výchova). Ciele a obsah občianskej náuky pre žiakov a žiačky s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím sú zamerané na oboznámenie sa so zásadami a normami vzťahov v rodine, v škole a spoločnosti vôbec, so základnými občianskymi právami a povinnosťami. Žiaci a žiačky s hluchoslepotou majú vzdelávanie k ľudským právam zahrnuté v rámci vzdelávacej oblasti Človek a hodnoty.

59

Ľudské práva sú zahrnuté v nejakej forme a rozsahu vo vzdelávacích štandardoch pre základné aj stredné školy. Nový štátny vzdelávací program venuje tejto téme väčšiu pozornosť a v podstate sa zachováva zahrnutie problematiky v predmetoch dejepis, občianska náuka a etika. Keďže aj deti so zdravotným znevýhodnením a deti cudzincov majú byť vzdelávané podľa tých istých vzdelávacích štandardov, ktorých výstupy by mali byť prispôsobené len na základe odlišných potrieb a schopností žiaka, indikátor je hodnotený ako splnený.

PVP36 Zahrnutie vzdelávania o národnostných menšinách do štátneho vzdelávacieho programu.

Jedným zo záväzkov vyplývajúcich z Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov je „prijatť opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk“ (čl. 8, g)). Tento záväzok sa vzťahuje na bulharský, český, chorvátsky, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky, ukrajinský a maďarský jazyk. Nie pri všetkých jazykoch je štát povinný zabezpečiť vzdelávanie v menšinovom jazyku od predprimárneho stupňa. Pri bulharskom, českom, chorvátskom, nemeckom, poľskom a rómskom jazyku sa Slovenská republika zaväzuje „k prijatiu opatrení...aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov“ buď umožnením výchovy a vzdelávania v príslušnom jazyku alebo prevažnej časti výchovy a vzdelávania v tomto jazyku. Aby takéto vzdelávanie na základe prejavenej záujmu domácností bolo možné, štát by mal mať vypracované

vzdelávacie štandardy, ktoré by sa pre takéto vzdelávanie uplatnili. Vyučovanie o histórii národnostných menšín je dôležité pre možnosť rozvoja vlastnej kultúrnej identity aj nad rámec používania jazyka. Zároveň je vzdelávanie o histórii národnostných menšín na danom území dôležitým prvkom pre podporu vzájomného porozumenia. Indikátor preto sleduje zahrnutie vzdelávania o národnostných menšinách nielen v rámci ŠVP pre národnostné vzdelávanie, ale aj vzdelávanie v slovenskom jazyku.

Národnostné vzdelávanie podľa nového štátneho vzdelávacieho programu po kurikulárnej reforme zahŕňa kultúrnu a jazykovú identitu medzi vzdelávacie ciele. „*Výchova a vzdelávanie v jazyku národnostnej menšiny sa zaručuje v národnostných školách a národnostných triedach. Výchovno-vzdelávacia činnosť v národnostných školách a národnostných triedach sa zameriava aj na zachovanie a rozvoj kultúrnej a jazykovej identity žiakov patriacich k národnostným menšinám. Prostriedkom na dosiahnutie cieľov výchovy a vzdelávania je vyučovanie jazyka národnostnej menšiny a vyučovanie vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov v jazyku národnostnej menšiny v rámci všetkých cyklov vzdelávania.*“⁶¹ Vzdelávacie štandardy pre Vyučovací jazyk a literatúru sú na stupni ISCED 1 a 2 vypracované pre maďarský, nemecký, rómsky, rusínsky, ruský a ukrajinský jazyk. Z vyššie uvedených menšinových alebo regionálnych jazykov sa národnostné vzdelávanie vrátane vzdelávania o histórii menšín na území Slovenska neposkytuje a nie sú ani spracované rámcové dokumenty pre bulharský, český, chorvátsky a nemecký jazyk. Na stupni ISCED 3 sú vzdelávacie štandardy dostupné len pre maďarský, rómsky a ukrajinský jazyk.

60

V rámci vzdelávania a výchovy v štátnom jazyku sa téma národnostných menšín objavovala vo vzdelávacích štandardoch oblasti Človek a spoločnosť. Na úrovni 2. cyklu (4. – 5. ročník) je téma začlenená v Geografickom komponente v podtému Obyvateľstvo Slovenska a jeho činnosť v krajine. Zahŕňa pojmy etnická a kultúrna rozmanitosť Slovenska a aktivity zamerané napríklad na uvedomenie si, že Slovensko nie je domovom iba Slovákov a že Slováci nežijú výlučne na území Slovenska, ako aj na zisťovanie dôvodov migrácie obyvateľstva. Na úrovni 3. cyklu (6. – 9. ročník) bola téma zahrnutá vo viacerých komponentoch. V geografickom komponente v rámci témy Slovensko: Analýza údajov o počte, rozmiestnení, národnostnej, náboženskej a vekovej štruktúre obyvateľstva Slovenska spojená s posúdením zmien v čase – aj so zameraním na kraj a obec. V dejepisnom komponente v téme Európa a Československo medzi dvoma svetovými vojnami: Analýza údajov o počte, rozmiestnení, národnostnej, náboženskej a vekovej štruktúre obyvateľstva Slovenska spojená s posúdením zmien v čase – aj so zameraním na kraj a obec. V občianskom komponente v rámci témy Identita a sociálny rozvoj človeka: Ilustrovanie pojmov majorita, minorita, subkultúra, kontrakultúra, alternatívne kultúry (príklady kultúrnej rozmanitosti) v kontexte noriem spoločnosti. Nový ŠVP teda poskytuje priestor pre tematizovanie života národnostných menšín od lokálnej po celonárodnú úroveň. Neuvádza konkrétne menšiny, ktorým je potrebné venovať pozornosť, čo umožňuje zohľadnenie lokálneho kontextu alebo medzipredmetových vzťahov či iných súvislostí. Všeobecné uvedenie tém, pojmov, činností a cieľov poskytuje väčší priestor pre spracovanie témy na vyučovaní, zároveň však to, do akej miery a akým spôsobom sa venuje pozornosť rôznym menšinám, závisí od profesionálneho a osobnostného vybavenia učiteľa/učiteľky.

Pre ISCED 3, teda stredné školy, je v platnosti ŠVP z roku 2015, ktorý túto tému zahŕňa rovnako do vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť. Učebný predmet Občianska náuka zahŕňa cieľ pochopiť a rešpektovať kultúrne, náboženské a iné odlišnosti ľudí a spoločností. Predmet Dejepis venuje pozornosť menšinám v rámci témy Slováci v Rakúsko-Uhorsku – „vzťahy menšina – väčšina v mnohonárodnostnom štáte“, „Premeny Československa“. V porovnaní s pokrytím problematiky života menšín na Slovensku vo vzdelávacích štandardoch pre základné školy je táto téma významne menej (až nedostatočne) zastúpená.

Vzhľadom na rozdielnu prístupnosť k vzdelávaniu v tejto téme v rámci národnostného vzdelávania a nedostatočné zastúpenie témy vo vzdelávaní na stredných školách hodnotíme indikátor ako splnený v obmedzenom rozsahu.

61 NIVAM. Nový štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie. Bratislava, 2024. s. 28. Dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/11808_statny-vzdelavaci-program-pre-zakladne-vzdelavanie-cely.pdf

Jedným z trvalo udržateľných cieľov Agendy 2030 je cieľ 4.7 Zabezpečiť, aby všetci učitelia sa získali poznanie a zručnosti potrebné k presadzovaniu trvalo udržateľného rozvoja, a to aj prostredníctvom vzdelávania k udržateľnému rozvoju, životnému štýlu, ľudským právam a hodnotám globálneho občianstva. Indikátor *Zahrnutie vzdelávania ku globálnemu občianstvu a udržateľnému rozvoju* pozostáva zo štyroch pod-indikátorov, ktoré vyhodnocujú, do akej miery na tento cieľ reflektujú: a) štátny vzdelávací program; b) strategické dokumenty vnútroštátnej politiky vzdelávania; c) meranie výsledkov vzdelávania; d) profesijná príprava budúcich pedagogických zamestnancov a zamestnankyň.

Posledné dostupné údaje pre vyhodnotenie indikátora SDG 4.7.1 zverejnené v online databázach ako aj správach UNESCO sú z roku 2020. Preto nie je možné vyhodnotiť vývoj v tejto oblasti a uvádzame rovnaké výsledky ako pri predchádzajúcom vyhodnutení.

Index v rozpätí 0 – 1 bol vypočítaný prostredníctvom váženého skóre na základe dotazníkového zisťovania. Z oblasti profesijnej prípravy budúcich pedagogických zamestnancov a zamestnankyň nebolo možné odpovede vyhodnotiť. V oblasti štátneho vzdelávacieho programu dosiahlo Slovensko **0,643** v porovnaní s priemernou hodnotou 0,82 v krajinách EÚ. V oblasti politik vzdelávania má index hodnotu **0,513**, v porovnaní s 0,91 v krajinách EÚ a v oblasti merania výsledkov vzdelávania dosiahlo Slovensko **0,25** v porovnaní s priemernou hodnotou 0,86 krajín EÚ. Indikátor je vo vzťahu k benchmarku priemerných hodnôt krajín EÚ pre jednotlivé zložky vyhodnotený ako nesplnený.

PVP38 Zabezpečenie slobodnej voľby vzdelávania

Podmienky uplatňovania slobodnej voľby vzdelávania na Slovensku upravuje zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), ktorý stanovuje pravidlá prijímania do jednotlivých druhov škôl. Princíp slobodnej voľby vzdelávania je v Slovenskej republike explicitne zakotvený v § 3 školského zákona a predstavuje jeden zo základných princípov výchovy a vzdelávania, a to s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy. Uvedené ustanovenie je súčasťou zákona od jeho účinnosti 1. septembra 2008. Národná právna úprava je v súlade s relevantnými medzinárodnými dohovormi, najmä Medzinárodným paktom o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a Rámcovým dohovorom na ochranu práv národnostných menšín, ktoré garantujú právo rodičov na výber typu vzdelávania a podporujú možnosť vzdelávania v materinskom jazyku.

Okrem všeobecného princípu uvedeného v § 3 je právo zákonného zástupcu vybrať pre dieťa školu alebo školské zariadenie formulované aj v § 15a ods. 5 školského zákona, podľa ktorého možno slobodnú voľbu školy uplatňovať v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy. Právna úprava tým jednoznačne vyjadruje, že slobodná voľba školy nie je absolútnym právom, ale je podmienená kapacitnými, organizačnými a dostupnými možnosťami systému.

Od 1. januára 2025 boli do § 20 školského zákona (Plnenie školskej dochádzky) doplnené nové odseky 7 až 15, ktoré spresňujú postup základných škôl pri prijímaní žiakov. Podľa § 20 ods. 5 žiak plní povinnú školskú dochádzku v základnej škole v školskom obvode, v ktorom má trvalý pobyt, ak zákonný zástupca nevyberie inú základnú školu. Povinnú školskú dochádzku môže žiak plniť aj v inej ako spádovej škole, ak ho riaditeľ tejto školy prijme.

Zákon č. 322/2025 Z. z. o financovaní škôl a školských zariadení priniesol komplexnú úpravu financovania výchovy a vzdelávania vrátane pravidiel normatívneho financovania verejných, súkromných a cirkevných škôl. Zavedením pojmu verejný poskytovateľ výchovy a vzdelávania sa umožňuje súkromným a cirkevným školám, ktoré prijímajú podmienky poskytovania vzdelávania vo verejnom záujme (napr. prijímanie detí zo spádového obvodu a bez vyberania školného), získať plné normatívne financovanie zo štátneho rozpočtu. Tieto zmeny rozširujú formálne spektrum dostupných možností vzdelávania, samy osebe však neodstraňujú všetky bariéry reálnej voľby.

Rovnako ako v predchádzajúcom období pretrváva nesúlad medzi právnym uznaním práva na vzdelávanie v jazyku národnostnej menšiny a jeho praktickým uplatňovaním. Najvýraznejším príkladom zostáva **nedostatočné zabezpečenie vyučovania v rómskom jazyku alebo vyučovania rómskeho jazyka**, a to aj napriek tomu, že ide o druhú najpočetnejšiu národnostnú menšinu na Slovensku. Absencia kvalifikovaných pedagogických zamestnancov, učebníc a metodických štandardov znamená, že reálna možnosť voľby vzdelávania v materinskom jazyku je pre časť žiakov len formálna. Tento stav sa od predchádzajúceho vyhodnotenia v roku 2020 nezmenil a naďalej ovplyvňuje hodnotenie indikátorov zameraných na jazykové práva.

Slovenská republika deklaruje záväzok zabezpečiť právo osôb so zdravotným znevýhodnením na vzdelávanie na základe rovnosti príležitostí a princípov inklúzie. Právo na slobodnú voľbu vzdelávacej cesty sa má uplatňovať bez diskriminácie a s primeranou podporou, ktorá zohľadňuje individuálne potreby žiakov a žiačok. V praxi je však slobodná voľba vzdelávania pre žiakov so zdravotným znevýhodnením naďalej výrazne ovplyvnená systémovými faktormi, najmä kapacitnými a personálnymi limitmi inkluzívnych škôl, pretrvávajúcou segregáciou prostredníctvom špeciálnych škôl a tried a selektívnymi prijímacími mechanizmami, ktoré redukovujú reálne možnosti výberu. Výrazné obmedzenia slobodnej voľby sa v predchádzajúcom období prejavovali aj pri prechode zo základného na stredné vzdelávanie u žiakov a žiačok s mentálnym postihnutím, ktorým právna úprava neumožňovala získať nižšie stredné vzdelanie absolvovaním základnej školy. Táto systémová bariéra bola odstránená novelizáciami školského zákona č. 182/2023 Z. z. a č. 323/2025 Z. z.,⁶² ktoré zaviedli minimálny učebný výstup, možnosť externého testovania a komisionálnych skúšok ako alternatívne cesty k získaniu primárneho aj nižšieho stredného vzdelania aj pre žiakov a žiačky s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia. Po novom tak právna úprava umožňuje splnenie zákonných predpokladov prijatia na stredné školy aj tejto skupine žiactva, čím sa formálne rozširuje ich právo na slobodnú voľbu vzdelávacej dráhy. Zároveň však pretrvávajú riziká spojené s praktickým uplatňovaním týchto mechanizmov, najmä pokiaľ ide o dostupnosť externého testovania, metodickú pripravenosť škôl, jednotnosť hodnotenia minimálneho učebného výstupu a reálne prijímacie praxe stredných škôl. Z ľudskoprávného hľadiska tak možno konštatovať, že kým právo na slobodnú voľbu vzdelávania je v tejto oblasti po legislatívnej stránke posilnené, jeho materiálne naplnenie bude závisieť od implementácie prijatých opatrení v praxi.

62

Pretrvávajúcim problémom zostáva aj nedostatočne upravený vzťah medzi umiestnením dieťaťa do špeciálneho výchovného zariadenia a jeho pokračovaním v stredoškolskom vzdelávaní. Možnosť pokračovania v stredoškolskom vzdelávaní žiakov umiestnených v špeciálnych výchovných zariadeniach závisí od typu zariadenia a splnenia zákonných podmienok prijatia na strednú školu. Kým pri reedukačných centrách školský zákon výslovne umožňuje zriadenie oddelení s otvoreným režimom a dochádzku do strednej školy mimo zariadenia, pri diagnostických centrách a liečebno-výchovných sanatóriách chýba explicitná právna úprava zabezpečujúca kontinuitu vzdelávacej dráhy. Pokračovanie v stredoškolskom vzdelávaní je v týchto prípadoch závislé od individuálnych rozhodnutí a nepredstavuje nárokovateľné právo. Reforma špeciálnych výchovných zariadení na výchovné zariadenia, ktorú rezort školstva predstavil v roku 2025,⁶³ smeruje k transformácii siete zariadení s cieľom zjednodušiť ich štruktúru a posilniť kvalitu diagnostiky a podpory žiakov so ŠVVP. Podľa zámeru ministerstva školstva by liečebno-výchovné sanatóriá mali zaniknúť alebo sa transformovať na reedukačné či diagnostické centrá a nová sieť špeciálnych výchovných zariadení by mala začať fungovať od školského roka 2026/2027.

Z hľadiska legislatívneho zakotvenia práva na slobodnú voľbu vzdelávania by bolo možno indikátor hodnotiť ako splnený. Jeho praktické uplatňovanie je však naďalej výrazne ovplyvnené systémovými podmienkami, najmä kapacitami škôl, územnou dostupnosťou, implementáciou nových mechanizmov a prijímacími praktikami. Indikátor je preto vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu.

62 Viac v texte hodnotenia indikátora PVS03 Platnosť a dostatočný rozsah vnútroštátnej legislatívy, ktorá upravuje implementáciu práva na vzdelávanie.

63 MŠVVaM SR: Ministerstvo školstva predstavilo komplexnú reformu výchovných zariadení, dostupné na: <https://www.minedu.sk/ministerstvo-skolstva-predstavilo-komplexnu-reformu-vychovnych-zariadeni/>

Dopadové indikátory

Dopadové indikátory predstavujú nástroj na posudzovanie toho, do akej miery vzdelávací systém naplňa právo na kvalitné a spravodlivé vzdelávanie pre všetky deti a žiakov, bez ohľadu na ich individuálne či sociálne zázemie. Prostredníctvom úrovne osvojených kľúčových kompetencií v jednotlivých oblastiach gramotnosti umožňujú hodnotiť, či vzdelávanie vytvára rovnaké príležitosti na rozvoj potenciálu každého jednotlivca. Opierajú sa o výsledky medzinárodných certifikovaných meraní vzdelávania, ktoré poskytujú a časovo a priestorovo porovnateľné informácie o tom, ako štát zabezpečuje realizáciu práva na vzdelanie.

PVD10 Akademické výsledky 10-ročných žiakov a žiačok

Úroveň osvojených kompetencií žiakov a žiačok základných škôl predstavuje jeden zo základných ukazovateľov kvality vzdelávania, keďže nadobudnuté vedomosti a zručnosti tvoria predpoklad pre aktívne zapojenie jednotlivcov do spoločnosti a ich budúce uplatnenie na trhu práce. Hodnotenie tejto úrovne zároveň poskytuje čiastkový obraz o efektívnosti vzdelávacieho systému v kľúčových oblastiach základného vzdelávania. Indikátor je sledovaný prostredníctvom výsledkov medzinárodných certifikovaných meraní vzdelávania, konkrétne štúdií TIMSS (matematická a prírodovedná gramotnosť) a PIRLS (čitateľská gramotnosť). Výsledky štúdií TIMSS a PIRLS poskytujú komplexný pohľad na stav matematických, prírodovedných a čitateľských kompetencií žiakov a žiačok na úrovni primárneho vzdelávania a umožňujú sledovať vývoj týchto kompetencií v dlhodobom horizonte. Na základe porovnania s priemerom krajín OECD je možné posúdiť relatívnu výkonnosť vzdelávacieho systému Slovenskej republiky v medzinárodnom kontexte a identifikovať oblasti, v ktorých sú potrebné ďalšie systémové opatrenia. Tieto merania sú zvolené vzhľadom na ich metodický dizajn, ktorý umožňuje porovnateľnosť výsledkov medzi krajinami aj v čase, čo nie je možné zabezpečiť prostredníctvom národných testovaní. Hodnota indikátora je stanovená na základe posledných dostupných dát zo štúdií TIMSS 2023⁶⁴ a PIRLS 2021.⁶⁵ Vyhodnotenie indikátora je realizované porovnaním výsledkov SR s priemerom krajín OECD, ktorý slúži ako referenčný benchmark. Dáta sú dezagregované podľa pohlavia, čo umožňuje identifikovať rozdiely v úrovni dosahovaných kompetencií medzi chlapcami a dievčatami v jednotlivých oblastiach gramotnosti.

63

V matematike (TIMSS 2023) dosiahli žiaci a žiačky SR priemerné skóre **515** bodov (priemer štátov OECD je 525 bodov). Chlapci dosiahli **523** bodov, zatiaľ čo dievčatá **506** bodov, čo poukazuje na výrazný rodový rozdiel v prospech chlapcov (17 p. b.). Až **91 %** žiakov a žiačok dosiahlo aspoň nízky medzinárodný benchmark, čo naznačuje, že veľká väčšina žiakov ovláda základné matematické kompetencie, aj keď priemerný výkon zaostáva za referenčným priemerom OECD (95 %). Podiel žiakov a žiačok dosahujúcich aspoň základnú úroveň kompetencií zostáva vysoký, avšak výkon v matematike je v porovnaní s priemerom OECD nižší. V prírodných vedách (TIMSS 2023) dosiahli žiaci a žiačky SR v priemerné skóre **521** bodov (priemer krajín OECD 526 bodov). Chlapci dosiahli priemerne **523** a dievčatá **518** bodov, čo je mierny rozdiel dosahovaných kompetencií (o 5 p. b.). Podiel žiakov a žiačok, ktorí dosiahli aspoň nízky medzinárodný benchmark, bol na Slovensku v prírodných vedách **90 %** (priemer krajín OECD 94 %). V porovnaní s priemerom krajín OECD je tento podiel mierne nižší o 4 p. b. V medzinárodnom meraní PIRLS 2021, zameranom na čitateľskú gramotnosť žiakov a žiačok 4. ročníka základných škôl, dosiahli slovenskí žiaci a žiačky priemerné skóre čitateľskej gramotnosti **529** bodov, čo je porovnateľné s priemerom krajín OECD (528 bodov). Z hľadiska pohlavia dosiahli chlapci **525** bodov a dievčatá **533** bodov, čo potvrdzuje dlhodobu pozorovaný rodový rozdiel v prospech dievčat v oblasti čitateľskej gramotnosti (o 8 p. b.). Približne **8 %** žiakov a žiačok dosiahlo najvyššiu úroveň čitateľskej gramotnosti, čo je úroveň podobná priemeru krajín OECD. Pokiaľ ide o podiel žiakov a žiačok, ktorí dosiahli aspoň nízky medzinárodný benchmark, v štúdii PIRLS 2021 dosahuje na Slovensku približne **93 %** (OECD 96 %). V porovnaní s priemerom krajín OECD je tento podiel nižší o približne 3 p. b.

Tieto výsledky potvrdzujú, že hoci väčšina žiačok a žiakov dosahuje aspoň minimálnu úroveň požadovaných kompetencií, výkonnosť slovenských žiakov je v matematike nižšia než

64 TIMSS 2023 International Results in Mathematics and Science, dostupné online na: <https://timss2023.org/results/>

65 PIRLS 2021, dostupné online na: <https://www.iea.nl/studies/iea/pirls/2021>

priemer krajín OECD, zatiaľ čo v prírodných vedách a čitateľskej gramotnosti je výkon vzťahovo bližšie k medzinárodnému priemeru alebo porovnateľný s ním. Na základe porovnania s priemerom krajín OECD možno konštatovať, že väčšina žiakov a žiačok základných škôl v Slovenskej republike dosahuje minimálne požadované úrovne kompetencií, avšak priemerný výkon najmä v matematike zostáva pod priemerom krajín OECD. Súčasne sú zreteľné rodové rozdiely najmä v matematike, ktoré majú predmetovo špecifický charakter. Na základe týchto zistení je indikátor hodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu.

PVD11 Akademické výsledky 15-ročných žiakov a žiačok

Medzinárodná štúdia PISA predstavuje kľúčový nástroj na hodnotenie funkčných kompetencií žiakov a žiačok, ktoré sú rozhodujúce pre ďalšie vzdelávanie, uplatnenie na trhu práce a celoživotné vzdelávanie. Zameriava sa na čitateľskú, matematickú a prírodovednú gramotnosť a umožňuje porovnanie výsledkov v čase aj medzi krajinami na základe jednotnej metodiky. Pre účely indikátorového hodnotenia sú výsledky PISA⁶⁶ posudzované prostredníctvom priemerného výkonu v jednotlivých oblastiach v porovnaní s priemerom krajín OECD a zároveň prostredníctvom podielu žiačok a žiakov s nízkou úrovňou kompetencií, ktorý predstavuje kľúčový rizikový ukazovateľ kvality vzdelávania. V čitateľskej gramotnosti dosiahli žiaci a žiačky **447** bodov, čo je o 29 bodov menej ako priemer krajín OECD. Z toho chlapci dosiahli priemerne **433** bodov a dievčatá **462** bodov, o 29 bodov viac ako chlapci. Podiel žiačok a žiakov, ktorí nedosiahli úroveň 2 v čitateľskej gramotnosti, bol **35,4 %**, o 9,4 p. b. viac ako bol priemerný podiel krajín OECD (26 %). Z uvedených dát vyplýva, že Slovensko výrazne zaostáva za priemerom krajín OECD v priemernej úrovni čitateľskej gramotnosti aj v podiele žiakov s nízkymi kompetenciami. Ide o najslabšiu oblasť v porovnaní všetkých sledovaných gramotností a indikátor je preto vyhodnotený ako nesplnený.

64

V matematickej gramotnosti dosiahli žiačky a žiaci SR priemer **464** bodov, čo je o 8 bodov menej ako priemer krajín OECD (472 b). Chlapci dosiahli **465** bodov a dievčatá **463** bodov. Podiel žiakov a žiačok SR, ktorí nedosiahli úroveň 2 v matematickej gramotnosti, bol 33,3 %, čo je o 2,3 p. b. viac ako priemer krajín OECD. Priemerný výkon v matematike je mierne pod priemerom OECD, avšak podiel žiakov s nedostatočnou úrovňou kompetencií je vyšší než OECD benchmark, čo signalizuje štrukturálny problém v spodnej časti výkonového rozdelenia. Indikátor je preto vyhodnotený ako splnený v obmedzenom rozsahu.

V prírodovednej gramotnosti dosiahli žiačky a žiaci SR priemer **462** bodov, o 23 bodov menej ako priemer krajín OECD (485 b). Chlapci dosiahli v prírodovednej gramotnosti priemer **459** bodov a dievčatá o 7 bodov viac, čiže **466** bodov. Podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahli úroveň 2 v prírodovednej gramotnosti, bol **30,6 %**, čo je o 1,6 p. b. viac ako priemer krajín OECD (29 %). Výrazné zaostávanie v priemernom výkone pri súčasne porovnateľnom podiele žiakov s nízkou úrovňou kompetencií poukazuje na nedostatočný rozvoj vyšších a stredných úrovní prírodovedných kompetencií, čo predstavuje závažný problém z hľadiska kvality a dlhodobej konkurencieschopnosti vzdelávacieho systému. Indikátor bol preto vyhodnotený ako nesplnený.

SR zaostáva za priemerom krajín OECD vo všetkých troch gramotnostiach, pričom najvýraznejšie v čitateľskej a prírodovednej gramotnosti. Z hľadiska podielu žiakov a žiačok s nízkou úrovňou kompetencií je situácia najkritickejšia v čítaní, mierne nepriaznivá v matematike a porovnateľná s priemerom OECD v prírodných vedách. Výsledky PISA 2022 potvrdzujú rovnako ako v predošlom období, že socioekonomické zázemie žiakov a žiačok má v SR významný vplyv na dosahovaný výkon, a to najmä v oblasti čitateľskej gramotnosti. Vzťah medzi indexom ekonomického, sociálneho a kultúrneho statusu (ďalej ako „ESCS”) a výkonom v čítaní dosahuje na Slovensku hodnotu približne **0,2**, čo je nad priemerom krajín OECD (0, referenčný bod). Pri bližšom pohľade na intenzitu vplyvu socioekonomického statusu sa ukazuje, že rozdiely medzi žiačkami a žiakmi z odlišného prostredia sa na Slovensku premietajú do výkonu výraznejšie než v krajinách OECD. Zvýšenie hodnoty ESCS o jeden bod je v PISA 2022 spojené s nárastom výkonu v čitateľskej gramotnosti približne o 45 bodov, zatiaľ čo v priemere OECD ide o nárast približne 38 bodov. To znamená, že hoci sociálne zázemie vysvetľuje menší podiel variability výsledkov, jeho marginálny efekt na individuálny výkon je na Slovensku silnejší. Tieto zistenia sú konzistentné s výsledkami v oblasti nízkej funkčnej gramotnosti.

66 OECD: PISA 2022, dostupné online na: <https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html>

SR vykazuje výrazne vyšší podiel žiakov a žiačok pod úrovňou 2 v čitateľskej gramotnosti (**35,4 %**) než je priemer krajín OECD (26 %). To naznačuje, že žiačky a žiaci zo znevýhodneného socioekonomického prostredia sú na Slovensku nadmerne zastúpení v skupine s nízkymi kompetenciami, čo poukazuje na obmedzenú schopnosť systému kompenzovať sociálne nerovnosti. Prepojenie výsledkov výkonu a vplyvu socioekonomického zázemia ukazuje, že slovenský vzdelávací systém nedokáže dostatočne vyrovnávať rozdiely vyplývajúce zo sociálneho prostredia, najmä v oblasti čitateľskej gramotnosti. Napriek nižšej hodnote celkového ESCS indexu v porovnaní s OECD je riziko nízkej gramotnosti koncentrované medzi žiakmi zo znevýhodneného prostredia, čo predstavuje systémovú slabinu z hľadiska rovnosti príležitostí. Z hľadiska vzťahu medzi socioekonomickým zázemím žiakov (ESCS) a ich výkonom v štúdii PISA 2022 je indikátor spravodlivosti a kvality vzdelávania hodnotený ako nesplnený.

PVD12 Úroveň kompetencií 14-ročných žiakov a žiačok v oblasti ľudských práv

Obraz o dosiahnutých výsledkoch vzdelávania v oblasti ľudských práv, ktoré by bolo možné porovnať s výsledkami iných krajín poskytuje medzinárodná štúdia ICCS – International Civic and Citizenship Education Study, ktorá sa zameriava na poznatkovú aj aplikačnú úroveň kompetencií v oblasti vzdelávania k občianstvu a ľudským právam.⁶⁷ Slovenská republika sa do tejto štúdie zapojila v rokoch 2009 a 2022, pričom cyklus v roku 2016 bol vynechaný. Štúdia obsahuje nielen vedomostné testy, ale aj dotazníky adresované žiactvu, vyučujúcim a zriaďovateľom, ktoré sledujú podmienky vzdelávania a širší kontext. Indikátor vychádza z indexu vedomostného testu, ktorý pozostáva zo štyroch obsahových domén: občianske inštitúcie a systémy, občianske princípy, občianska participácia, občianske roly a identity (Galádová, Kopas, 2023).

Slovenské žiačky a žiaci 8. ročníka základných škôl, špeciálnych základných škôl a 4. ročníka 8-ročných gymnázií dosiahli priemerne **501** bodov. V porovnaní s priemernou hodnotou **508** vo všetkých krajinách zapojených do ICCS 2022 sa Slovensko nachádza medzi krajinami so štatisticky významne nižšími výsledkami. V porovnaní s dosiahnutým skóre v roku 2009 možno na Slovensku konštatovať najvýraznejšie zhoršenie (o 28 bodov) spomedzi všetkých zapojených krajín. Z hľadiska podielu žiactva v sledovaných vedomostných úrovniach dosahuje Slovensko nižší podiel na najvyšších dvoch úrovniach A (25,9 %) a B (29,3 %) než priemer krajín ICCS a naopak vyšší podiel v najnižších troch úrovniach než priemer krajín ICCS.

65

Vo všetkých krajinách dosiahli dievčatá lepšie skóre ako chlapci, na Slovensku mal rozdiel medzi priemerným skóre dievčat (**511 b.**) a chlapcov (**492 b.**) 19 bodov. Rovnako vo všetkých krajinách bola preukázaná štatistická súvislosť medzi socio-ekonomickým statusom domácnosti a dosiahnutým skóre. Socio-ekonomický status sa sledoval podľa troch ukazovateľov – profesie rodičov, dosiahnutého vzdelania rodičov a počtu kníh v domácnosti. Na Slovensku bol najvýznamnejší rozdiel skóre podľa počtu kníh, ktoré sa v domácnosti nachádzajú. Žiaci a žiačky z domácností, ktoré majú menej ako 26 kníh, dosiahli priemerne skóre 442 bodov, a domácností, ktoré majú viac ako 26 kníh, skóre 532.

Výsledky Slovenska v štúdii ICCS 2022 boli štatisticky významne horšie ako priemerné výsledky všetkých krajín, preto hodnotíme indikátor ako nesplnený.

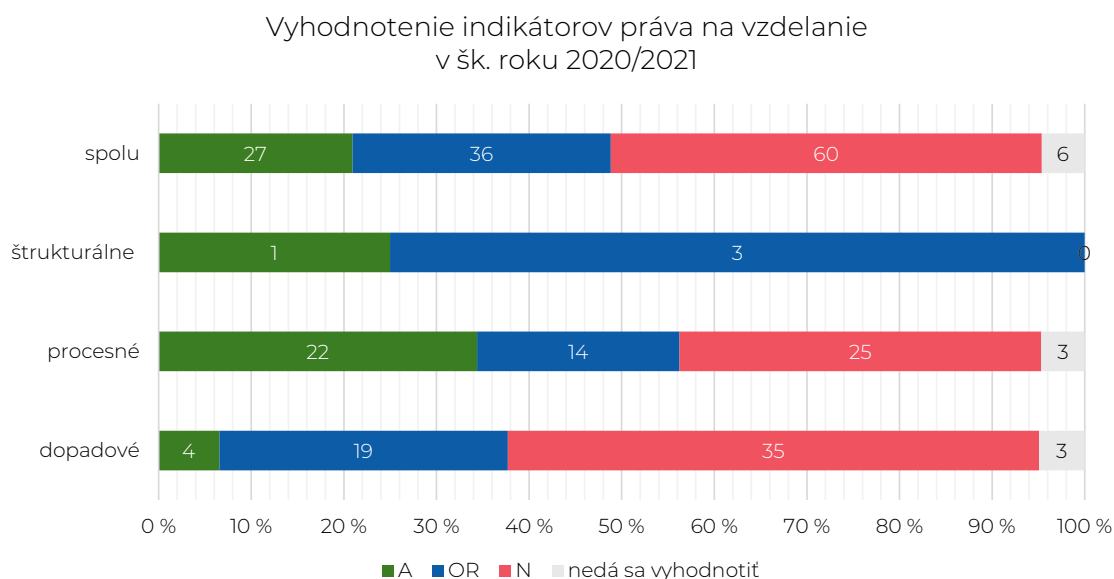
⁶⁷ Bližšie informácie o štúdii ICCS sú dostupné na: <https://www.iea.nl/studies/iea/iccs/2022>.

66

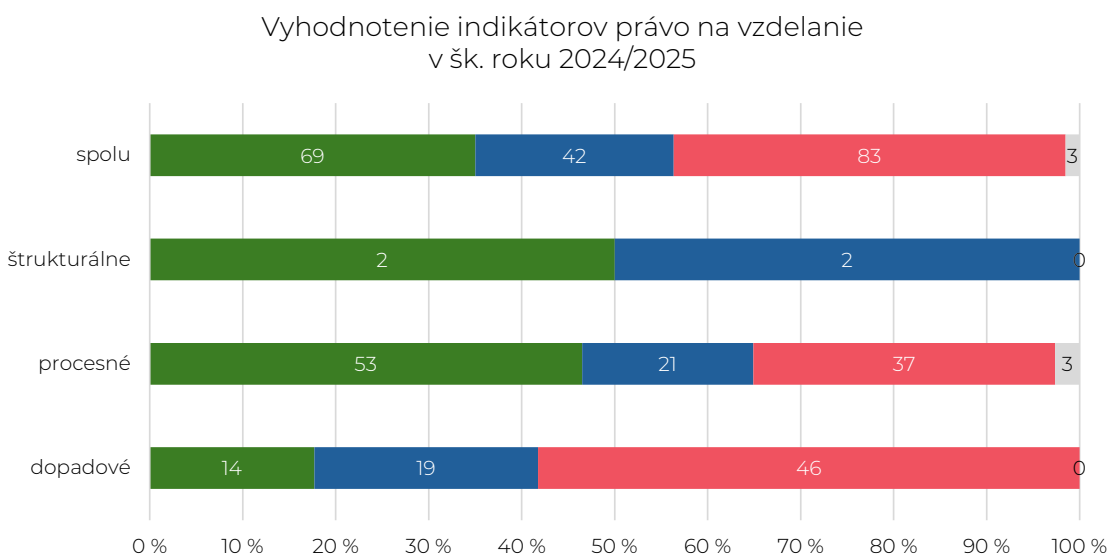
3. Vyhodnotenie indikátorov v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím

Vyhodnotenie za rok 2020/2021 obsahovalo 129 indikátorov a podindikátorov, z čoho jedna pätina dosiahla hodnotu splnený (27; 21 %), takmer jedna tretina dosiahla hodnotu v obmedzenom rozsahu (36; 28 %), a takmer polovica z nich dosiahla hodnotu nespĺnený (60; 47 %).

Graf 2 Vyhodnotenie indikátorov práva na vzdelanie za školský rok 2020/2021

Aktuálne vyhodnotenie obsahuje až 197 indikátorov a podindikátorov. Väčšina indikátorov má hodnotu nespĺnený alebo splnený v obmedzenom rozsahu (A 69 , OR 42, N 83), podobne ako v roku 2020, avšak podiel tých, ktoré dosiahli hodnotu splnený, sa zvýšil na 35 %, čiastočne splnených je 21 % a nespĺnených 42 %. V porovnaní s predchádzajúcim zoznamom indikátorov bolo menej takých, ktoré nebolo možné vyhodnotiť (N/A=3) (Graf 3).

Graf 3 Vyhodnotenie indikátorov práva na vzdelanie za školský rok 2024/2025

Ak sa zameriame len na tie indikátory, ktoré sa opakujú z roku 2020/2021 (N=128), nastalo zlepšenie v 59 indikátoroch a podindikátoroch (46 %), približne rovnakú hodnotu dosiahlo 31 (24 %) a zhoršenie indikuje 38 indikátorov (30 %). Zlepšenie situácie v porovnaní s rokom 2020/2021 nemusí nevyhnutne znamenať naplnenie stanoveného benchmarku (ako napr. dostatočný rozsah vnútroštátnej stratégie politiky vzdelávania alebo zvýšenie počtu pomocných vychovávateľov a vychovávateľiek). Vo väčšine prípadov „zlepšenie“ naznačuje mierne napredovanie, hoci stále nedostatočné v porovnaní s požadovaným cieľom (ako napr. cieľ, aby materské školy vo všetkých okresoch pokrývali dopyt alebo dosiahnutie porovnateľnej výšky priemernej mzdy pedagogických zamestnancov a zamestnankýň s priemerom EÚ). Najvýraznejšie zlepšenie sledujeme na úrovni stratégií a nastavovania opatrení zaznamenaných štrukturálnymi a procesnými indikátormi, menej sa prejavuje v akademickej úspešnosti a ďalších dopadových indikátoroch. Zhoršenie, naopak, bolo zaznamenané prevažne indikátormi

sledujúcimi výstupy zo vzdelávania (napr. medzinárodné meranie, miera opakovania ročníka), spomedzi štrukturálnych a procesných indikátorov nastalo zhoršenie v ochrane práva na vzdelanie ústavným zákonom, dostupnosti MŠ a ZŠ na úrovni okresov a finančnej podpore žiakov a žiačok.

Politika vzdelávania a súvisiace legislatívne prostredie prešli v období 2020 až 2025 výraznými zmenami. Reforma iniciovaná v rámci Plánu obnovy a odolnosti sleduje zvýšenie inkluzívnosti vzdelávania, dostupnosti pre zraniteľné skupiny aj zvýšenie jeho kvality podporou personálneho a materiálneho zabezpečenia. Na úrovni strategického plánovania sme zaznamenali väčšiu pozornosť venovanú deťom so zdravotným znevýhodnením, národnostným menšinám aj deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia. V školskom zákone bola odstránená prekážka v dosiahnutí nižšieho stredného vzdelania pre osoby so zdravotným znevýhodnením, zavedené definície a podmienky pre inkluzívne vzdelávanie, povinná školská dochádzka pre odídencov z Ukrajiny. Vzhľadom na tieto zmeny je možné konštatovať významné zlepšenie legislatívnej úpravy aj politiky vzdelávania, hoci by v oboch oblastiach mala byť venovaná väčšia pozornosť aj deťom cudzincov, na ktoré sa povinná školská dochádzka nevzťahuje.

Zaznamenali sme aj oslabenie ústavnej garancie práva na vzdelanie novelizáciou č. 255/2025 Z. z., ktorá dopĺňa v čl. 41 ods. 7 právo právnych zástupcov rozhodovať o obsahu vzdelávania v oblasti, ktorá „formuje intímny život a sexuálne správanie.“ SNSLP počas medzirezortného pripomienkového konania upozornilo, že podmieňovanie prístupu k vzdelaniu v otázke sexuálneho zdravia súhlasom zákonných zástupcov je v rozpore s Dohovorom Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním a ďalšími medzinárodnými ľudskoprávnymi dokumentami.⁶⁸ Uvedenou formuláciou sa zaoberala aj Benátska komisia Rady Európy, ktorá upozorňuje, že „posilnenie práva zákonných zástupcov schvaľovať alebo odmietať účasť svojich detí na vzdelávacích aktivitách v článku 41 Ústavy nie je samo osebe v rozpore s európskymi normami, musí sa však vyvažovať právom detí na objektívne informácie a povinnosťou štátu poskytovať prístupné a nediskriminačné vzdelávanie.“⁶⁹

Dostupnosť siete škôl od primárneho po vyššie sekundárne vzdelávanie je naďalej nedostatočná, hoci sa pri niektorých ukazovateľoch hodnoty mierne zlepšili. Podiel nevybavených žiadostí o prijatie do materských škôl sa znížil z 9,95 % na 8,64 % a počet okresov, v ktorých kapacita materských škôl nedokáže naplniť potenciálnu potrebu podľa vekovej kohorty detí, sa znížil o polovicu z 26 na 13. Mierne zlepšenie situácie môže byť dôsledkom rozširovania kapacít v niektorých okresoch v dôsledku zavedenia povinného vzdelávania detí od 5. roku veku a zároveň poklesu pôrodnosti od roku 2022. Štáty sú však zaviazané dosiahnuť stav, kedy je predprimárne vzdelávanie dostupné pre všetky deti. Dostupnosť stredných škôl vo všetkých okresoch sa mierne zvýšila, avšak naďalej sú na Slovensku okresy, v ktorých nie je zriadené gymnázium alebo stredná odborná škola (Poltár, Malacky) alebo je ich kapacita výrazne nižšia ako je počet detí vo veku 15 – 18 rokov v danom okrese. Limitované kapacity oboch typov stredných škôl sú predovšetkým na juhovýchodnom Slovensku.

Z hľadiska zabezpečenia **kvality vzdelávania** SNSLP pozitívne hodnotí zmeny Štátneho vzdelávacieho programu podporujúce garanciu minimálnej úrovne kompetencií aj pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, cudzincov alebo s inými vzdelávacími potrebami. Úroveň vzdelávania dokresľuje nový indikátor sledujúci kvalifikovanosť vyučujúcich. Podiel kvalifikovaného personálu na ZŠ ani na SŠ nedosahuje priemer OECD, hoci pri SŠ je rozdiel len 0,5 p. b. Väčšie problémy pri zabezpečení kvalifikovaných vyučujúcich boli identifikované na základných školách v predmetoch technika, občianska náuka, fyzika, informatika či druhý cudzí jazyk (všetky predmety dosahujú mieru kvalifikácie pod 70 %).

Nový Štátny vzdelávací program prináša aj rozsiahlejšie zastúpenie niektorých tém vzdelávania k ľudským právam a v prispôsobenej forme aj pre žiakov a žiačky so ZZ a deti cudzincov, čo by mohlo v budúcnosti priniesť zvýšenie povedomia v tejto oblasti. Nateraz sú znalosti o ľudských právach skôr nedostatočné; posledné výsledky medzinárodného merania kompe-

68 Stanovisko SNSLP je zahrnuté aj v Individuálnom podaní pre 79. zasadnutie Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva. Dostupné na: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2762&Lang=en

69 <https://www.coe.int/en/web/portal/-/slovak-republic-venice-commission-issues-urgent-opinion-on-the-draft-amendments-to-the-constitution>

tencií pre občiansku spoločnosť a v oblasti ľudských práv (ICCS), ktoré sa uskutočnilo v roku 2022 so žiakmi a žiačkami ZŠ a SŠ nedosiahli priemer krajín zapojených do tohto merania a zároveň boli v porovnaní s predchádzajúcim meraním horšie. Preukázal sa aj negatívny vplyv slabšieho socioekonomického zázemia. Monitoring zahrnutia vzdelávania ku globálnemu občianstvu pre potreby vyhodnotenia indikátora SDG 4.7.1 sa na Slovensku neuskutočnil od roku 2020, nie je preto možné vyhodnotiť, či vo vzdelávacej praxi nastali nejaké zmeny.

Najzávažnejším problémom, na ktorý SNSLP upozorňovalo na základe vyhodnotenia indikátorov v roku 2020, boli rozdiely v dostupnosti a prístupe ku kvalitnému vzdelaniu pre žiakov a žiačky zo SZP a so ZZ. Ako je uvedené vyššie, v **oblasti podpory inklúzie** bolo prijatých viacero legislatívnych zmien a systémových opatrení vyplývajúcich predovšetkým z reforiem v rámci Plánu obnovy a odolnosti. Zvýšili sa verejné výdavky vynaložené na inklúziu individuálne začlenených žiakov a žiačok a významne sa zvýšil aj počet zamestnancov a zamestnankýň zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na základných (o 74 %) aj stredných školách (o 62 %). Obzvlášť v prípade profesie pomocných vychovávateľov a vychovávateľiek, sledujeme nárast využívania tejto formy asistencie na základných školách. Na stredných školách nebol potenciálny prínos podpory pomocných vychovávateľov využívaný dostatočne, nakoľko na tejto pozícii boli podľa dostupných dát obsadené len dva úväzky. Takmer dvojnásobne sa zvýšil počet psychologov a psychologičiek na stredných školách (zo 154 na 281) a o niečo menej na základných školách (z 371 na 677). Zvýšil sa aj počet špeciálnych pedagógov a pedagogičiek aj pedagogických asistentov a asistentiek. Vo všeobecnosti platí, že na stredných školách sú tieto pracovné pozície využívané významne menej ako na základných školách. Rovnako platí aj to, že žiaci a žiačky navštevujúce školy s vyučovacím jazykom maďarským mali menšiu možnosť využívať odbornú podporu uvedených profesií. Premietnutie zvýšenej podpory inklúzie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do zvýšenia ich prístupu ku vzdelaniu aj lepším akademickým výsledkom si vyžaduje dlhodobé udržanie týchto opatrení a zabezpečenie rovnakého prístupu pre všetky deti (aj pre deti v národnostnom vzdelávaní).

Väčšia pozornosť inkluzívnemu prístupu vo vzdelávaní je venovaná aj v rámci pedagogických odborov štúdia na bakalárskom a magisterskom stupni. Naďalej pretrváva nejednotnosť medzi pracoviskami vysokých škôl, ktoré sa prejavujú napríklad tým, že nie vo všetkých programoch sú zahrnuté takéto predmety medzi povinne voliteľné a nevyžaduje sa ani absolvovanie študentskej praxe v prostredí vyžadujúcom uplatnenie inkluzívnych metód.

Inklúzia detí so zdravotným znevýhodnením a ich prístup k rovnako kvalitnému vzdelávaniu

V sledovanom období boli odstránené niektoré prekážky v rovnakom prístupe ku vzdelávaniu aj pre deti so zdravotným znevýhodnením, predovšetkým obmedzenie získať nižšie stredné a následne aj vyššie stredné vzdelávanie pre žiakov s diagnostikovaným ľahkým mentálnym postihnutím a boli zavedené viaceré podporné opatrenia. Inklúzia v bežných materských, základných a stredných školách je však naďalej nedostatočná. Takmer polovica žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením sa vzdeláva v špeciálnych základných školách alebo špeciálnych triedach. Z celej populácie žiactva tvoria deti v špeciálnom prúde vzdelávania 1,07 % z detí v MŠ (v porovnaní s priemernou hodnotou krajín EÚ 0,69 %) a 4,4 % z detí v ZŠ (v porovnaní s priemerom 2,6 % v krajinách EÚ). Ak sa pozrieme na celkovú zaškolenosť detí v predprimárnom vzdelávaní, tvoria deti so zdravotným znevýhodnením len 0,91 %, pričom na základe dostupných dát vieme predpokladať, že v sledovanej vekovej kohorte tvoria deti so ZZ aspoň 3,5 % detí.

Dôležitým systémovým prvkom inkluzívneho vzdelávania je priepustnosť medzi špeciálnym a hlavným prúdom či už prostredníctvom rediagnostiky alebo inklúzie žiaka či žiačky. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím, boli vytvorené príležitosti pre absolvovanie nižšieho stredného vzdelávania, metodická podpora aj projekt rediagnostiky. Uvedené opatrenia mohli prispieť aj k zvýšeniu podielu žiakov a žiačok, ktoré prestúpili zo špeciálnej do bežnej školy, z 0,93 % na 1,68 %. Podiel detí, ktoré, naopak, prestúpili z bežných škôl do špeciálnych, sa zmenil len mierne – počas ISCED 1 sa zvýšil o 0,02 p. b. (na 0,26 %) a počas ISCED 2 sa znížil o 0,05 p. b. (na 0,08 %).

V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa zásadne zvýšil podiel žiakov a žiačok so ZZ, ktorí po ukončení nižšieho stredného vzdelania, ISCED 2, pokračujú vzdelávaním na strednej škole. Zo žiakov a žiačok, ktorí/é ukončili špeciálnu ZŠ alebo špeciálnu triedu ZŠ v školskom roku 2024/2025, pokračovalo štúdiom na ISCED 3 len 69,4 %, z toho 20 % na bežnej strednej škole a 49,4 % na špeciálnej SŠ. V školskom roku 2020/2021 pokračovalo v štúdiu len 9,76 % žiakov a žiačok, ktorí ukončili špeciálnu ZŠ alebo špeciálnu triedu ZŠ. Situácia sa zlepšila aj pre žiakov a žiačky vzdelávaných „integrovane“ a to z 83,47 % na 96,2 %. Miera ukončovania stredoškolského štúdia formou maturity je pri žiakoch a žiačkach so ZZ 71 %, čo je o 12 % menej než pre celkovú populáciu žiakov (83,3 %). Mladí ľudia so zdravotným znevýhodnením teda významne menej často absolvujú vzdelávacie programy ukončené maturitnou skúškou ako bežná populácia.

Nepriaznivé podmienky vzdelávania pre žiakov a žiačky so zdravotným znevýhodnením naznačuje aj podiel tých, ktorí zanechali štúdiu na strednej škole. Napriek tomu, že sa pre celkovú populáciu situácia zlepšuje (tzn. podiel tých, ktorí nedokončia školu, sa znižuje) v prípade žiakov a žiačok so znevýhodnením sa, naopak, podiel takýchto žiakov a žiačok násobne zvyšuje (na 7,47 % z 2,1 %). Zlepšenie však môžeme sledovať v znížení podielu žiakov a žiačok s neukončeným vzdelaním na základnej škole.

Inklúzia detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a ich prístup k rovnako kvalitnému vzdelávaniu

Podiel detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v predprimárnom vzdelávaní sa zvýšil z 0,26 % v školskom roku 2020/2021 na 1,5 % v školskom roku 2024/2025 avšak stále nedosahuje úroveň celkového podielu detí v tejto vekovej kategórii (3,3 % v roku 2024). Rozdiely sú zjavné aj pri porovnaní podielu detí, ktoré navštevujú posledný ročník predprimárneho vzdelávania (91 %), s podielom takto zaškolených detí z MRK (75 %).

70

Priaznivou zmenou je zvýšenie podielu žiakov a žiačok zo SZP, ktorí po ukončení ZŠ pokračovali v štúdiu na strednej škole, a to z 59,7 % v školskom roku 2020/2021 na 78,4 % v školskom roku 2024/2025. Naďalej však títo žiaci a žiačky čelia vyššiemu riziku, že neukončia základnú alebo strednú školu. Podiel mladých ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorí v školskom roku 2024/2025 neukončili štúdiu na základnej škole, sa zvýšil dvojnásobne z 1,58 % na 3,10 % a na strednej škole približne o 2 % (z 15,25 % na 17,89 %), hoci celkovo tento podiel klesol (na 1,95 % z 2,7 %). Negatívny vplyv sociálneho statusu (napr. životná úroveň domácnosti, vzdelanie rodičov) na dosiahnuté výsledky potvrdzujú medzinárodné merania (na približne rovnakej úrovni sa potvrdil vplyv sociálneho prostredia v meraní PISA), k čomu prispievajú nedostatočné systémové vyrovnávania sociálnych nerovností detí v prístupe ku vzdelaniu.

Negatívny dopad sociálneho znevýhodnenia na akademické výsledky žiakov a žiačok potvrdzuje aj výrazný rozdiel medzi priemerným podielom žiakov a žiačok, ktorí ukončujú stredoškolské vzdelávanie získaním maturity (83,3 %) a podielom takýchto žiakov a žiačok zo SZP (11 %). Taký zásadný rozdiel svedčí o štrukturálnom znevýhodnení tejto skupiny detí a mladých ľudí, ktoré obmedzuje ich možnosti ďalšieho štúdia aj uplatnenia na trhu práce.

Vzdelávanie žiakov a žiačok národnostných menšín

Dostupnosť vzdelávania s vyučovacím jazykom národnostných menšín sa zásadne nezmenila, naďalej je nedostupné vzdelávanie na MŠ, ZŠ aj SŠ v rómskom jazyku, dostupné sú školy v ukrajinskom, rusínskom a maďarskom jazyku, hoci geografické rozloženie škôl s vyučovacím jazykom ukrajinským a rusínskym a ich kapacita sú veľmi obmedzené. Z hľadiska vytvorenia podmienok pre uplatnenie individualizovaného prístupu a odbornej kvalifikácie personálu je situácia najpriaznivejšia na školách s vyučovacím jazykom maďarským, kde je priemerný počet žiakov a žiačok na jedného učiteľa či učiteľku nižší ako na školách s vyučovacím jazykom slovenským. Podobne je to aj na školách s vyučovacím jazykom rusínskym. Naopak, školy (jedna základná a jedna stredná škola) s vyučovacím jazykom ukrajinským vykazovali vyšší počet žiakov a žiačok na jednu vyučujúcu. Zvýšenie kvality vzdelávania by malo priniesť aj zavedenie vzdelávacieho štandardu pre výučbu slovenského jazyka ako druhého alebo cudzieho jazyka. Uplatnenie metód vyučovania slovenčiny ako cudzieho jazyka vo vzdelávaní detí cudzincov, ale aj detí, ktoré sa vzdelávajú na školách s iným vyučovacím

jazykom ako slovenským, môže v konečnom dôsledku viesť k lepšiemu osvojeniu si slovenčiny v komunikačnej praxi než vyučovanie štandardného predmetu slovenský jazyk a literatúra s dôrazom na gramaticko-syntaktické pravidlá.

Rozdiely v kvalite vzdelávania indikuje porovnanie miery opakovania ročníka podľa rodného jazyka na ISCED 1 aj ISCED 2. Napríklad, miera opakovania je takmer štvornásobne vyššia medzi žiakmi a žiačkami s materinským jazykom maďarským (ISCED 2 – 3,52 %) ako medzi žiakmi s jazykom slovenským (ISCED 2 – 0,9 %). Pre žiakov a žiačky s ukrajinským jazykom je miera vyššia o 0,3 p. b. (1,2 %).

Výrazný rozdiel v prístupe ku vzdelaniu a zabezpečením rovnakých možností rozhodovať sa o svojej budúcnosti, ukazuje porovnanie podielu žiakov a žiačok na gymnáziách a stredných odborných školách podľa národnosti. Na gymnáziách študovalo v školskom roku 35,47 % žiakov a žiačok, na SOŠ a učilištiach 64,53 %, v prípade žiakov a žiačok rómskej národnosti vidíme výrazne nižší podiel študujúcich na gymnáziách (len 3,73 %), ťažší prístup k vzdelávaniu na gymnáziách naznačuje aj distribúcia žiakov a žiačok ukrajinskej národnosti (24 % na gymnáziách, 76 % na SOŠ). Pri maďarskej a rusínskej národnosti je rozloženie porovnateľné s celkovými hodnotami.

Vyhodnotenie indikátorov pre právo na vzdelanie za rok 2024/2025 ukazuje zlepšenie viditeľné predovšetkým na úrovni politík a opatrení. Nadalej však pretrvávajú štrukturálne rozdiely v prístupe aj v kvalite vzdelávania pre žiakov a žiačky zo sociálne znevýhodneného prostredia, so zdravotným znevýhodnením alebo z niektorých národnostných menšín. Aj v oblastiach, kde môžeme pozorovať postupné zlepšenie, sú potreby týchto skupín mladých ľudí zanedbávané, čo sa prejavuje nielen menej výrazným zlepšením ich situácie v porovnaní s bežnou populáciou, ale aj zhoršením alebo zvýraznením rozdielov medzi nimi a majoritou.

Systémové bariéry a nedostatočné opatrenia potvrdzujú nové indikátory sledujúce začlenenie a výsledky detí z marginalizovaných rómskych komunít, ako aj podrobnejšia dezagregácia dát podľa národností či rodného jazyka. Napríklad, celkovo sledujeme znižovanie podielu žiakov a žiačok s predčasne ukončeným vzdelávaním (7,5 %), posledné meranie EU-SILC však ukazuje, že viac ako polovica žiakov a žiačok z MRK zo školy odíde predčasne (55,6 %). Podobne, pri porovnaní miery opakovania ročníka (celkovo sa zhoršujúcej) podľa materinského jazyka sú zjavné rozdiely – žiaci a žiačky s maďarským jazykom (4,21 %), rómskym jazykom (15,8 %), zo sociálne znevýhodneného prostredia (14,8 %), z MRK (16 %) opakovali ročník častejšie než bola celková miera opakovania ročníka na ISCED 1 (2,16 %).

Ak majú byť opatrenia deklarujúce zvyšovanie inkluzívnosti vzdelávania naozaj adresné, musia byť zacielené aj na tie najzraniteľnejšie skupiny detí. Spolu s deťmi so zdravotným znevýhodnením či z národnostných menšín sú to aj deti z marginalizovaných rómskych komunít, ktoré čelia viacnásobnému znevýhodneniu a diskriminácii z dôvodu etnicity aj sociálneho statusu.

Zoznam tabuliek, máp a grafov

74

Tabuľka 1	Indikátory podľa kategórií	11
Tabuľka 2	Zoznam indikátorov práva na vzdelanie	19
Tabuľka 3	Počet zamestnancov a zamestnankýň základných škôl zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie	38
Tabuľka 4	Výdavky na inklúziu žiakov a žiačok	40
Tabuľka 5	Miera opakovania ročníka podľa materinského jazyka a znevýhodnenia	43
Tabuľka 6	Podiel žiakov a žiačok s neukončeným základným vzdelaním podľa znevýhodnenia	44
Tabuľka 7	Počet zamestnancov a zamestnankýň stredných škôl zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie	47
Tabuľka 8	Podiel žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením a zo SZP, ktorí po riadnom ukončení ZŠ pokračujú v stredoškolskom štúdiu	49
Tabuľka 9	Vyučovanie na stredných školách v jazykoch národnostných menšín	50
Tabuľka 10	Podiel žiakov a žiačok, ktorí zanechali štúdium na strednej škole	51
Tabuľka 11	Počet žiakov a žiačok na jedného pedagogického zamestnanca/zamestnankyňu	54
Tabuľka 12	Vzdelávacie oblasti, podoblasti a predmety, v ktorých bol doplnený minimálny učebný výstup (cykly 1. - 3)	55
Tabuľka 13	Prehľad predmetov zameraných na inklúziu vo vzdelávaní VŠ	57
Mapa 1	Podiel nevybavených žiadostí o prijatie do materskej školy podľa okresov	31
Mapa 2	Podiel kapacít MŠ a počtu detí vo veku 3-5 rokov	32
Mapa 3	Počet detí vo veku 3-5 rokov na jednu triedu materskej školy	32
Mapa 4	Počet detí vo veku 6-15 rokov na jednu triedu základnej školy	33
Mapa 5	Počet detí vo veku 15-18 rokov na jednu triedu gymnázia	45
Mapa 6	Počet detí vo veku 15-18 rokov na jednu triedu strednej odbornej školy	46
Graf 1	Mzdy v regionálnom školstve	46
Graf 2	Vyhodnotenie indikátorov práva na vzdelanie za školský rok 2020/2021	67
Graf 3	Vyhodnotenie indikátorov práva na vzdelanie za školský rok 2024/2025	67

Zoznam bibliografických odkazov a zdrojov dát

Benátska komisia (2025). Urgentné stanovisko k návrhu dodatkov Ústavy SR. Dostupné na: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI\(2025\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI(2025)011-e)

CVTI SR. Gymnáziá. Dostupné na: <https://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/ROCENKA/GYM/gym2025.zip>

CVTI SR. Materské školy. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/ROCENKA/MS/ms_1.xls

CVTI SR. Prehľad materských škôl. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/publikacie-casopisy.../zistovanie-kvalifikovanosti/prehľad-materskych-skol.html?page_id=9579

CVTI SR. Prehľad základných škôl. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/publikacie-casopisy.../zistovanie-kvalifikovanosti/prehľad-zakladnych-skol.html?page_id=9577

CVTI SR. Priemerná mzda zamestnancov a priemerná mzda pedagogických zamestnancov za kalendárny rok. Dostupné na: <https://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/rady/radtab21.xls>

CVTI SR. Stredné odborné školy. Dostupné na: <https://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/ROCENKA/SOS/sos2025.zip>

CVTI SR. Stredoškolské štipendiá. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/buxus/docs/stipendia/2026/sk__rok_2024_25_porovnanie_s_predchadzajcimi_rokmi.xlsx

CVTI SR. Špeciálne základné školy. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-specialne-skoly.html?page_id=9600

CVTI SR. Základné školy. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/ROCENKA/ZS/zs_2.xls

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2025). 2022/2023 School Year Dataset Cross-Country Report. Odense: European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Dostupné na: <https://www.european-agency.org/resources/publications/EASIE-2022-2023-CCR>

Európsky parlament (2012). Charta základných práv Európskej Únie, 2012/C, 326/02. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.

Eurostat. Early leavers from education and training by labour status. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_14/default/table?lang=en

Eurostat. Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_grad01__custom_19510287/default/table

Eurostat. Ratio of pupils and students to teachers and academic staff by education level and programme orientation. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_perp04__custom_17641161/default/table

Fričová, M., Matej, V., Tichá, E. (2018). Správa o stave včasnej intervencie na Slovensku. Bratislava: Asociácia poskytovateľov a podporovateľov včasnej intervencie. Dostupné na: https://asociaciavi.sk/wp-content/uploads/2019/02/Spr%C3%A1va_o_stave_v%C4%8Dasnej_intervencie_na_Slovensku_2018.pdf

Galádová, A., Kopas, G. (2023). Správa o realizácii medzinárodnej štúdie ICCS 2022 a prvé výsledky za SR. Bratislava: NÚCEM. Dostupné na: https://www2.nucem.sk/dl/5666/Zakladne_informacie_o_vysledkoch_studie_IEA_ICCS_2022_oprava.pdf

Hall, R., Drál, P., Fridrichová, P., Hapalová, M., Lukáč, S., Miškolci, J., Vančíková, K. (2019). Analýza zistení o stave školstva na Slovensku: To dá rozum, Bratislava: MESAIO. Dostupné na <https://analyza.todarozum.sk/analyza-zisteni-o-stave-skolstva-na-slovensku.pdf>

Hodossy, K. (2015). Právo na vzdelanie a náboženské menšiny. In Horná, D., Petöcz K. (eds.). Právo na vzdelanie a jeho kľúčové aspekty. Bratislava: Štátny pedagogický ústav.

Máriássyová, A., Ujházyová, M., Juščáková, Z. (2021). Právo na vzdelanie. Vyhodnotenie podľa indikátorov ľudských práv za rok 2020. Bratislava: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Dostupné na: https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Pravo-na-vzdelanie_web-1.pdf

MŠVVaM SR. Príspevok na úhradu nákladov nepedagogického zamestnanca zabezpečujúceho sebaobslužné úkony. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/prispevok-na-uhradu-na-kladov-nepedagogickeho-zamestnanca-zabezpecujuceho-sebaobsluzne-ukony/>

MŠVVaM SR. (2021). Program informatizácie školstva do roku 2030. Dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/13439_verzia_1_0_program_2030.pdf

76

MŠVVaM SR. (2021). Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/27e/24904.c12072.pdf>

MŠVVaM SR. (2022). Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/27e/24904.c12072.pdf>

MŠVVaM SR. (2024). Druhý akčný plán plnenia Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní na roky 2025-2027. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/043/32120.28c774.pdf>

MŠVVaM SR. (2024). Metodika pridelenia finančných prostriedkov na realizáciu podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní na školský rok 2024/2025. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/573/32119.e41bba.pdf>

MŠVVaM SR. (2025). Analýza stavu výchovy a vzdelávania národnostných menšín v Slovenskej republike. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/470/34711.290226.pdf>

Mullis, I. V. S., von Davier, M., Foy, P., Fishbein, B., Reynolds, K. A., & Wry, E. (2023). PIRLS 2021 International Results in Reading. Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center. Dostupné na: <https://doi.org/10.6017/lse.tpisc.tr2103.kb5342>

Národná rada SR. (1992). Ústavný zákon č. 460/1992 Zb.

Národná rada SR. (2008). Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Národná rada SR. (2025). Zákon č. 322/2025 o financovaní škôl a školských zariadení.

NIVAM (2023). Štátny vzdelávací program. Dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/11808_statny-vzdelavaci-program-pre-zakladne-vzdelavanie-cely.pdf

OECD. PISA 2022 Database. Dostupné na: <https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html>

OECD. Repetition rate by level of education. Dostupné na: [https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&df\[ds\]=dsDisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_EAG_UOE_NON_FIN_STUD%40DF_UOE_NF_DIST_RPTR&df\[ag\]=OECD.EDU.IMEP&df\[vs\]=1.0&dq=.ISCED11_1%2BISCED11_24%2BISCED11_34.RPTR.....A.....T%2BF%2BM._T&pd=2023%2C2023&to\[TIME_PERIOD\]=false&vw=tb](https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EAG_UOE_NON_FIN_STUD%40DF_UOE_NF_DIST_RPTR&df[ag]=OECD.EDU.IMEP&df[vs]=1.0&dq=.ISCED11_1%2BISCED11_24%2BISCED11_34.RPTR.....A.....T%2BF%2BM._T&pd=2023%2C2023&to[TIME_PERIOD]=false&vw=tb)

OECD. TALIS 2024 Database. Dostupné na: <https://www.oecd.org/en/data/datasets/talis-2024-database.html#data>

OECD. Teachers' statutory salary relative to earnings of tertiary-educated workers. Dostupné na: [https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&df\[ds\]=DisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_EAG_SAL_STA%40DF_EAG_SAL_STA_TCH_REL&df\[ag\]=OECD.EDU.IMEP&df\[vs\]=1.1&dq=.....ISCED11_02%2BISCED11_1%2BISCED11_24%2BISCED11_34...&to\[TIME\]=false&vw=tb](https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&df[ds]=DisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EAG_SAL_STA%40DF_EAG_SAL_STA_TCH_REL&df[ag]=OECD.EDU.IMEP&df[vs]=1.1&dq=.....ISCED11_02%2BISCED11_1%2BISCED11_24%2BISCED11_34...&to[TIME]=false&vw=tb)

Rada Európy. (1950). Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Štrasburg: Rada Európy.

Rada Európy (1995). Rámcový dohovor Rady Európy na ochranu národnostných menšín. Štrasburg: Rada Európy.

Rada Európy (1996). Európska sociálna charta - revidovaná. Štrasburg: Rada Európy.

Rada Európy (2001). Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov. Štrasburg: Rada Európy.

Rada Európy (2010). Charta Rady Európy o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam. Odporúčanie CM/Rec(2010)7. Štrasburg: Council of Europe Publishing.

Štatistický úrad SR. Gymnáziá. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5003rr/v_sv5003rr_00_00_00_sk

Štatistický úrad SR. Hrubá mzda podľa vzdelania. Dostupné na: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/np3102rr/v_np3102rr_00_00_00_sk

Štatistický úrad SR. Konzervatóriá. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5005rr/v_sv5005rr_00_00_00_sk

Štatistický úrad SR. Materské školy. Dostupné na: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_sk_win2/sv3804rr/v_sv3804rr_00_00_00_sk

Štatistický úrad SR. Stredné odborné školy, SOU, ZŠŠ. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5004rr/v_sv5004rr_00_00_00_sk

Štatistický úrad SR. Vekové zloženie. Dostupné na: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7009rr/v_om7009rr_00_00_00_sk

Štatistický úrad SR. Základné školy. Dostupné na: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5002rr/v_sv5002rr_00_00_00_sk

ÚSVRK. (2021) Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030. Bratislava: Úrad vlády SR. Bratislava. Dostupné na https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1113/strategia_2030.pdf?csrt=1405632416986491812

Štátna školská inšpekcia (2021). Školská integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) a vzdelávanie žiakov so ŠVVP v špeciálnych triedach ZŠ. Interný metodický materiál ŠŠI. Dostupné na: https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2021/02/Skolska_integracia_1_2_21_1.pdf

UNESCO (1960). Dohovor UNESCO proti diskriminácii vo vzdelávaní. Paríž: UNESCO.

UNSDG. Global SDG Indicators Database. Department of Economic and Social Affairs. Statistics Division. Dostupné na: <https://unstats.un.org/sdgs/UNSDG/IndDatabasePage>

Valné zhromaždenie OSN. (1948). Všeobecná deklarácia ľudských práv. Ženeva: Valné zhromaždenie OSN.

Valné zhromaždenie OSN. (1965). Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie. Ženeva: Organizácia spojených národov.

Valné zhromaždenie OSN. (1966). Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Ženeva: OSN.

Valné zhromaždenie OSN. (1979). Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Ženeva: Organizácia spojených národov.

Valné zhromaždenie OSN. (1989). Dohovor o právach dieťaťa. Ženeva: Organizácia spojených národov.

78

Valné zhromaždenie OSN. (1996). Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach. Ženeva: Organizácia spojených národov.

Valné zhromaždenie OSN. (2006). Dohovor o právach osôb so zdravotným znevýhodnením. Ženeva: Organizácia spojených národov.

von Davier, M., Kennedy, A., Reynolds, K., Fishbein, B., Khorramdel, L., Aldrich, C., Bookbinder, A., Bezirhan, U., & Yin, L. (2024). TIMSS 2023 International Results in Mathematics and Science. Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center. Dostupné na: <https://doi.org/10.6017/lse.tpisc.timss.rs6460>

Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva (1999). Všeobecný komentár č. 11 Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, Akčný plán pre primárne vzdelávanie. Ženeva: Organizácia spojených národov.

Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva (1999). Všeobecný komentár č. 13: Právo na vzdelanie (Článok 13). Ženeva: UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR).

Výbor pre práva dieťaťa (2001). Všeobecný komentár č. 1 o cieľoch vzdelávania. Ženeva: Organizácia spojených národov.

Príloha 1 Metadátové hárky

PVS01	Štatút ratifikácie medzinárodných dokumentov garantujúcich právo na vzdelanie
Definícia	Indikátor sleduje dátum ratifikácie medzinárodných dohovorov garantujúcich právo na vzdelanie SR
Odôvodnenie	Zahrnutie práva na vzdelanie do medzinárodných dohovorov vyjadruje medzinárodný záujem o ochranu a podporu uvedeného práva. Zmluvné štáty sa ratifikáciou medzinárodných dohovorov zaväzujú a zároveň sú povinné dodržiavať ich ustanovenia na vnútroštátnej úrovni. Za účelom ich implementácie do vnútroštátnej legislatívy sa zmluvné štáty zaväzujú prijať také opatrenia, ktoré sú v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných dohovorov.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – medzinárodný dohovor bol ratifikovaný SR bez výhrad N – medzinárodný dohovor nebol SR ratifikovaný OR – medzinárodný dohovor bol SR ratifikovaný s uplatnením výhrady Hodnota OR je prisúdená celkovému indikátoru v prípade, že niektorý z podindikátorov má hodnotu OR.
Zdroj dát	Zbierka zákonov SR
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Základné medzinárodné dokumenty v oblasti ochrany ľudských práv sledované týmto indikátorom: Všeobecná deklarácia ľudských práv, 1948 (A) Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, rat. 1966 (A) Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, rat. 1965 (A) Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, rat. 1967 (A) Dohovor OSN o právach dieťaťa, rat. 1989 (A) Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, rat. 2010 (A) Európsky dohovor o ľudských právach, rat. 1950 (A) Dohovor UNESCO proti diskriminácii vo vzdelávaní (A) Európska sociálna charta – revidovaná, rat. 1989 (A – vo vzťahu k právu na vzdelanie) Európska charta menšinových alebo regionálnych jazykov, rat. 2001 (A)
Vyhodnotenie	A

PVS02	Platnosť a dostatočný rozsah ústavného zákona, ktorým je garantované právo na vzdelanie
Definícia	Indikátor sleduje, či je právo na vzdelanie zahrnuté v ústavnom zákone a či sa ústavou garantované právo vzťahuje na všetky skupiny ľudí žijúcich na území daného štátu.
Odôvodnenie	Zahrnutie práva na vzdelanie do ústavného zákona je vyjadrením prijatia tohto práva zo strany štátu a záväzku ochraňovať a implementovať toto právo na vnútroštátnej úrovni. Ochrana práva formou ústavného zákona zároveň predpokladá, že všetky ďalšie právne predpisy musia byť v súlade s týmto znením aj so zámerom ochraňovať právo na vzdelanie.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – právo na vzdelanie je zahrnuté a vzťahuje sa na všetky skupiny ľudí v plnom rozsahu medzinárodných záväzkov OR – právo na vzdelanie je zahrnuté ale vzťahuje sa na skupiny ľudí v rôznom rozsahu N – právo na vzdelanie nie je zahrnuté
Zdroj dát	NR SR. Zákon č. 460/1992 Zb. z. Ústava.
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A

Komentáre a poznámky	Znenie ústavy bolo vyhodnotené ako OR s ohľadom na obmedzenie práva na bezplatné vzdelanie len vo vzťahu k občanom a občiankam SR a z dôvodu posilnenia práva zákonných zástupcov, ktoré ak nie je vyvážené v právnych predpisoch, môže viesť k obmedzeniu práva na vzdelanie. Je potrebné doplniť, že nárok na ľudské práva vymedzený len pre občanov je pre ústavné zákony charakteristický a nijakým spôsobom neznemožňuje rozšírenie tohto nároku v právnych predpisoch. Ústava SR uznáva, že ľudia sú si slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach, a že základné práva a slobody sa zaručujú na území SR všetkým bez ohľadu na demonštratívny výpočet chránených dôvodov uvedených v čl. 12. V zmysle čl. 42 Ústavy SR má každý právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách. Všetky zákonné a podzákonné normy prijímané štátom musia byť v súlade s vyššie uvedenými Ústavou SR garantovanými právami.
Vyhodnotenie	OR

PVS03	Platnosť a dostatočný rozsah vnútroštátnej legislatívy, ktorá upravuje implementáciu práva na vzdelávanie.
Definícia	Indikátor sleduje, či je právo na vzdelanie zahrnuté v právnom predpise upravujúcom poskytovanie formálneho vzdelávania v MŠ, ZŠ a SŠ.
Odôvodnenie	Prijatie vnútroštátnej legislatívy, ktorou sú implementované záväzky štátu v oblasti práva na vzdelanie v zmysle medzinárodných štandardov, sú základným krokom, ktorým štáty budujú pevné základy uplatňovania práva na vzdelanie.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Overenie platnosti (existencie) legislatívnych dokumentov a obsahová analýza zameraná na zahrnutie jednotlivých aspektov práva na vzdelanie. Hodnota „A“ je pridelená v prípade zahrnutia všetkých atribútov práva na vzdelanie do vnútroštátnej legislatívy. Hodnota „N“ je pridelená v prípade nezahrnutia podstatnej časti práva na vzdelanie do vnútroštátnej legislatívy. Hodnota „OR“ je pridelená v prípade nezahrnutia len niektorých aspektov práva na vzdelanie do vnútroštátnej legislatívy.
Zdroj dát	Zbierka zákonov SR; dostupné na: 245/2008 Z.z. - Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Vykonávacím zákonom je zákon č. 254/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (školský zákon). V porovnaní so stavom k poslednému hodnoteniu došlo k náprave v oblasti prístupu žiakov s mentálnym postihnutím k základnému vzdelaniu a následne aj strednému vzdelaniu (§ 16). Novelizovaný zákon účinný k 31.12.2025 definuje inkluzívne vzdelávanie (§2, ah)) a zahŕňa inkluzívne vzdelávanie a individuálny prístup medzi práva dieťaťa vo vzdelávaní (§ 144, e)). Vo všeobecnosti boli do zákona doplnené viaceré ustanovenia, ktoré smerujú k zvýšeniu prístupnosti vzdelania a inkluzívnosti výchovy a vzdelávania. Pretrváva však nerovnosť v prístupe pre deti cudzincov, ktoré nemajú status dočasného útočiska, nakoľko sa na ne nevzťahuje povinná školská dochádzka. Celkové hodnotenie indikátora je preto naďalej „OR - v obmedzenom rozsahu“. Novelizácie od roku 2021: 127/2021 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - úpravy súvisiace s individuálnym vzdelávaním. 271/2021 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace s pôsobnosťou orgánov miestnej štátnej správy. 415/2021 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace s obsahom a členením štátneho vzdelávacieho programu, edukačnými publikáciami ai. 2/2022 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace so poskytovaním zdravotnej starostlivosti v materských školách, a profesiou zdravotného pracovníka pre deti zo zdravotným znevýhodnením.

Komentáre a poznámky

92/2022 Z.z. - Zákon o niektorých ďalších opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine - § 161r Prechodné ustanovenie počas trvania mimoriadnej situácie.

176/2022 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace s dokladmi pre cudzincov.

351/2022 Z.z. - Zákon o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov - úpravy definície edukačnej pomôcky a prístupnosti pre deti so zdravotným znevýhodnením.

394/2022 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace so zabezpečením odborného personálu na CPaP a ŠCPaP.

181/2023 Z.z. - Zákon, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace s neprijatím dieťaťa do MŠ.

182/2023 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - rozsiahlejšie úpravy, napr. zavedenie definície segregácie vo výchove a vzdelávaní, zavedenie práva na predprimárne vzdelávanie po dovŕšení 3. roku veku, zaradenie detí so zdravotným znevýhodnením do MŠ, zabezpečenie odborného personálu a nové profesijné roly, ai.

276/2023 Z.z. - Zákon, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - úpravy súvisiace s vyučovaním telesnej a športovej výchovy.

506/2023 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace s evidenciou činnosti CPaP.

120/2024 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy súvisiace s ospravedlnením neprítomnosti na vyučovaní, vyučovaním telesnej výchovy.

144/2024 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - ukončenie vzdelávania na základnej alebo strednej škole počas školského roka odídencom z Ukrajiny.

290/2024 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úprava rozdelenia kompetencií medzi štátnou správou a zriaďovateľom, pojem národnostné školstvo nahrádza národnostné školy, triedy a zariadenia; definícia a úprava organizácie spádovej materskej školy, zriadenie škôl pre deti so zdravotným znevýhodnením, úprava poskytovania vzdelávania nad rámec ŠkVP so súhlasom zákonného zástupcu a i.

176/2025 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - úpravy preukazovania neprítomnosti na vyučovaní.

292/2024 Z.z. - Zákon o vzdelávaní dospelých a o zmene a doplnení niektorých zákonov - úpravy súvisiace s ďalším vzdelávaním.

323/2025 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony - rozsiahlejšie zmeny, doplnenie definície dieťaťa so zdravotným postihnutím a odkaz na Dohovor o právach osôb so zdravotným znevýhodnením, presnejšia definícia žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia, definícia národnostného školstva a súvisiacich pojmov, definícia inkluzívneho vzdelávania, úprava certifikácie, zverejňovania a financovania edukačných publikácií, úprava individuálneho vzdelávania, zriaďovanie adaptačných tried

Vyhodnotenie

OR

PVS04	Platnosť a dostatočný rozsah vnútroštátnej stratégie politiky vzdelávania
Definícia	Platnosť vnútroštátnych strategických dokumentov (stratégie, koncepcie, akčné plány a pod.), ktoré stanovujú priority, ciele a zodpovedné subjekty a potrebné kroky pre implementáciu práva na vzdelanie v rozsahu vymedzenom ratifikovanými medzinárodnými dokumentmi.
Odôvodnenie	Strategické dokumenty konkretizujú formálny záväzok štátu posilniť realizáciu práva na vzdelanie, tieto kroky by mali byť formulované tak, aby určovali zodpovedné subjekty, spolupracujúce subjekty, merateľné ciele a termíny plnenia. Strategické dokumenty by mali zohľadňovať potreby ohrozených cieľových skupín a rozsah práva na vzdelanie podľa ratifikovaných medzinárodných dokumentov.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Overenie platnosti strategických dokumentov a obsahová analýza zameraná na zahrnutie všetkých zraniteľných skupín a kľúčových oblastí/aspektov práva na vzdelanie. Hodnota „A“ je pridelená v prípade zahrnutia cieľov pre všetky relevantné cieľové skupiny vrátane zraniteľných skupín. Hodnota „N“ je pridelená v prípade neplatnosti strategického dokumentu a nezahrnutia merateľných cieľov pre podstatnú časť zraniteľných skupín. Hodnota „OR“ je pridelená v prípade nezahrnutia merateľných cieľov pre niektoré zo zraniteľných skupín.
Zdroj dát	MŠVVaM SR. Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania. Kvalitné a dostupné vzdelanie pre Slovensko . Bratislava, 2022. MŠVVaM SR. Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní . Bratislava, 2021. MŠVVaM SR. Druhý akčný plán plnenia Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní na roky 2025 – 2027 . Bratislava, 2024.
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	NPRVV bol v čase vyhodnocovania opätovne v procese revízie. Hodnotená bola preto verzia z roku 2022 a ďalšie strategické dokumenty relevantné pre rozvoj regionálneho školstva. V porovnaní z predchádzajúcim obdobím je možné konštatovať väčší dôraz na rôzne zraniteľné skupiny žiakov a žiačok, inkluzívny a individuálny prístup a podporu kvality vzdelávania prostredníctvom komplexných podporných služieb.
Vyhodnotenie	A

PVP01	Podiel nevybavených žiadostí o prijatie do materských škôl
Definícia	Indikátor sleduje podiel nevybavených (zamietnutých) žiadostí o prijatie do materských škôl z dôvodu nedostatku miesta.
Odôvodnenie	Podiel nevybavených žiadostí odráža možnosti školského systému pokryť dopyt po predškolskom vzdelávaní.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	N_n – počet nevybavených žiadostí o prijatie do materskej školy N – počet evidovaných žiadostí o prijatie do materskej školy $X = N_n/N \cdot 100$ Benchmark: 5 % podľa štandardov OECD
Zdroj dát	Informácie boli získané z verejne dostupných dát CVTI SR (štatistická ročenka školstva – materské školy).
Posledná aktualizácia dát	15.9.2025
Dezagregácia	Podľa okresov
Komentáre a poznámky	Rodič môže podať žiadosť o prijatie dieťaťa do viacerých materských škôl, preto môže dochádzať k umelému navyšovaniu počtu žiadostí. Zároveň indikátor nezachytáva prípady, kedy rodič na základe predbežnej konzultácie s materskou školou, resp. na základe vedomostí o jej kapacitách ani nepodá žiadosť o prijatie dieťaťa.
Vyhodnotenie	$X = N_n/N \cdot 100 = 13\,395/83\,460$ V školskom roku 2025/2026 bol podiel nevybavených žiadostí o prijatie do MŠ 16,05 % , indikátor je vyhodnotený ako nesplnený.

PVP02	Výskyt okresov, v ktorých kapacity materských škôl nepokrývajú potenciálny dopyt
Definícia	Indikátor sleduje, či sú v jednotlivých okresoch Slovenska dostatočné kapacity materských škôl na to, aby pokryli záujem všetkých detí vo veku 3-5 rokov.
Odôvodnenie	Dostatočná kapacita materských škôl je základným predpokladom napĺňania práva na vzdelanie. Mala by reagovať na demografický vývoj a zachovávať si rovnakú hodnotu v jednotlivých regiónoch.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Nk – celková kapacita materských škôl Nd – počet detí vo vekovej kohorte 3-5 rokov $X = Nk/Nd * 100$ Benchmark: ani jeden okres dosahujúci nižšiu hodnotu ako 100 %
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná CVTI SR. ŠÚ SR – verejne dostupné dáta (http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7009rr/v_om7009rr_00_00_00_sk)
Posledná aktualizácia dát	CVTI SR – 15.9.2024 ŠÚ SR – 2024
Dezagregácia	Podľa okresov
Komentáre a poznámky	Materské školy navštevuje aj časť detí vo veku 6 a 7 rokov, ktoré neboli zahrnuté do výpočtu, ich podiel na celkovom počte detí v materských školách je 14 %.
Vyhodnotenie	N - Na Slovensku sa nachádza 13 okresov, v ktorých kapacity materských škôl nepokrývajú potenciálny dopyt.

PVP03	Dostupnosť materských a základných škôl na úrovni okresov
Definícia	Indikátor vyjadruje dostupnosť daného typu školy podľa územia a rovnomernosť priestorového rozloženia vzdelávacích inštitúcií.
Odôvodnenie	Vysoká dostupnosť materských škôl je jednou z podmienok zaškolenosti, dostupnosť základných škôl je jednou z podmienok plnenia povinnej školskej dochádzky. Indikátor dostupnosti informuje o súlade rozloženia a veľkosti zariadenia s potenciálnym záujmom o zariadenie.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Indikátor je vyjadrený ako Pearsonov korelačný koeficient medzi počtom tried v jednotlivých typoch školských zariadení v okrese a počtom detí v príslušnej vekovej kohorte v okrese (3-5 rokov pre MŠ, 6-14 rokov pre ZŠ). Benchmark: Pre materské a základné školy je stanovený ako 0,99 z hľadiska povinnosti zabezpečiť povinnú školskú dochádzku.
Zdroj dát	ŠÚ SR – verejne dostupné dáta. Obyvateľstvo: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7009rr/v_om7009rr_00_00_00_sk , MŠ: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_sk_win2/sv3804rr/v_sv3804rr_00_00_00_sk ZŠ: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5002rr/v_sv5002rr_00_00_00_sk
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	Podľa typu školy, podľa okresu
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	OR – Pearsonov korelačný koeficient medzi počtom tried v jednotlivých typoch školských zariadení v okrese a počtom detí v príslušnej vekovej kohorte v okrese má hodnotu 0,956 pre materské školy a 0,968 pre základné školy.

PVP04	Diagnostika školskej spôsobilosti existuje v jazykoch národnostných menšín a zohľadňuje kultúrne špecifiká a ŠVVP
Definícia	Indikátor sleduje či sú vytvorené podmienky na to, aby bola diagnostika školskej spôsobilosti vrátane testu školskej spôsobilosti dostupná pre deti z národnostných menšín v materinskom jazyku.
Odôvodnenie	Predpokladom na úspešné zvládnutie testu školskej spôsobilosti je porozumenie. Štát má vytvoriť také podmienky, aby u žiadnej žiačky/žiadneho žiaka nedochádzalo k znevýhodneniu v procese prijímania na základnú školu na základe materinského jazyka.

Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	A – Diagnostika školskej spôsobilosti je dostupná vo všetkých jazykoch národnostných menšín s podielom na celkovej populácii nad 0,5 %. OR – Diagnostika školskej spôsobilosti je dostupná v niektorých jazykoch národnostných menšín s podielom na celkovej populácii nad 0,5 %. N – Diagnostika školskej spôsobilosti nie je dostupná v žiadnom z jazykov národnostných menšín s podielom na celkovej populácii nad 0,5 %.
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná priamo riadenej organizácie ministerstva VÚDPaP.
Posledná aktualizácia dát	6. 8. 2025
Dezagregácia	Podľa materinského jazyka
Komentáre a poznámky	Vyhodnotenie indikátora je zamerané na sledovanie jazykových mutácií testu školskej spôsobilosti. Nesleduje sa ich reálne využívanie ani schopnosť zamestnancov a zamestnankýň CPP komunikovať s deťmi v ich materinskom jazyku.
Vyhodnotenie	OR

PVP05	Pomerné zastúpenie detí zo znevýhodnených skupín v predprimárnom vzdelávaní
Definícia	Indikátor odkazuje na pomerné zastúpenie detí zo znevýhodnených skupín v predprimárnom vzdelávaní, konkrétne na podiel detí zo SZP a podiel detí ZZ.
Odôvodnenie	Pre zabezpečenie adekvátnej starostlivosti a nastavenie štátnych vzdelávacích politík je nevyhnutné poznať, koľko znevýhodnených detí je vo vzdelávacom systéme a na základe toho vytvoriť také podmienky, ktoré budú reflektovať ich potreby.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	N = počet detí v materských školách vo veku 3-5 rokov Nzz = počet detí so zdravotným znevýhodnením v materských školách vo veku 3-5 rokov Nszip = počet detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v materských školách vo veku 3-5 rokov Podiel detí so zdravotným znevýhodnením v materských školách $N_{zz}/N \cdot 100$ Podiel detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v materských školách $N_{szip}/N \cdot 100$ Benchmark: Pre deti zo SZP stanovený ako podiel nezaopatrených detí vo veku 3-5 rokov spoločne posudzovaných s prijímateľmi dávok v hmotnej núdzi v šk. roku 2024/2025 (vypočítaný ako priemer za jednotlivé mesiace školského roka) a celkového počtu detí v danej vekovej kohorte – 3,3 % Pre deti so ZZ stanovený ako kvalifikovaný odhad podielu detí so ZZ na celkovom počte detí vo veku 3-5 rokov za rok 2018 – 3,5 %.
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadostí o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktoré boli adresované CVTI SR a ÚPSVaR. Počet detí so ZZ – podľa APPVI
Posledná aktualizácia dát	15.9.2024
Dezagregácia	Podľa znevýhodnenia
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	$N_{zz}/N \cdot 100 = 1\,306/143\,509 \cdot 100$ Podiel detí so zdravotným znevýhodnením v MŠ bol v šk. roku 2024/2025 0,91 % $N_{szip}/N \cdot 100 = 2\,158/143\,509 \cdot 100$ Podiel detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v materských školách bol v školskom roku 2024/2025 1,5 %. Indikátor je vyhodnotený ako nesplnený.

PVP06	Podiel rómskych detí vo veku 3-6 rokov v predprimárnom vzdelávaní
Definícia	Indikátor sleduje podiel rómskych detí vo veku 3 až 6 rokov, ktoré navštevujú materskú školu.

Odôvodnenie	Z hľadiska dostupnosti a prístupnosti predprimárneho vzdelávania je potrebné sledovať aj zaškolenosť detí zo znevýhodnených skupín obyvateľstva. Účasť detí z rómskych komunít v predprimárnom vzdelávaní je dlhodobo nízka a je ukazovateľom schopnosti štátu priblížiť vzdelávanie aj zraniteľným skupinám detí.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Hodnota indikátora je prevzatá z monitoringu EU SILC. Hodnota benchmarku (75 %) je prevzatá zo Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030.
Zdroj dát	Interné výpočty ÚSVRK z nepublikovanej databázy EU SILC MRK 2024/2025.
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Dáta boli získané na základe výberového zisťovania, preto nie sú uvádzané absolútne hodnoty.
Vyhodnotenie	N – V predprimárnom vzdelávaní bolo v roku 2025 zaškolených 55 % rómskych detí vo veku 3-6 rokov.

PVP07	Podiel žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych školách a špeciálnych triedach
Definícia	Indikátor vyjadruje podiel počtu žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych triedach a špeciálnych školách z celkového počtu žiakov a žiačok
Odôvodnenie	Indikátor sleduje, do akej miery sa vzdelávanie žiakov a žiačok realizuje v špeciálnom vzdelávacom prúde. Je žiaduce, aby bol v integrácii na bežných materských a základných školách vzdelávaný čo najvyšší podiel detí so ŠVVP.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Benchmark: priemer EÚ ŠMŠ a špeciálne triedy v MŠ – 0,69 % ŠZŠ a špeciálne triedy v ZŠ – 2,6 %
Zdroj dát	Informácie boli získané z publikácie Európskej agentúry pre špeciálne vzdelávacie potreby a inkluzívne vzdelávanie (EASIE) 2021/2022 School Year Dataset Cross-Country Report , indikátor 1.5.
Posledná aktualizácia dát	2022/2023
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Hodnota priemeru EÚ je vypočítaná z údajov krajín, ktoré poskytli dáta. Zloženie týchto krajín sa môže pri jednotlivých zberoch líšiť, preto aj porovnanie hodnoty benchmarku s predchádzajúcim sledovaným obdobím nemusí znamenať reálnu zmenu na celoeurópskej úrovni.
Vyhodnotenie	N – V rámci predprimárneho vzdelávania sa v špeciálnych materských školách a triedach vzdeláva 1,07 % detí, v rámci základného vzdelávania 4,4 % žiakov a žiačok.

PVP08	Podiel žiakov a žiačok z Ukrajiny vzdelávaných v špeciálnych školách a triedach
Definícia	Indikátor sleduje podiel žiakov a žiačok z Ukrajiny navštevujúcich špeciálne školy a triedy žiakov a žiačok z Ukrajiny navštevujúcich bežné triedy
Odôvodnenie	Indikátor sleduje, do akej miery sa vzdelávanie žiakov a žiačok z pôvodom z Ukrajiny realizuje v špeciálnom vzdelávacom prúde. Je žiaduce, aby bol v integrácii na bežných materských a základných školách vzdelávaný čo najvyšší podiel detí so ŠVVP a žiaci z Ukrajiny neboli nadmerne zaradovaní do špeciálnych škôl.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Podiel detí z Ukrajiny v špeciálnych MŠ a v špeciálnych triedach a v bežných MŠ, $N_{SMŠ}/N_{MŠ} \cdot 100$ Podiel žiakov a žiačok z Ukrajiny v špeciálnych ZŠ a v špeciálnych triedach a v bežných ZŠ, $N_{SZŠ}/N_{ZŠ} \cdot 100$ $N_{SMŠ}$ = počet detí z Ukrajiny v špeciálnych MŠ a v špeciálnych triedach bežných MŠ $N_{MŠ}$ = počet detí z Ukrajiny v bežných MŠ $N_{SZŠ}$ = počet žiakov a žiačok z Ukrajiny v špeciálnych ZŠ a špeciálnych triedach bežných ZŠ $N_{ZŠ}$ = počet žiakov a žiačok z Ukrajiny v bežných ZŠ Benchmark: podiel SR (MŠ 1,27 %, ZŠ 4,92 %)

Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná CVTI SR.
Posledná aktualizácia dát	15.9.2024
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Na rozdiel od indikátora PVP09 sa sleduje začlenenie detí z Ukrajiny so statusom odídencu.
Vyhodnotenie	A - V rámci predprimárneho vzdelávania sa v špeciálnych materských školách a triedach vzdeláva 0,91 % detí, v rámci základného vzdelávania 0,35 % žiakov a žiačok pochádzajúcich z Ukrajiny.

PVP09	Podiel žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych školách a triedach podľa materinského jazyka																																		
Definícia	Indikátor vyjadruje podiel počtu žiakov a žiačok vzdelávaných v špeciálnych triedach a špeciálnych školách a celkového počtu žiakov a žiačok podľa materinského jazyka.																																		
Odôvodnenie	Indikátor sleduje, či pre jednotlivé národnostné menšiny existuje rozdielny prístup k bežnému vzdelávacieho prúdu.																																		
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Podiel žiakov a žiačok s materinským jazykom v ŠZŠ a špeciálnych triedach a v bežných ZŠ $N_{SZŠ} / N_{SZŠ} + N_{ZŠ} * 100$ $N_{SZŠ}$ = počet žiakov a žiačok s materinským jazykom na ŠZŠ a špeciálnych triedach $N_{ZŠ}$ = počet žiakov a žiačok s materinským jazykom na bežných ZŠ Benchmark: podiel SR (4,92 %)																																		
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám od CVTI SR.																																		
Posledná aktualizácia dát	15.9.2024																																		
Dezagregácia	Podľa materinského jazyka																																		
Komentáre a poznámky	Hodnota za SR (benchmark) je odlišná od indikátora PVP07, pretože sa vzťahuje na iný rok a pochádza z iného zdroja.																																		
Vyhodnotenie	<table border="1"> <tr> <th>materinský jazyk</th><th>slovenský</th><th>maďarský</th><th>rómsky</th><th>rusínsky</th><th>ukrajinský</th></tr> <tr> <td>žiaci ŠZŠ</td><td>20 345</td><td>1 616</td><td>3 040</td><td>6</td><td>114</td></tr> <tr> <td>žiaci spolu</td><td>448 006</td><td>33 882</td><td>21 856</td><td>209</td><td>8 801</td></tr> <tr> <td>podiel</td><td>4,56 %</td><td>4,77 %</td><td>13,91 %</td><td>2,87 %</td><td>1,30 %</td></tr> <tr> <td>vyhodnotenie</td><td>A</td><td>A</td><td>N</td><td>A</td><td>A</td></tr> </table>					materinský jazyk	slovenský	maďarský	rómsky	rusínsky	ukrajinský	žiaci ŠZŠ	20 345	1 616	3 040	6	114	žiaci spolu	448 006	33 882	21 856	209	8 801	podiel	4,56 %	4,77 %	13,91 %	2,87 %	1,30 %	vyhodnotenie	A	A	N	A	A
materinský jazyk	slovenský	maďarský	rómsky	rusínsky	ukrajinský																														
žiaci ŠZŠ	20 345	1 616	3 040	6	114																														
žiaci spolu	448 006	33 882	21 856	209	8 801																														
podiel	4,56 %	4,77 %	13,91 %	2,87 %	1,30 %																														
vyhodnotenie	A	A	N	A	A																														

PVP10	Podiel detí z MRK vo veku 6 až 15 rokov v špeciálnom vzdelávaní				
Definícia	Indikátor vyjadruje podiel detí z marginalizovaných rómskych komunít vo veku povinnej školskej dochádzky (6–15 rokov), ktoré sú vzdelávané v špeciálnych formách vzdelávania, t. j. v špeciálnych ZŠ a špeciálnych triedach bežných ZŠ.				
Odôvodnenie	Zaradovanie detí do špeciálneho vzdelávania má zásadný vplyv na ich ďalšiu vzdelávaciu dráhu, uplatnenie na trhu práce a sociálnu mobilitu. V prípade detí z MRK existujú dlhodobé zistenia národných aj medzinárodných inštitúcií, že sú v špeciálnom vzdelávaní zastúpené neprimerane často, a to aj z dôvodov, ktoré nesúvisia so zdravotným znevýhodnením, ale so sociálnym zázemím, jazykovou bariérou či chudobou.				
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Indikátor je vypočítaný ako percentuálny podiel detí z MRK vo veku 6 až 15 rokov, ktoré sú vzdelávané v špeciálnej ZŠ a v špeciálnej triede bežnej ZŠ z celkového počtu detí z MRK v tejto vekovej skupine. Benchmark: podiel SR 4,92 %				
Zdroj dát	Interné výpočty ÚSVRK z nepublikovanej databázy EU SILC MRK 2024/2025.				
Posledná aktualizácia dát	2025				
Dezagregácia	N/A				
Komentáre a poznámky	Pri vyhodnotení indikátora je potrebné zohľadniť, že EU-SILC neidentifikuje etnicitu priamo, ale prostredníctvom premenných: typ osídlenia, sociálne charakteristiky.				
Vyhodnotenie	N - Podiel detí z MRK v špeciálnom vzdelávaní 11,30 % je výrazne vyšší než celkový podiel detí zo SR 4,92 %.				

PVP11	Schválené metodické materiály podporujúce školy pri implementácii inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní v materských a na základných školách
Definícia	Indikátor sleduje metodickú podporu inkluzívneho vzdelávania zabezpečené verejnými inštitúciami
Odôvodnenie	Metodická podpora inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní určená a dostupná odborným zamestnancom a zamestnankyniam v oblasti vzdelávania je podmienkou (hoci nie zárukou) preklenutia formalistického prístupu k inkluzívnemu vzdelávaniu smerom k implementácii tohto vzdelávania v praxi.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – sú dostupné schválené metodické materiály. OR – schválené materiály sa inkluzívnemu vzdelávaniu venujú v obmedzenom rozsahu. N – metodické materiály podporujúce školy pri implementácii inkluzívneho prístupu nie sú dostupné.
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná NIVAM.
Posledná aktualizácia dát	19. 8. 2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Dostupné metodiky zachytávajú problematiku, inklúzie vo vzdelávaní, obsahujú chápanie pojmu inklúzia. Základom inkluzívneho vzdelávania je snaha poskytnúť všetkým deťom bez rozdielu čo najlepšiu úroveň vzdelávania s ohľadom na ich individuálne možnosti a potreby. Vďaka tomu bude čo najviac detí ponechaných v hlavnom vzdelávacom prúde a zamedzí sa segregácia detí so špecifickými vzdelávacími potrebami.
Vyhodnotenie	A

PVP12	Podiel žiadostí o asistentov učiteľa schválených MŠVVaŠ SR z podaných žiadostí
Definícia	Indikátor sleduje počet akceptovaných žiadostí o asistentov a asistentky učiteľa/učiteľky a ich podiel z podaných žiadostí.
Odôvodnenie	Pre zabezpečenie kvalitného vyučovania v triede s integrovanými žiakmi a žiačkami je potrebný asistent učiteľa, ktorý s týmito žiakmi a žiačkami pracuje a pomáha im vo vyučovacom procese. Je potrebné ich zabezpečiť vo všetkých odôvodnených prípadoch.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	NŽ – počet žiadostí o pridelenie asistenta/asistentky učiteľa/učiteľky Na – počet schválených žiadostí o asistenta/asistentky učiteľa/učiteľky $X = Na/NŽ \cdot 100$ Benchmark: 100 %
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná MŠVVaŠ SR, a z verejne dostupných dát .
Posledná aktualizácia dát	2025, počty žiadostí o PA šk. rok 2023/2024
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Od školského roka 2024/2025 sú pedagogickí asistenti a asistentky financovaní dvomi spôsobmi. Okrem individuálnych požiadaviek škôl sú pridelení aj na základe paušálneho kľúča podľa počtu detí zo SZP v škole, preto nie je k dispozícii údaj o celkovom dopyte a indikátor tak nie je možné korektne vyhodnotiť.
Vyhodnotenie	$X = Na/NŽ \cdot 100 = 3\,236,92/15\,282 \cdot 100 = 21,18 \%$ V školskom roku 2023/2024 bolo financovaných 21,18 % požadovaných úväzkov PA. Od 1.9. do 31.12.2025 bolo na základe paušálu financovaných 2 956,25 úväzku a na základe požiadaviek škôl 3 439,64 úväzku PA. V zmysle znenia indikátora ho pre rok 2024 nie je možné vyhodnotiť.

PVP13	Počet zamestnancov a zamestnankýň školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na základných školách
Definícia	Indikátor sleduje počet zamestnancov a zamestnankýň (asistentov a asistentky učiteľa/učiteľky, pomocných vychovávateľov a vychovávateľky, špeciálnych pedagógov a pedagogičky a psychológov a psychologičky).
Odôvodnenie	Počet zamestnancov a zamestnankýň v škole vplýva na možnosti riešenia špecifických potrieb žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo s inými špeciálnymi potrebami.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Hodnota bola stanovená na základe informácií CVTI SR. Benchmark pre agregované dáta: stanovený ako nárast oproti hodnote indikátora za predchádzajúce sledované obdobie (2020/2021). Pedagogickí asistenti a asistentky: 4 510 Pomocní vychovávateľa a vychovávateľky: 0 Špeciálni pedagógovia a pedagogičky: 917 Psychológovia a psychologičky: 371 Benchmark pre dáta dezagregované podľa vyučovacieho jazyka: počet zamestnaných osôb v prípade, že počet detí na zamestnanca/zamestnankyňu by bol rovnaký ako v prípade agregovaných dát. V školách s vyučovacím jazykom ukrajinským a rusínskym je táto hodnota nižšia ako 1. Ako benchmark bola preto zvolená hodnota 1 pre počet psychológov a psychologičiek a špeciálnych pedagógov a pedagogičiek. V prípade pomocných vychovávateľov a vychovávateľiek bol benchmark stanovený ako 0, keďže ide o podporné opatrenie a poskytuje sa na základe potreby konkrétného žiaka alebo žiačky – ak školu nenavštevuje dieťa s takouto potrebou, nie je možné požadovať zamestnávanie takejto osoby.
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná CVTI SR. Dáta o pomocných vychovávateľoch a vychovávateľkách boli získané z verejne dostupných údajov MŠVaM SR .
Posledná aktualizácia dát	15.9.2024
Dezagregácia	Podľa vyučovacieho jazyka
Komentáre a poznámky	Údaje CVTI SR zahŕňajú zamestnancov a odborné zamestnankyne, ktorých mzdy sú financované zo štátneho rozpočtu aj zo štrukturálnych fondov EÚ v rámci národných projektov a dopytových výziev. Medzi školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny boli zaradené aj tie, ktoré majú okrem menšinového jazyka aj slovenský vyučovací jazyk. Údaje o počte pomocných vychovávateľov a vychovávateľiek sú dostupné vo forme počtu schválených úväzkov. Celkový počet ľudí zamestnaných na tejto pozícii je vyšší, v 88 školách boli pridelené iba čiastočné úväzky.
Vyhodnotenie	Počet odborných zamestnancov a zamestnankýň v bežných základných školách: Pedagogickí asistenti a asistentky: 7 774 (nárast) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 583 (viac ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom rusínskym: 2 (viac ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 0 (menej ako priemer) Pomocní vychovávateľa a vychovávateľky: 201,05 (0) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 16,25 Školy s vyučovacím jazykom rusínskym: 1 (viac ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 0 (menej ako priemer) Špeciálni pedagógovia a pedagogičky: 1 434 (nárast) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 60 (menej ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom rusínskym: 1 (viac ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 0 (menej ako priemer) Psychológovia a psychologičky: 677 (nárast) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 21 (menej ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom rusínskym: 0 (menej ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 1 (rovnako ako priemer)

PVP14	Existujú tranzitívne programy pri prestupe zo špeciálnej školy na bežnú školu
Definícia	Indikátor sleduje existenciu tranzitívnych programov, ktoré zabezpečujú identifikáciu žiakov a žiačok špeciálnych škôl so schopnosťami umožňujúcimi prestup do bežnej školy a pomáhajú im pri tomto prestupe.

Odôvodnenie	Štát by mal v čo najvyššej miere podporovať inkluzívne vzdelávanie znevýhodnených žiakov a žiačok a vytvoriť také podmienky na ich rediagnostiku a podporu, aby sa mohli vzdelávať v hlavnom vzdelávacom prúde.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – existujú tranzitívne programy pri prestupe žiačky/žiaka zo špeciálnej školy na bežnú školu OR - tranzitívne programy pri prestupe žiačky/žiaka zo špeciálnej školy na bežnú školu existujú v obmedzenom rozsahu N - tranzitívne programy pri prestupe žiačky/žiaka zo špeciálnej školy na bežnú školu nie sú dostupné
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná MŠVVaM SR. ŠŠI. Školská integrácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) a vzdelávanie žiakov so ŠVVP v špeciálnych triedach ZŠ. Interný metodický materiál ŠŠI. Bratislava, 2021. Dostupné na: https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2021/02/Skolska_integracia_1_2_21_1.pdf VÚDPaP. Podpora detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami pri prechode na stredné školy bežného typu. MANUÁL PRE RODIČA. Bratislava, 2023. Praktický manuál pre podporu žiakov so ŠVVP pri prechode na SŠ bežného typu_aktualizácia_august2023_upr-2
Posledná aktualizácia dát	30.10.2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	OR – podpora žiakov a žiačok pri prestupe na bežnú školu je dostupná na individuálnej úrovni na požiadanie.

PVP15	Existujú štipendijné programy pre žiakov a žiačky zo SZP na základných školách
Definícia	Indikátor sleduje, či sú pre žiakov a žiačky základných škôl dostupné štipendijné programy poskytujúce príspevky na základe sociálneho znevýhodnenia.
Odôvodnenie	Indikátor zachytáva, do akej miery školský systém vytvára podmienky na vzdelávanie žiačok/žiakov zo SZP.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – existujú štipendijné programy OR – štipendijné programy existujú v obmedzenom rozsahu N – štipendijné programy neexistujú
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná MŠVVaM SR.
Posledná aktualizácia dát	30.10.2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	N – Pre deti zo SZP na základných školách neexistuje priama podpora formou štipendia.

PVP16	Monitorovanie výdavkov domácností na základné a stredné vzdelávanie dieťaťa
Definícia	Indikátor sleduje plnenie povinnosti zhromažďovať a vyhodnocovať údaje o ekonomickej prístupnosti základného, stredného a vyššieho vzdelávania.
Odôvodnenie	Štáty sú povinné monitorovať progresívne napĺňanie práva na vzdelanie (ICESCR, čl. 13, čl. 14; Všeobecný komentár č. 13 k právu na vzdelanie).
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – dáta o podiele ročných nákladov domácností na vzdelávanie sú dostupné v štruktúre, ktorá umožňuje rozlíšenie formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania OR – dáta o podiele ročných nákladov domácností na vzdelávanie sú dostupné, ale nie potrebnej štruktúre.
Zdroj dát	Štatistický úrad: DATAcube .

Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	OR

PVP17	Verejné výdavky vynaložené na inklúziu individuálne začlenených žiakov a žiačok
Definícia	Indikátor vyjadruje výšku finančných prostriedkov vynaložených zo štátneho rozpočtu a prostriedkov EÚ na individuálne začlenených žiakov a žiačky.
Odôvodnenie	Indikátor zachytáva, akú výšku finančných prostriedkov vyčlenil štát na individuálne začlenených žiakov a žiačky a do akej miery umožnil čerpať v tejto oblasti prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Benchmark: stanovený ako nárast oproti hodnote indikátora za predchádzajúci rok.
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná MŠVVaM SR.
Posledná aktualizácia dát	26. 10. 2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	A – V roku 2023 bolo na normatívne FP pripadajúce na individuálne začlenených žiakov 143 459 409,00 € a v roku 2024 to bolo 165 639 711,00 €, čo znamená nárast o 22 180 302 € za rok.

PVP18	Dostupnosť materských a základných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny
Definícia	Indikátor sleduje, či sa žiaci a žiačky materských a základných škôl majú možnosť vzdelávať v jazyku národnostnej menšiny.
Odôvodnenie	Indikátor zachytáva, či je možnosť realizovať právo žiakov a žiačok patriacich k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám zaručené Ústavou SR v čl. 34 ods. 2 písm. a) na vzdelanie v ich jazyku, ako dôležitý predpoklad uplatnenia si ďalších práv národnostných menšín a etnických skupín v kontexte plného výkonu všetkých základných práv a slobôd podľa druhej hlavy Ústavy SR. Zároveň sleduje záväzky z Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Benchmark: A – príslušníci všetkých národnostných menšín majú možnosť vzdelávať sa v materinskom jazyku OR – príslušníci niektorých národnostných menšín majú možnosť vzdelávať sa v materinskom jazyku N – príslušníci žiadnej národnostnej menšiny nemajú možnosť vzdelávať sa v materinskom jazyku
Zdroj dát	CVTI SR – verejne dostupné dáta (Štatistická ročenka školstva – materské školy a základné školy , prehľady škôl – materské školy a základné školy)
Posledná aktualizácia dát	15.9.2025
Dezagregácia	Podľa vyučovacieho jazyka
Komentáre a poznámky	Indikátor nesleduje, či sa daný jazyk v školách vyučuje, ale či je výchovným alebo vyučovacím jazykom. Sledované boli možnosti výchovy a vyučovania v maďarskom, ukrajinskom a rusínskom jazyku z hľadiska záväzkov v Európskej charte regionálnych alebo menšinových jazykov a v rómskom jazyku z hľadiska početnosti národnostnej menšiny.

Vyhodnotenie	OR – zo sledovaných autochtónnych menšín majú možnosť výchovy a vzdelávania v materských a základných školách v materinskom jazyku maďarská, rusínska, ukrajinská a nemecká menšina. Rómska menšina nemá k dispozícii ani jednu materskú alebo základnú školu s vyučovacím jazykom rómskym.
---------------------	---

PVP19	Nezávislá inštitúcia pre ochranu ľudských práv (NHRI) alebo iný nezávislý orgán disponuje mandátom vyhodnotiť a poskytnúť právnu podporu vo veci porušenia práva na vzdelanie
Definícia	Fyzické osoby majú možnosť podať podnet vo veci obmedzenia alebo porušenia práva na vzdelanie nezávislej inštitúcie pre ochranu ľudských práv alebo inému nezávislému orgánu, ktorý disponuje mandátom preskúmať prijaté podnety a poskytnúť právne poradenstvo a právne zastúpenie.
Odôvodnenie	Štáty majú povinnosť zriadiť a poskytnúť podmienky pre činnosť: nezávislej inštitúcie pre ochranu ľudských práv (NHRI), ktorej činnosť má byť upravené podľa Parížskych princípov a to na základe Dohody medzi vládou SR a OSN o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva, národného antidiskriminačného orgánu pre monitorovanie implementácie antidiskriminačnej právnej úpravy EÚ; orgán verejného ochrancu práv pre ochranu základných práv a slobôd na základe Odporúčania Výboru ministrov členských štátov Rady Európy a ďalších monitorujúcich orgánov v zmysle medzinárodných ľudskoprávných záväzkov (napr. orgán pre práva osôb so zdravotným znevýhodnením, práva dieťaťa).
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – fyzické osoby majú možnosť podať individuálny podnet a prístup k právnej pomoci v prípadoch týkajúcich sa práva na vzdelanie v plnom rozsahu OR – fyzické osoby majú možnosť podať individuálny podnet a majú prístup k právnej pomoci v niektorých oblastiach práva na vzdelanie N – fyzické osoby nemajú možnosť podať individuálny podnet a nemajú prístup k právnej pomoci vo veciach týkajúcich sa práva na vzdelanie.
Zdroj dát	Oznámenie 29/1995 Z.z. - o podpísaní Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a Organizáciou Spojených národov o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva úplné a aktuálne znenie ASPI Wolters Kluwer SR, s.r.o. Odporúčanie Parlamentného zhromaždenia R No 757 (1975), Odporúčanie Výboru ministrov členských štátov Rady Európy R (85) 13 o inštitúcii ombudsmana, Rezolúcia Výboru ministrov (85) 8 o spolupráci medzi ombudsmanmi členských štátov navzájom a s Radou Európy, Odporúčanie Parlamentného zhromaždenia R 1615 (2003)1 o inštitúcii ombudsmana. 564/2001 Z. z. Zákon o verejnom ochrancovi práv Aktuálne znenie 308/1993 Zb. - Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva 176/2015 Z. z. Zákon o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím Aktuálne znenie
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	N/A
Vyhodnotenie	OR

PVP20	Dostupnosť stredných škôl na úrovni okresov
Definícia	Indikátor vyjadruje dostupnosť daného typu školy podľa územia a rovnomernosť priestorového rozloženia vzdelávacích inštitúcií.
Odôvodnenie	Dostatočná dostupnosť rôznych typov stredných škôl je jednou z podmienok slobodnej voľby vzdelávacej cesty.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Indikátor je vyjadrený ako Pearsonov korelačný koeficient medzi počtom tried v jednotlivých typoch školských zariadení v okrese a počtom detí v príslušnej vekovej kohorte (15-18 rokov) v okrese. Benchmark: Pre gymnáziá a stredné odborné školy je stanovený ako najvyššia hodnota pearsonovho korelačného koeficientu za uplynulých 10 rokov (0,649 pre gymnáziá a 0,742 pre SOŠ). Reflektuje objektívnu nemožnosť úplne rovnomerného rozdelenia vzdelávacích zariadení a zároveň stanovuje cieľ, ktorý je v podmienkach SR preukázateľne dosiahnuteľný.

Zdroj dát	ŠÚ SR – verejne dostupné dáta obyvateľstvo - http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_DEM/om7009rr/v_om7009rr_00_00_00_sk stredné odborné školy - http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5004rr/v_sv5004rr_00_00_00_sk gymnáziá - http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5003rr/v_sv5003rr_00_00_00_sk konzervatóriá - http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_SK_WIN/sv5005rr/v_sv5005rr_00_00_00_sk
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	Podľa typu školy, podľa okresu.
Komentáre a poznámky	V rámci optimalizácie siete škôl v niektorých mestách dochádzalo k administratívnejmu spájaniu rôznych škôl. Oficiálne je tak evidovaná jedna spojená škola s dvoma organizačnými zložkami, pričom je na zriaďovateľovi, či bude novú školu evidovať ako odbornú školu alebo gymnázium. V praxi tak napríklad v okrese Medzilaborce oficiálne chýba stredná odborná škola, hoci spojená škola ponúka odborné študijné programy.
Vyhodnotenie	N – Pearsonov korelačný koeficient medzi počtom tried v jednotlivých typoch školských zariadení v okrese a počtom detí v príslušnej vekovej kohorte v okrese má hodnotu 0,66 pre stredné odborné školy a 0,571 pre gymnáziá.

PVP21	Priemerná mzda pedagogických zamestnancov a zamestnankýň v percentuálnom vyjadrení priemernej mzdy zamestnancov a zamestnankýň s vysokoškolským vzdelaním
Definícia	Indikátor vyjadruje percentuálne vyjadrenie priemernej mzdy pedagogických zamestnancov a zamestnankýň v regionálnom školstve v porovnaní s priemernou mzdou vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov a zamestnankýň v celom hospodárstve SR.
Odôvodnenie	Indikátor sleduje splnenie jedného zo základných opatrení pri zvyšovaní dostupnosti vzdelania – zabezpečenie kvalitného pedagogického personálu, ktorý je primerane finančne ohodnotený.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Mš – priemerná mzda v regionálnom školstve v roku 2024 Mh – priemerná mzda vysokoškolsky vzdelaných v národnom hospodárstve v roku 2024 $X = Mš/Mh \cdot 100$ Benchmark: stanovený ako priemer EÚ (81 % pre základné školy a 83 % pre stredné školy v roku 2022)
Zdroj dát	ŠÚ SR – verejne dostupné dáta (http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_SK_WIN/np3102rr/v_np3102rr_00_00_00_sk) Benchmark: priemer OECD (https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&df[ds]=DisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EAG_SAL_STA%40DF_EAG_SAL_STA_TCH_REL&df[ag]=OECD.EDU.IMEP&df[vs]=1.1&dq=...ISCED11_02%2BISCED11_1%2BISCED11_24%2BISCED11_34...&to[TIME]=false&vw=tb) CVTI SR – verejne dostupné dáta (https://www.cvtisr.sk/buxus/docs/JC/rady/radtab21.xls)
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	Podľa stupňa vzdelávania
Komentáre a poznámky	Dáta za SR sú dostupné za rok 2024, údaje OECD o priemere EÚ boli aktualizované naposledy v roku 2022.
Vyhodnotenie	$X = Mš/Mh \cdot 100 = 1\,751,7/2\,371 \cdot 100 = 73,9 \%$ Priemerná mzda pedagogických zamestnancov a zamestnankýň v regionálnom školstve predstavuje 73,9 % priemernej mzdy ľudí s vysokoškolským vzdelaním. Indikátor je vyhodnotený ako nesplnený.

PVP22	Počet zamestnancov a zamestnankýň školy zabezpečujúcich inkluzívne vzdelávanie na stredných školách
Definícia	Indikátor sleduje počet zamestnancov a zamestnankýň (pedagogických asistentov a asistentky, pomocných vychovávateľov a vychovávateľky, špeciálnych pedagógov a pedagogičky a psychologov a psychologičky).

Odôvodnenie	Počet zamestnancov a zamestnankyň v škole vplýva na možnosti riešenia špecifických potrieb žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo s inými špeciálnymi potrebami.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Hodnota bola stanovená na základe informácií CVTI SR. Benchmark pre agregované dáta: stanovený ako nárast oproti hodnote indikátora za predchádzajúce sledované obdobie (2020/2021). Pedagogickí asistenti a asistentky: 172 Pomocní vychovávatelia a vychovávateľky: 0 Špeciálni pedagógovia a pedagogičky: 87 Psychológovia a psychologičky: 154 Benchmark pre dáta dezagregované podľa vyučovacieho jazyka: počet zamestnaných osôb v prípade, že počet detí na zamestnanca/zamestnankyňu by bol rovnaký ako v prípade agregovaných dát.
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná CVTI SR. Údaje o pomocných vychovávateľkách a vychovávateľoch boli získané z verejne dostupných dát MŠVVaM SR: https://www.minedu.sk/41949-sk/rok-2025/
Posledná aktualizácia dát	15.9.2024
Dezagregácia	Podľa vyučovacieho jazyka
Komentáre a poznámky	Údaje CVTI SR zahŕňajú zamestnancov a odborné zamestnankyne, ktorých mzdy sú financované zo štátneho rozpočtu aj zo štrukturálnych fondov EÚ v rámci národných projektov a dopytových výziev. Dáta sú agregované za gymnáziá a stredné odborné školy. Medzi školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny boli zaradené aj tie, ktoré majú okrem menšinového jazyka aj slovenský vyučovací jazyk. Údaje o počte pomocných vychovávateľov a vychovávateľiek sú dostupné vo forme počtu schválených úväzkov. Celkový počet ľudí zamestnaných na tejto pozícii je vyšší, v dvoch školách boli pridelené iba čiastočné úväzky.
Vyhodnotenie	Počet odborných zamestnancov a zamestnankyň v bežných základných školách: Pedagogickí asistenti a asistentky: 252 (nárast) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 7 (menej ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 0 (menej ako priemer) Pomocní vychovávatelia a vychovávateľky: 2 (0) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 0 (menej ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 0 (menej ako priemer) Špeciálni pedagógovia a pedagogičky: 124 (nárast) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 3 (menej ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 0 (menej ako priemer) Psychológovia a psychologičky: 281 (nárast) Školy s vyučovacím jazykom maďarským: 13 (viac ako priemer) Školy s vyučovacím jazykom ukrajinským: 0 (menej ako priemer)

PVP23	Naplnenosť požiadaviek škôl na dodanie učebníc
Definícia	Indikátor sleduje podiel požadovaných učebníc a počet dodaných učebníc.
Odôvodnenie	Nedostatok učebníc sa môže prejavovať v zníženej kvalite poskytovaného vzdelávania a nedostupnosti vzdelávacích zdrojov. Dostupné učebné materiály sú jedným z predpokladov poskytovania kvalitného vzdelania a dostupnosť vzdelávacích zdrojov je aj jedným z kritérií dostupnosti vzdelania ako takého.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Na základe údajov MŠVVaM SR.
Zdroj dát	Benchmark: 100 %
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Indikátor nesleduje kvalitu ponúkaných učebníc.
Vyhodnotenie	Indikátor nie je možné vyhodnotiť za sledované obdobie z dôvodu zmeny legislatívneho rámca a absencie relevantných administratívnych dát.

PVP24	Dostupnosť učebných materiálov (učebníc a pracovných zošitov)
Definícia	Indikátor sleduje existenciu učebných materiálov so schvaľovacou doložkou pre všetky ročníky a predmety na základných školách a gymnáziách.
Odôvodnenie	Existencia učebných materiálov prispôbených pre potreby konkrétnych národnostných menšín a žiakov so zdravotným znevýhodnením je podmienkou pre zabezpečenie adekvátneho vyučovacieho procesu podľa jednotných vzdelávacích štandardov.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – učebné materiály sú dostupné pre všetky sledované skupiny žiakov a žiačok. OR – učebné materiály sú dostupné len pre niektoré sledované skupiny žiakov a žiačok. N – učebné materiály pre žiakov a žiačky z národnostných menšín a so zdravotným znevýhodnením nie sú dostupné.
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná NIVaM, a z Edičného portálu MŠVVaM SR: https://edicnyportal.iedu.sk/Documents .
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	Podľa vyučovacieho jazyka a zdravotného znevýhodnenia
Komentáre a poznámky	Indikátor sleduje to, či sú pre dané predmety a ročníky dostupné materiály prispôbené pre rôzne cieľové skupiny schválené MŠVVaM SR, nie ich fyzickú dostupnosť v školách.
Vyhodnotenie	Dostupnosť pre národnostné menšiny – OR. Dostupnosť pre žiakov a žiačky so zdravotným znevýhodnením – OR. Dostupnosť pre žiačky a žiakov so zdravotným znevýhodnením v jazykoch národnostných menšín – OR.

PVP25	Podiel žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením a zo SZP, ktorí po riadnom ukončení ZŠ pokračujú v stredoškolskom štúdiu
Definícia	Indikátor sleduje podiel žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením, integrovaných žiakov a žiačky a žiakov a žiačky zo SZP, ktorí po riadnom ukončení základnej školy pokračujú v stredoškolskom štúdiu.
Odôvodnenie	Prechod zo základnej na strednú školu môže byť pre niektorých žiakov a žiačky kritickým zlomom, obzvlášť v situácii, ak povinnú školskú dochádzku ukončili už počas základnej školy, alebo ak čelia iným prekážkam. Štát je povinný zabezpečiť, aby čo najvyšší podiel žiakov a žiačok pokračoval v stredoškolskom štúdiu.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Podiel počtu žiakov a žiačok, ktorí v šk. roku 2024/2025 riadne ukončili základnú školu a počtu žiakov a žiačok, ktorí v šk. roku 2024/2025 riadne ukončili základnú školu a zároveň v šk. roku 2025/2026 nastúpili na strednú školu Benchmark: 100 %
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná MŠVVaŠ SR.
Posledná aktualizácia dát	15.9.2025
Dezagregácia	Podľa znevýhodnenia
Komentáre a poznámky	Pri žiakoch a žiačkach zo SZP sú dáta dostupné iba zlúčené za bežné ZŠ aj špeciálne triedy. Oficiálny počet detí zo SZP, ktoré riadne ukončili ZŠ v špeciálnej triede, je však nízky (94). Počet žiakov a žiačok ŠZŠ a špeciálnych tried nezahŕňa deti s nadaním.

Vyhodnotenie		ukončili ZŠ	nastúpili na SŠ	podiel	
	SZP	1435	1125	78,4 %	
	integrovaní	5407	5203	96,2 %	
	ŠZŠ a špeciálne triedy	2014	1398	69,4 %	
		ukončili ŠZŠ	nastúpili na ŠSŠ	podiel	nastúpili na SŠ
	ŠZŠ a špeciálne triedy	2014	995	49,4 %	20 %
Indikátor je vzhľadom na benchmark vyhodnotený ako nesplnený.					

PVP26	Podiel žiakov a žiačok, ktorí sú poberateľmi prostriedkov verejnej podpory na stredoškolské vzdelávanie
Definícia	Indikátor vyjadruje podiel žiakov a žiačok poberajúcich stredoškolské sociálne štipendiá a žiakov a žiačok z domácností v hmotnej núdzi a pri poberaní životného minima.
Odôvodnenie	Indikátor zachytáva poskytovanie stredoškolských štipendií ako významný nástroj na garantovanie bezplatnosti stredoškolského vzdelania, ktorý sa realizuje podľa ustanovenia § 149 školského zákona. Výška štipendia závisí od priemerného prospechu v predchádzajúcom polroku školského vyučovania a od výšky životného minima nezaopatreného dieťaťa. Dôvodom sledovania indikátora je skutočnosť, že sociálne a finančné zázemie by nemalo byť prekážkou na dosiahnutie stredoškolského vzdelania, ak tomu zodpovedajú schopnosti žiacky alebo žiaka.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	NŽ = počet žiakov a žiačok stredných škôl NŠ = priemerný počet poberateľov a poberateľiek štipendia mesačne $X = N\dot{S}/N\dot{Z} \cdot 100$ Benchmark: podiel počtu nezaopatrených detí spoločne posudzovaných s poberateľmi dávok v hmotnej núdzi a celkového počtu žiakov a žiačok stredných škôl (3,5 %).
Zdroj dát	CVTI SR – verejne dostupné dáta (Stredoškolské štipendiá - Štatistika) MPSVaR SR – dáta o počte spoločne posudzovaných osôb boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácií
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Počet štipendií za školský rok 2024/2025 bol vypočítaný ako priemer jednotlivých mesiacov. V školskom roku 2025/2026 je výška štipendia nasledovná: a) 64,87 € - pri priemernom prospechu žiačky/žiaka do 2,0 vrátane vo výške 50 % výšky životného minima, b) 45,41 € - pri priemernom prospechu žiačky/žiaka horšom ako 2,0 do 2,5 vrátane vo výške 35 % výšky životného minima, c) 32,44 € - pri priemernom prospechu žiačky/žiaka viac ako 2,5 vo výške 25 % výšky životného minima. Oproti vyhodnoteniu za rok 2020 boli upravené údaje, z ktorých vychádza výpočet benchmarku, čo spôsobilo jeho zníženie. Súčasný výpočet berie do úvahy iba počet nezaopatrených detí.
Vyhodnotenie	$X = N\dot{S}/N\dot{Z} \cdot 100 = 3756,3/205229 \cdot 100$ Podiel žiačok a žiakov poberajúcich stredoškolské štipendium v šk. roku 2024/2025 bol 1,83 % . Celkovo bolo vyplatených 37 563 štipendií, z toho z titulu hmotnej núdze 29 797 (79 %) a z titulu životného minima 7 776 (21 %).

PVP27	Dostupnosť stredných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny
Definícia	Indikátor odkazuje na možnosť vzdelávať sa na strednej škole v jazyku národnostných menšín.

Odôvodnenie	Indikátor zachytáva, či je možnosť realizovať právo žiakov a žiačok patriacich k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám zaručené Ústavou SR v čl. 34 ods. 2 písm. a) na vzdelanie v ich jazyku, ako dôležitý predpoklad uplatnenia si ďalších práv národnostných menšín a etnických skupín v kontexte plného výkonu všetkých základných práv a slobôd podľa druhej hlavy Ústavy SR a v súlade s Európskou chartou regionálnych alebo menšinových jazykov.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – pre všetky národnosti existuje možnosť vzdelávať sa na strednej škole v materinskom jazyku OR – pre niektoré národnosti existuje možnosť vzdelávať sa na strednej škole v materinskom jazyku N – pre žiadnu národnosť neexistuje možnosť vzdelávať sa na strednej škole v materinskom jazyku
Zdroj dát	CVTI SR – verejne dostupné dáta (Štatistická ročenka školstva – Gymnaziá a Stredné odborné školy)
Posledná aktualizácia dát	15.9.2025
Dezagregácia	Podľa národnosti
Komentáre a poznámky	Indikátor sleduje možnosť vzdelávania sa v danom jazyku, nie jeho vyučovanie ako predmetu. Sledované boli možnosti vyučovania v maďarskom, ukrajinskom a rusínskom jazyku z hľadiska záväzkov v Európskej charte regionálnych alebo menšinových jazykov a v rómskom jazyku z hľadiska početnosti národnostnej menšiny.
Vyhodnotenie	OR – vyučovanie v materinskom jazyku na stredných školách je dostupné pre žiakov a žiačky maďarskej a ukrajinskej národnosti. Nie je dostupné pre žiakov a žiačky rómskej a rusínskej národnosti.

PVP28	Podiel žiakov a žiačok navštevujúcich gymnáziá a stredné odborné školy podľa národnostných menšín
Definícia	Indikátor sleduje podiel žiakov a žiačok navštevujúcich gymnázium a strednú odbornú školu z celkového počtu žiakov a žiačok z národnostných menšín na stredných školách.
Odôvodnenie	Dôvod sledovania indikátora spočíva v monitorovaní rovnakého prístupu k rôznym typom stredoškolského vzdelania pre všetky národnostné menšiny. Nízky podiel žiakov a žiačok na gymnáziách je predpokladom nízkej miery účasti na vysokoškolskom vzdelávaní, zároveň je absolvovanie stupňov vzdelania s nižšou kvalifikáciou jedným z determinantov pokračovania generačnej chudoby.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Xg = počet žiakov a žiačok z národnostnej menšiny študujúcich na gymnáziách Xsš = počet žiakov a žiačok z národnostnej menšiny študujúcich na stredných odborných školách Xs = počet žiakov a žiačok z národnostnej menšiny študujúcich na stredných školách $X = Xg/Xs \cdot 100$ $X = Xsš/Xs \cdot 100$ Benchmark: sleduje sa odchýlka distribúcie od priemeru v populácii.
Zdroj dát	CVTI – verejne dostupné dáta (Štatistická ročenka školstva – Gymnaziá a Stredné odborné školy); údaje o odídencoch boli získané na základe žiadosti o poskytnutie informácií.
Posledná aktualizácia dát	15.9.2024
Dezagregácia	Podľa národnosti
Komentáre a poznámky	Stredné športové školy sú v súlade s metodikou CVTI SR započítané medzi gymnáziá, konzervatóriá medzi stredné odborné školy. Národnosť sa určuje deklaratívne, preto je rozdiel medzi oficiálnym a skutočným počtom žiakov a žiačok za jednotlivé národnosti. Vyhodnotenie indikátora však vychádza z predpokladu, že podiel v prípade oficiálnych a skutočných dát o národnosti žiakov a žiačok bude rovnaký.

Vyhodnotenie	národnosť	Gymnaziá		Stredné odborné školy	
		abs.	%	abs.	%
	maďarská	3 986	32,13	8 421	67,87
	rómska	6	3,73	155	96,27
	ukrajinská	491	23,62	1588	76,38
	rusínska	66	46,77	124	53,23
	spolu	75 627	35,47	137 577	64,53

PVP29	Klíma školy
Definícia	Klíma školy informuje o atmosfére v školách vrátane otvorenosti v riadení školy v zmysle participácie na rozhodovaní o smerovaní školy a procesoch, šikanovania či dôvery a vzťahov medzi jednotlivými aktérmi školy. Indikátor kvantifikuje mieru kvality medziľudských vzťahov, kooperácie, podpory a ďalších zložiek podporujúcich kvalitné vzdelávanie a výchovu.
Odôvodnenie	Kvalita vzdelávania a prosperita žiakov a žiačok sa odvíja aj od prostredia, v ktorom sa vzdelávajú. Výkon učiteľov a učiteľiek je priamo ovplyvnený spokojnosťou v práci a synergiou pedagogického zboru.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Indikátor vychádza zo štúdie TALIS 2024, ktorá monitoruje pracovné prostredie a podmienky pedagogického personálu. Pri zachovaní skórovania štúdie TALIS (škálovanie 1, 2, 3, 4) je hodnota indikátora vypočítaná ako vážený priemer hodnôt xi, i = 1 až 30 dielčích priemerov jednotlivých položiek mapujúcich klímu školy v danom roku (položky dotazníka 64, 65, 67, 70 a 71). Benchmark: priemer EÚ (3,08)
Zdroj dát	OECD: TALIS 2024
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Údaje vychádzajú z hodnotenia učiteľiek a učiteľov a nezohľadňujú názory žiakov a žiačok na klímu školy. Zároveň výber položiek z prieskumu TALIS nemusí komplexne pokryť všetky aspekty, ktoré tvoria klímu školy.
Vyhodnotenie	OR – Školy na Slovensku dosahujú hodnotu indikátora 3.

PVP30	Podiel počtu žiakov a žiačok na počet učiteľov a učiteľiek
Definícia	Indikátor sleduje podiel počtu žiačok/žiakov a počtu učiteľiek/učiteľov v materských, základných a stredných školách
Odôvodnenie	Podiel počtu žiačok/žiakov a učiteľiek/učiteľov má vplyv na individuálny prístup vo vyučovaní a zároveň na zabezpečenie dostatočnej odbornosti pedagogických zamestnancov a zamestnankyň tak, aby vyučovali predmety, na ktoré majú príslušné vzdelanie.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Xmš, Xzš, Xsš, Xg – podiel v materských, základných a stredných odborných školách a gymnáziách Ž = počet žiakov a žiačok U = počet učiteľov a učiteľiek X= Žmš/U _{mš} ; Žzš/U _{zš} ; Žsš/U _{sš} ; Žg/U _g Benchmark: pre celkový podiel stanovený ako priemer EÚ podľa Eurostatu, pre školy s konkrétnym vyučovacím jazykom stanovený ako celkový priemer podľa dát CVTI SR.
Zdroj dát	1. CVTI SR – získané na základe žiadosti o poskytnutie informácií Priemer EÚ – https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_perp04__custom_17641161/default/table
Posledná aktualizácia dát	CVTI SR: 15.9.2024 Eurostat: 2023
Dezagregácia	Podľa typu školy a vyučovacieho jazyka

Komentáre a poznámky	V počte pedagogického personálu sú započítané osoby s plnými aj čiastočnými úväzkami. Počet pedagogických zamestnancov a zamestnankyň je možné sledovať iba podľa vyučovacieho jazyka školy, nie odboru. Medzi školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny sú preto započítané aj školy s kombinovaným vyučovacím jazykom. Za školy so slovenským vyučovacím jazykom neboli považované bilingválne školy. Benchmark na úrovni EÚ bol v čase vyhodnotenia indikátora dostupný za rok 2023, hodnota indikátora je preto odlišná od benchmarku pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín, ktorý je vyhodnotený za školský rok 2024/2025.																																																																										
Vyhodnotenie —	<table> <tr> <th></th><th>Počet žiakov</th><th>Počet učiteľov</th><th>podiel</th></tr> <tr><td>MŠ 2024</td><td>178 766</td><td>18 169</td><td>9,84 %</td></tr> <tr><td>MŠ slov.</td><td>165 175</td><td>16 629</td><td>9,93 %</td></tr> <tr><td>MŠ maď.</td><td>13 105</td><td>1 444</td><td>9,08 %</td></tr> <tr><td>MŠ ukr.</td><td>33</td><td>6</td><td>5,5 %</td></tr> <tr><td>MŠ rus.</td><td>72</td><td>9</td><td>8 %</td></tr> <tr><td>ZŠ 2024</td><td>489 187</td><td>39 071</td><td>12,52 %</td></tr> <tr><td>ZŠ slov.</td><td>459 732</td><td>36 348</td><td>12,65 %</td></tr> <tr><td>ZŠ maď.</td><td>31 004</td><td>3 102</td><td>9,99 %</td></tr> <tr><td>ZŠ ukr.</td><td>169</td><td>13</td><td>13 %</td></tr> <tr><td>ZŠ rus.</td><td>71</td><td>14</td><td>5,07 %</td></tr> <tr><td>GYM 2024</td><td>75 627</td><td>6 641</td><td>11,39 %</td></tr> <tr><td>GYM slov.</td><td>34 009</td><td>3 095</td><td>10,99 %</td></tr> <tr><td>GYM maď.</td><td>3 971</td><td>394</td><td>9,62 %</td></tr> <tr><td>GYM ukr.</td><td>162</td><td>12</td><td>13,5 %</td></tr> <tr><td>SOŠ 2024</td><td>140 744</td><td>13 606</td><td>10,34 %</td></tr> <tr><td>SOŠ slov.</td><td>122 465</td><td>11 877</td><td>10,31 %</td></tr> <tr><td>SOŠ maď.</td><td>5 864</td><td>956</td><td>6,13 %</td></tr> </table>				Počet žiakov	Počet učiteľov	podiel	MŠ 2024	178 766	18 169	9,84 %	MŠ slov.	165 175	16 629	9,93 %	MŠ maď.	13 105	1 444	9,08 %	MŠ ukr.	33	6	5,5 %	MŠ rus.	72	9	8 %	ZŠ 2024	489 187	39 071	12,52 %	ZŠ slov.	459 732	36 348	12,65 %	ZŠ maď.	31 004	3 102	9,99 %	ZŠ ukr.	169	13	13 %	ZŠ rus.	71	14	5,07 %	GYM 2024	75 627	6 641	11,39 %	GYM slov.	34 009	3 095	10,99 %	GYM maď.	3 971	394	9,62 %	GYM ukr.	162	12	13,5 %	SOŠ 2024	140 744	13 606	10,34 %	SOŠ slov.	122 465	11 877	10,31 %	SOŠ maď.	5 864	956	6,13 %
	Počet žiakov	Počet učiteľov	podiel																																																																								
MŠ 2024	178 766	18 169	9,84 %																																																																								
MŠ slov.	165 175	16 629	9,93 %																																																																								
MŠ maď.	13 105	1 444	9,08 %																																																																								
MŠ ukr.	33	6	5,5 %																																																																								
MŠ rus.	72	9	8 %																																																																								
ZŠ 2024	489 187	39 071	12,52 %																																																																								
ZŠ slov.	459 732	36 348	12,65 %																																																																								
ZŠ maď.	31 004	3 102	9,99 %																																																																								
ZŠ ukr.	169	13	13 %																																																																								
ZŠ rus.	71	14	5,07 %																																																																								
GYM 2024	75 627	6 641	11,39 %																																																																								
GYM slov.	34 009	3 095	10,99 %																																																																								
GYM maď.	3 971	394	9,62 %																																																																								
GYM ukr.	162	12	13,5 %																																																																								
SOŠ 2024	140 744	13 606	10,34 %																																																																								
SOŠ slov.	122 465	11 877	10,31 %																																																																								
SOŠ maď.	5 864	956	6,13 %																																																																								

PVP31	Kvalifikovanosť vyučujúcich
Definícia	Indikátor sleduje podiel kvalifikovaných učiteliek a učiteľov v materských, základných a stredných školách.
Odôvodnenie	Počet kvalifikovaných učiteliek a učiteľov má priamy vplyv na zabezpečenie dostatočnej kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, keďže kvalifikovaní pedagogickí zamestnanci disponujú odbornými kompetenciami potrebnými na efektívne vyučovanie, rozvoj žiakov a realizáciu kurikulárnych cieľov.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Percentuálne vyjadrenie podielu kvalifikovaných učiteliek a učiteľov pre daný predmet, ktorí spĺňajú kvalifikačné predpoklady podľa zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických a odborných zamestnancoch zo všetkých učiteliek a učiteľov podľa predmetov. $X = \frac{N_{ukv}}{N_U} * 100$ N_{ukv} = Počet kvalifikovaných učiteliek a učiteľov pre daný predmet N_U = Celkový počet učiteliek a učiteľov pre daný predmet Benchmark: priemer OECD
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám od CVTI SR.
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	Podľa typu školy.
Komentáre a poznámky	Indikátor sleduje vývoj počtu kvalifikovaných učiteľov a učiteliek za jednotlivé predmety na ZŠ a SŠ. Údaje sú z rezortného informačného systému a nie sú kontrolované na štatistické zisťovanie. Ak učiteľ učí viac predmetov alebo na viacerých školách, je započítaný za každý predmet a každú školu zvlášť.

Vyhodnotenie	OR - Podiel kvalifikovaných učiteliek a učiteľov na ZŠ spolu: 87,13 % (priemer OECD je 94,4 %). Podľa predmetov: Najmenej kvalifikovaných učiteliek a učiteľov bolo v predmetoch: technika 40,93 %, občianska náuka 54,70 %, fyzika 63,15 %, informatika 66,43 %, iný cudzí jazyk 66,67 %, geografia 74,77 %, etická výchova 76,83 %, chémia 78,40 %, dejepis 79,66 %. V predmete Matematika: 93,74 % a v predmete slovenský jazyk a literatúra: 96,29 %, slovenský jazyk a slovenská literatúra 94,94 % A - Podiel kvalifikovaných učiteliek a učiteľov na SŠ spolu: 92,47 % (priemer OECD 92,9 %). Najmenej kvalifikovaných učiteliek a učiteľov bolo v predmetoch: etická výchova 64,08 %, občianska náuka 78,16 %.
---------------------	--

PVP32	Schválený vzdelávací program, ktorý stanovuje minimálny vzdelávací štandard pre všetkých žiakov a žiačky
Definícia	Indikátor sleduje existenciu štátneho kurikula vrátane častí, ktoré zohľadňujú špeciálne potreby nasledujúcich skupín žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením, žiakov a žiačok národnostných menšín, detí cudzincov a žiakov a žiačok so špeciálnymi vzdelávacími potrebami.
Odôvodnenie	Platné kurikulum stanovuje štandard pre vzdelávacie ciele, odporúča metódy a formy vzdelávania, čím má zabezpečiť prístup k minimálnej úrovni vzdelávania pre všetkých (stanovuje minimálne kritériá pre oblasti a ciele). Prispôsobené vzdelávacie programy pre rôzne cieľové skupiny podporujú zohľadňovanie špeciálnych potrieb vo vzdelávacom procese na školách (napr. Prispôsobené vzdelávacie ciele, formy a metódy vzdelávania).
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – existuje na všetky cieľové skupiny OR - existuje pre niektoré cieľové skupiny N – neexistuje pre žiadnu cieľovú skupinu
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná NIVAM. Štátne vzdelávacie programy boli schválené MŠVVaM SR a sú zverejnené na stránke NIVAM.
Posledná aktualizácia dát	1. 9. 2022
Dezagregácia	Podľa národnosti, zdravotného znevýhodnenia a deti cudzincov.
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	ŠVP pre žiačky a žiakov so ZZ – A ŠVP pre žiakov a žiačky s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny - OR (neexistuje ŠVP pre žiakov a žiačky s rómskym vyučovacím jazykom) ŠVP pre deti cudzincov – A

PVP33	Vzdelávací štandard pre výučbu slovenského jazyka ako druhého/cudzieho jazyka
Definícia	Indikátor sleduje existenciu vzdelávacích štandardov pre výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka.
Odôvodnenie	Existencia učebných materiálov prispôbených pre potreby konkrétnych národnostných menšín a žiakov so zdravotným znevýhodnením je podmienkou pre zabezpečenie adekvátneho vyučovacieho procesu podľa jednotných vzdelávacích štandardov.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – vzdelávací štandard existuje pre všetky cieľové skupiny OR – vzdelávací štandard existuje pre niektoré cieľové skupiny N – vzdelávací štandard neexistuje
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná NIVAM.
Posledná aktualizácia dát	19.8.2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	A

PVP34	V študijných programoch pre učiteľky a učiteľov stupňa ISCED 0 a ISCED 1 je zahrnutý povinný predmet zameraný na prácu s integrovanými žiačkami a žiakmi na inkluzívne vzdelávanie
Definícia	Indikátor sleduje, do akej miery sú v študijných programoch zameraných na predprimárne a primárne vzdelávanie zahrnuté povinné predmety týkajúce sa inklúzie.
Odôvodnenie	Pri uplatňovaní inkluzívneho prístupu v školách sú kľúčové postoje a schopnosti pedagogických zamestnancov a zamestnankýň. Príprava na vysokej škole je predpokladom, že učiteľky a učitelia budú vedieť inkluzívny prístup aplikovať v praxi a budú poznať jeho princípy. Zvlášť dôležitý je takýto prístup v predprimárnom a primárnom vzdelávaní, ktoré sú určujúce pre ďalšiu trajektóriu znevýhodnených žiačok a žiakov.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A - všetky študijné programy Predškolská a elementárna pedagogika a Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie obsahujú povinný predmet zameraný na inklúziu OR – niektoré študijné programy Predškolská a elementárna pedagogika a Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie obsahujú povinný predmet zameraný na inklúziu N – študijné programy Predškolská a elementárna pedagogika a Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie nie je zahrnutý povinný predmet zameraný na inklúziu
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom verejne dostupných dát z jednotlivých univerzít.
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Povinné predmety boli skúmané preto, že študentky a študenti ich počas štúdia musia absolvovať a získať príslušné vzdelanie. Ponuka voliteľných predmetov hovorí o miere zaradenia katedry na inkluzívne vzdelávanie, ale v tomto prípade nie je zaručené, že si študenti a študentky predmety zapíšu. Pri vyhodnotení indikátora sa brali do úvahy aj predmety, ktoré sa nezameriavajú priamo na inklúziu, ale na prácu so znevýhodnenými žiakmi a žiačkami. Do indikátora nie je zahrnutá možnosť, že školy uplatňujú inkluzívny prístup prierezovo vo všetkých predmetoch.
Vyhodnotenie	OR - Väčšina katedier ponúka viacero predmetov zameraných na inkluzívne vzdelávanie, avšak v jednom prípade je táto oblasť zabezpečená výlučne prostredníctvom povinne voliteľných predmetov, bez jej zaradenia do povinného kurikula.

PVP35	Zahrnutie vzdelávania o ľudských právach do štátneho vzdelávacieho programu vrátane prístupnosti žiakom a žiačkam so zdravotným znevýhodnením
Definícia	Indikátor sleduje, či ŠVP reflektuje na záväzok vzdelávania k ľudským právam.
Odôvodnenie	Vzdelávanie k ľudským právam je jedným zo záväzkov Slovenskej republiky v čl. 26 Všeobecnej deklarácie ľudských práv a čl. 29 Dohovoru o právach dieťaťa.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – ľudskoprávne vzdelávanie je zahrnuté do vzdelávacích programov pre všetkých žiakov a všetky žiačky OR – ľudskoprávne vzdelávanie je zahrnuté do vzdelávacieho programu v obmedzenom rozsahu, resp. nie je zahrnuté do vzdelávacieho programu pre niektorých žiakov a niektoré žiačky N – ľudskoprávne vzdelávanie nie je zahrnuté do žiadneho vzdelávacieho programu
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná NIVAM. Vzdelávacie štandardy pre stredné odborné vzdelávanie: https://siov.sk/statne-vzdelavacie-programy/
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A

Komentáre a poznámky	Ľudskoprávne vzdelávanie je v nejakom rozsahu zahrnuté do ŠVP pre ZŠ a SŠ. ŠVP ISCED 1 – vzdelávací štandard predmetu Etická výchova ŠVP ISCED 2 – vzdelávací štandard predmetu Občianska náuka ŠVP ISCED 3 – vzdelávací štandard predmetu Dejepis, Občianska náuka. Žiactvo so ZZ – vzdelávajú sa podľa spoločného ŠVP, ktorý môže byť adaptovaný podľa potrieb a schopností žiaka/žiačky. Cudzcinci – vzdelávajú sa podľa spoločného ŠVP, ktorý môže byť adaptovaný podľa potrieb a schopností žiaka/žiačky.
Vyhodnotenie	A

PVP36	Zahrnutie vzdelávania o národnostných menšinách do štátneho vzdelávacieho programu.
Definícia	Indikátor sleduje či je v ŠVP obsiahnuté aj vzdelávanie o národnostných menšinách žijúcich na území Slovenska a to v rámci národnostného vzdelávania aj všeobecného vzdelávania na stupni ISCED 1, 2 a 3.
Odôvodnenie	Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov, čl. 8 g) „ <i>prijat opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk</i> “.
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Obsahová analýza vzdelávacích štandardov podľa platného štátneho vzdelávacieho programu.
Zdroj dát	Pre ZŠ: Nový štátny vzdelávací program Nový štátny vzdelávací program - Vzdelávanie 21. storočia alebo Štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky Pre SŠ: Rámcový vzdelávací program pri základné vzdelávanie – ISCED 1 Jazyk a komunikácia pre gymnáziá - ŠPÚ
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	Podľa stupňa vzdelania: ISCED 1 / ISCED 2 / ISCED 3 Podľa národnostných menšín: maďarská, rómska, rusínska, ukrajinská, bulharská, česká, nemecká a poľská
Komentáre a poznámky	ZŠ – vzdelávanie v SJ – téma národnostných menšín je zahrnutá vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť – 2. cyklus, Geografický komponent; Človek a spoločnosť – 3. cyklus, Geografický komponent, Dejepisný komponent a Občiansky komponent. SŠ – vzdelávanie v SJ – téma národnostných menšín je zahrnutá vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť, Dejepis, téma Slováci v Rakúsko-Uhorsku. Národnostné vzdelávanie: ZŠ – zastúpené vo vzdelávacích štandardoch predmetov Vyučovací jazyk a literatúra pre maďarský, nemecký, rómsky, rusínsky, ruský a ukrajinský jazyk. SŠ – zastúpené vo vzdelávacích štandardoch predmetov Vyučovací jazyk a literatúra pre maďarský, rómsky a ukrajinský jazyk. Národnostné menšiny, ktoré nemajú k dispozícii národnostné vzdelávanie – poľská, bulharská, česká – nemajú možnosť vzdelávať sa o dejinách svojej národnostnej menšiny na území SR. Ruská a nemecká národnostná menšina nemá možnosť vzdelávať sa o dejinách svojej národnostnej menšiny na strednej škole.
Vyhodnotenie	OR

PVP37	Zahrnutie vzdelávania ku globálnemu občianstvu a udržateľnému rozvoju do vzdelávacieho systému (SDG 4.7.1)
Definícia	Indikátor SDG 4.7.1/12.8.1/13.3.1 meria, do akej miery krajiny zahŕňajú vzdelávanie ku globálnemu občianstvu a vzdelávanie k udržateľnému rozvoju do svojich vzdelávacích systémov.
Odôvodnenie	Aby krajiny dosiahli SDG ciele 4.7, 12.8 a 13.3, je potrebné, aby zabezpečili zahrnutie vzdelávania ku globálnemu občianstvu a vzdelávania k udržateľnému rozvoju so všetkými ich podtémami do vzdelávania na potrebných úrovniach. Žiaci a žiačky nedosiahnu potrebný rozvoj kompetencií, ak tieto témy nebudú identifikované ako priority, nebudú zahrnuté vo vzdelávacích programoch a ak sa na ich vyučovanie nebudú pripravovať budúci učitelia a učiteľky.

Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	Zber dát, metodológiu a výpočet indikátora schválila a zabezpečuje Pracovná skupina technickej spolupráce UNESCO pre indikátory pre SDG 4 Vzdelávanie. Dáta boli zozbierané v rámci monitoringu UNESCO napĺňania Odporúčania ku vzdelávaniu pre medzinárodné porozumenie, spoluprácu a mier a vzdelávanie súvisiace s ľudskými právami a základnými slobodami z roku 1974. Tento indikátor sa zameriava samostatne na a) vzdelávacie politiky, b) štátne vzdelávacie programy, c) meranie výsledkov vzdelávania, d) profesijnú prípravu učiteľov a učiteľiek. Pre každú túto oblasť bol vypracovaný dotazník sledujúci naplnenie rôznych kritérií a vyhodnotený váženým skóre od 0 – 1. Benchmarky: priemerná hodnota krajín EÚ ŠVP: 0,82 Politika vzdelávania: 0,91 Meranie výsledkov vzdelávania: 0,86 Profesijná príprava pedag. zam.: 0,86										
Zdroj dát	Odpovede na dotazníky sú zabezpečené zodpovednými verejnými inštitúciami členských štátov (väčšinou ministerstvá školstva). Odpovede je potrebné doložiť dokumentmi, ktoré dokazujú pravdivosť na formálnej úrovni. https://www.uis.unesco.org/en/data/sdg4-country-profiles?hub=172										
Posledná aktualizácia dát	2020; od posledného vyhodnotenia nebol realizovaný nový zber dát.										
Dezagregácia	N/A										
Komentáre a poznámky	Bližšie informácie o metodológii zberu a vyhodnocovania dát: https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Text=&Goal=4&Target=4.7										
Vyhodnotenie	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Podoblasť indikátora 4.7.1</th><th>2020</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ŠVP</td><td>0,643</td></tr> <tr> <td>Politika vzdelávania</td><td>0,513</td></tr> <tr> <td>Meranie výsledkov vzdelávania</td><td>0,25</td></tr> <tr> <td>Profesijná príprava pedagogického personálu</td><td>0</td></tr> </tbody> </table>	Podoblasť indikátora 4.7.1	2020	ŠVP	0,643	Politika vzdelávania	0,513	Meranie výsledkov vzdelávania	0,25	Profesijná príprava pedagogického personálu	0
Podoblasť indikátora 4.7.1	2020										
ŠVP	0,643										
Politika vzdelávania	0,513										
Meranie výsledkov vzdelávania	0,25										
Profesijná príprava pedagogického personálu	0										

PVP38	Pre všetkých žiakov a žiačky je zabezpečená slobodná voľba odborného vzdelávania
Definícia	Indikátor sleduje, či sa všetci žiaci a žiačky a ich rodičia môžu slobodne rozhodnúť, akú školu chcú navštevovať.
Odôvodnenie	Indikátor sleduje dodržiavanie medzinárodných záväzkov Slovenska. Podľa čl. 26 Všeobecnej deklarácie ľudských práv <i>“Rodičia majú prednostné právo vybrať druh vzdelania, ktorý bude poskytnutý ich deťom.”</i> Článok 2 Európskeho dohovoru o základných právach a slobodách hovorí, že <i>“Nikomu nemôže odoprieť právo na vzdelanie. Pri výkone akýchkoľvek funkcií v oblasti výchovy a výučby, ktoré štát vykonáva, bude rešpektovať právo rodičov zabezpečovať túto výchovu a vzdelávanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením.”</i> Čl. 24 Medzinárodného dohovoru o právach osôb so zdravotným znevýhodnením zaväzuje, aby <i>“osoby so zdravotným postihnutím mali na rovnakom základe s ostatnými prístup k inkluzívnemu, kvalitnému a bezplatnému základnému a stredoškolskému vzdelaniu v spoločnosti, v ktorom žijú”</i> .
Metóda výpočtu/stanovenia hodnoty	A – všetkým žiakom a žiačkam je garantovaná možnosť slobodnej voľby vzdelávania OR – niektorým skupinám žiakov a žiačok je garantovaná možnosť slobodnej voľby vzdelávania N – nie je garantovaná možnosť slobodnej voľby vzdelávania
Zdroj dát	Zbierka zákonov SR
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	OR

PVD01	Podiel detí, ktoré navštevujú posledný ročník predprimárneho vzdelávania
Definícia	Indikátor sleduje podiel 5-ročných detí navštevujúcich MŠ a celkového počtu 5-ročných detí.
Odôvodnenie	Predprimárne vzdelávanie v MŠ je jedným z predpokladov úspešného nástupu dieťaťa na základnú školu. Cieľom má teda byť čo najvyššia zaškolenosť a vytvorenie takých podmienok, aby každé dieťa malo možnosť navštevovať materskú školu. Navštevovanie posledného ročníka predprimárneho vzdelávania je povinné.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	$X_{dmš}$ = počet detí navštevujúcich materskú školu vo veku 5 rokov X_d = počet detí vo veku 5 rokov $X = X_{dmš}/X_d * 100$ Hodnoty pre MRK boli získané z prieskumu EU SILC MRK Benchmark: v súlade s odporúčaniami Agendy 2030 stanovený na 95 %.
Zdroj dát	Informácia o počte detí v materských školách vo veku 5 rokov bola získaná prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná CVTI SR. Informácia o celkovom počte detí vo veku 5 rokov bola získaná zo ŠÚ SR – http://datacube.statistics.sk/#/view/sk/VBD_DEM/om7009rr/v_om7009rr_00_00_sk Údaje za MRK sú interné výpočty ÚSVRK z nepublikovanej databázy EU SILC MRK 2024/2025.
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Údaje EU SILC MRK pochádzajú z výberového zisťovania a sú reprezentatívne.
Vyhodnotenie	$X = X_{dmš}/X_d * 100 = 54\,764/59\,865 * 100$ OR – Podiel detí, ktoré navštevujú posledný ročník predprimárneho vzdelávania, je 91,48 % . V prípade detí z MRK je to 75,38 % .

PVD02	Podiel žiakov a žiačok, ktorí prestúpili zo špeciálnej do bežnej školy
Definícia	Podiel žiakov a žiačok, ktorí prestúpili zo špeciálnej základnej školy do bežnej základnej školy, z celkového počtu žiakov a žiačok špeciálnych škôl.
Odôvodnenie	Indikátor dokumentuje mieru priestupnosti jednotlivých prúdov vzdelávania pre žiakov a žiačky, ktorí na základe diagnostiky nastúpili na špeciálnu základnú školu, a v prípade rediagnostiky a zlepšenia svojich schopností by mohli prestúpiť na bežnú základnú školu.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	X_p = počet žiakov a žiačok, ktorí prestúpili zo špeciálnej na bežnú základnú školu od šk. roku 2025/2026 X_s = počet žiakov a žiačok študujúcich na špeciálnych základných školách v šk. roku 2024/2025 $X = X_p/X_s * 100$ Benchmark: stanovený ako nárast hodnoty indikátora v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím (0,93 %)
Zdroj dát	CVTI SR – verejne dostupné dáta (Špeciálne základné školy)
Posledná aktualizácia dát	1.9.2025
Dezagregácia	N/A
Komentáre a poznámky	Počet žiakov a žiačok, ktorí prestúpili na bežnú základnú školu, sa vykazuje na začiatku nového školského roka. Preto je sledovaný podiel vypočítaný na základe celkového počtu žiakov a žiačok na špeciálnych základných školách v predchádzajúcom školskom roku. Oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu bol benchmark zmenený na priemer OECD.
Vyhodnotenie	$X = X_p/X_s * 100 = 423/25\,251 * 100 = 1,68$ A – V školskom roku 2025/2026 prestúpilo na bežnú základnú školu 1,68 % žiakov a žiačok špeciálnych škôl.

PVD03	Miera opakovania ročníka
Definícia	Podiel žiakov a žiačok základných škôl v sieti škôl a školských zariadení MŠVVaŠ SR, ktorí opakujú ročník v danom školskom roku podľa stupňa ZŠ.

Odôvodnenie	Opakovanie ročníka je neželaným javom vo vzdelávaní detí. Môže byť prejavom nevyhovujúceho školského alebo domáceho prostredia, metód vzdelávania, komunikácie s rodinou alebo celkového neprospievania žiakov a žiačok. Pri aktuálnom nastavení školskej legislatívy sa v určitej miere bude vždy vyskytovať, je však potrebné sledovať vývoj.																																																																										
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Hodnoty sú prebraté z údajov CVTI SR a ÚSVRK. Benchmark: Pre celkový podiel priemer OECD, posledná aktualizácia v roku 2023 ISCED 1 – 1,15 % ISCED 2 – 2,3 % Pre jazykové menšiny a znevýhodnenia je benchmarkom celkový podiel.																																																																										
Zdroj dát	Údaje boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná CVTI SR. Údaje za MRK sú interné výpočty ÚSVRK z nepublikovanej databázy EU SILC MRK 2024/2025. Benchmark: databáza OECD																																																																										
Posledná aktualizácia dát	15.9.2025																																																																										
Dezagregácia	Podľa materinského jazyka a sociálneho znevýhodnenia.																																																																										
Komentáre a poznámky	Údaj o opakovaní ročníka na stupni ISCED2 z EU SILC MRK hovorí o podiele žiakov a žiačok, ktorí aspoň raz opakovali ročník počas celého štúdia na základnej škole.																																																																										
Vyhodnotenie	<table><tr><th rowspan="2">Materinský jazyk, znevýhodnenie</th><th colspan="2">opakujúci</th><th colspan="2">celkový počet</th><th colspan="2">podiel</th></tr><tr><th>1. stupeň</th><th>2. stupeň</th><th>1. stupeň</th><th>2. stupeň</th><th>1. stupeň</th><th>2. stupeň</th></tr><tr><td>spolu</td><td>5 105</td><td>3 143</td><td>236 858</td><td>256 885</td><td>2,16 %</td><td>1,22 %</td></tr><tr><td>slovenský</td><td>2 519</td><td>2 063</td><td>204 091</td><td>223 570</td><td>1,23 %</td><td>0,92 %</td></tr><tr><td>maďarský</td><td>652</td><td>590</td><td>15 488</td><td>16 778</td><td>4,21 %</td><td>3,52 %</td></tr><tr><td>rómsky</td><td>1 875</td><td>411</td><td>11 839</td><td>6 977</td><td>15,8 %</td><td>5,89 %</td></tr><tr><td>ukrajinský</td><td>36</td><td>65</td><td>3496</td><td>5 191</td><td>1,03 %</td><td>1,25 %</td></tr><tr><td>SZP</td><td>2 843</td><td>1 050</td><td>19 151</td><td>13 314</td><td>14,8 %</td><td>7,89 %</td></tr><tr><td>ZZ</td><td>518</td><td>378</td><td>13 052</td><td>29 214</td><td>3,97 %</td><td>1,29 %</td></tr><tr><td>MRK</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>16 %</td><td>31,5 %</td></tr></table>						Materinský jazyk, znevýhodnenie	opakujúci		celkový počet		podiel		1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň	spolu	5 105	3 143	236 858	256 885	2,16 %	1,22 %	slovenský	2 519	2 063	204 091	223 570	1,23 %	0,92 %	maďarský	652	590	15 488	16 778	4,21 %	3,52 %	rómsky	1 875	411	11 839	6 977	15,8 %	5,89 %	ukrajinský	36	65	3496	5 191	1,03 %	1,25 %	SZP	2 843	1 050	19 151	13 314	14,8 %	7,89 %	ZZ	518	378	13 052	29 214	3,97 %	1,29 %	MRK					16 %	31,5 %
Materinský jazyk, znevýhodnenie	opakujúci		celkový počet		podiel																																																																						
	1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň	1. stupeň	2. stupeň																																																																					
spolu	5 105	3 143	236 858	256 885	2,16 %	1,22 %																																																																					
slovenský	2 519	2 063	204 091	223 570	1,23 %	0,92 %																																																																					
maďarský	652	590	15 488	16 778	4,21 %	3,52 %																																																																					
rómsky	1 875	411	11 839	6 977	15,8 %	5,89 %																																																																					
ukrajinský	36	65	3496	5 191	1,03 %	1,25 %																																																																					
SZP	2 843	1 050	19 151	13 314	14,8 %	7,89 %																																																																					
ZZ	518	378	13 052	29 214	3,97 %	1,29 %																																																																					
MRK					16 %	31,5 %																																																																					

PVD04	Podiel žiakov a žiačok s neukončeným základným vzdelaním
Definícia	Podiel žiakov a žiačok, ktoré neukončili vzdelávanie na základnej škole (bez tých, ktorí prestúpili do špeciálnej základnej školy) na stupňoch ISCED1 a ISCED 2.
Odôvodnenie	Neukončenie základného vzdelávania je výrazným znevýhodnením v ďalšom živote a zlyhaním vzdelávacieho systému. Do určitej miery sa tento fenomén prejavuje v každom vzdelávacom systéme, no je potrebné ho znižovať a prostredníctvom dezagregácie dát sledovať trend pre rôzne cieľové skupiny.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	X1= počet žiakov a žiačok, ktorí nepokračovali na ISCED 1 X2= počet žiakov a žiačok, ktorí nepokračovali na ISCED 2 N1= celkový počet žiakov a žiačok na ISCED 1 N2=celkový počet žiakov a žiačok na ISCED 2 Podiel žiakov a žiačok, ktoré neukončili vzdelávanie na ISCED 1 = $X1/N1 \cdot 100$ Podiel žiakov a žiačok, ktoré neukončili vzdelávanie na ISCED 2 = $X2/N2 \cdot 100$ Pre žiakov a žiačky zo SZP a so ZZ je hodnota N ich celkový počet na ZŠ. Benchmark: Celkovo: 0 % Pre žiakov a žiačky zo SZP a so ZZ: celkový podiel (0,082 % pre ISCED 1 a 0,617 pre ISCED 2).
Zdroj dát	Informácie boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná MŠVVaM SR a CVTI SR.
Posledná aktualizácia dát	15.9.2024
Dezagregácia	Podľa pohlavia a znevýhodnenia

Komentáre a poznámky	Hodnota pre žiakov a žiačky so ZZ sa týka iba bežných ZŠ.																																																				
Vyhodnotenie	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th colspan="2">chlapci</th><th colspan="2">dievčatá</th><th colspan="2">SZP</th><th colspan="2">ZZ</th></tr> <tr> <th></th><th>abs.</th><th>%</th><th>abs.</th><th>%</th><th>abs.</th><th>%</th><th>abs.</th><th>%</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ISCED1</td><td>101</td><td>0,085</td><td>90</td><td>0,078</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>ISCED2</td><td>773</td><td>0,591</td><td>803</td><td>0,644</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>spolu</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>1008</td><td>3,10</td><td>922</td><td>2,27</td></tr> </tbody> </table>									chlapci		dievčatá		SZP		ZZ			abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	ISCED1	101	0,085	90	0,078					ISCED2	773	0,591	803	0,644					spolu					1008	3,10	922	2,27
	chlapci		dievčatá		SZP		ZZ																																														
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%																																													
ISCED1	101	0,085	90	0,078																																																	
ISCED2	773	0,591	803	0,644																																																	
spolu					1008	3,10	922	2,27																																													

PVD05	Prestup do špeciálnej základnej školy														
Definícia	Indikátor sleduje podiel detí, ktoré prestúpia z bežnej základnej školy do špeciálnej základnej školy.														
Odôvodnenie	Preradenie dieťaťa z bežnej do špeciálnej základnej školy môže vypovedať o nesprávnej diagnostike školskej spôsobilosti, prípadne o neschopnosti školy zabezpečiť inkluzívne vzdelávanie pre deti so zdravotným znevýhodnením. Nízka hodnota indikátora znamená nižšiu pravdepodobnosť výskytu týchto javov.														
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	N – počet žiakov a žiačok v šk. roku 2024/2025 na ZŠ Nšš – počet žiakov a žiačok v šk. roku 2025/2026 pokračujúcich na ŠZŠ $X = Nšš / N * 100$ Benchmark: 0														
Zdroj dát	CVTI SR – verejne dostupné dáta (Štatistická ročenka – základné školy)														
Posledná aktualizácia dát	15.9.2025														
Dezagregácia	-														
Komentáre a poznámky	-														
Vyhodnotenie	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>Prestúpili do ŠŠ</th><th>Celkový počet v ZŠ</th><th>podiel</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ISCED 1</td><td>625</td><td>236 858</td><td>0,26 %</td></tr> <tr> <td>ISCED 2</td><td>216</td><td>256 885</td><td>0,08 %</td></tr> </tbody> </table>				Prestúpili do ŠŠ	Celkový počet v ZŠ	podiel	ISCED 1	625	236 858	0,26 %	ISCED 2	216	256 885	0,08 %
	Prestúpili do ŠŠ	Celkový počet v ZŠ	podiel												
ISCED 1	625	236 858	0,26 %												
ISCED 2	216	256 885	0,08 %												

PVD06	Osoby s predčasne ukončeným vzdelaním		
Definícia	Podiel mladých ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí nedokončili stredoškolské vzdelávanie (ISCED 3).		
Odôvodnenie	Mladí ľudia bez ukončeného stredoškolského vzdelania majú obzvlášť komplikovanú situáciu na trhu práce a čelia výraznému riziku prepadnutia sa do chudoby. Skoré vypadnutie zo vzdelávacieho systému je ovplyvnené viacerými subjektívnymi aj objektívnymi faktormi. Rastúci alebo stagnujúci trend ukazovateľa naznačuje systémové problémy.		
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Prevzatý ukazovateľ Eurostat: „Ľudia s predčasným vypadnutím zo vzdelávacieho procesu a ďalšieho vzdelávania alebo zaškolenia“: mladý človek vo veku 18 až 24 rokov s najvyššie dosiahnutým vzdelaním na úrovni ISCED 2, ktorý za posledné 4 týždne neabsolvoval žiadnu formu vzdelávania. Dáta zbierané v rámci Labour force survey, ukazovateľ je vypočítaný ako podiel z celkového počtu respondentov vo veku 18 až 24 rokov. Benchmark: použitá je hodnota 9 % z dokumentu Strategický rámec pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave smerom k európskemu vzdelávaciemu priestoru a ďalej .		
Zdroj dát	Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_14/default/table?lang=en)		
Posledná aktualizácia dát	2024		
Dezagregácia	Podľa pohlavia		
Komentáre a poznámky	-		

Vyhodnotenie	Celá populácia 18 – 24 rokov: 7,5 % Ženy 18 – 24 rokov: 7,1 % Muži 18 – 24 rokov: 7,8 % Indikátor je vyhodnotený ako splnený.
---------------------	--

PVD07	Osoby z MRK s predčasne ukončeným vzdelaním
Definícia	Podiel mladých ľudí z MRK vo veku 18 – 24 rokov, ktorí nedokončili stredoškolské vzdelávanie (ISCED 3).
Odôvodnenie	Pre mladých ľudí z MRK je chýbajúce stredoškolské vzdelanie jednou z príčin zotrávania v generačnej chudobe. Vysoká hodnota indikátora poukazuje na štrukturálne problémy pri zabezpečovaní vzdelávania pre deti zo znevýhodneného prostredia.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Prevzatý ukazovateľ EU SILC MRK Benchmark: celoslovenský priemer 7,5 % (indikátor PVD06).
Zdroj dát	Interné výpočty ÚSVRK z nepublikovanej databázy EU SILC MRK 2024/2025
Posledná aktualizácia dát	2025
Dezagregácia	-
Komentáre a poznámky	-
Vyhodnotenie	N – Podiel mladých ľudí z MRK vo veku 18 – 24 rokov, ktorí nedokončili stredoškolské vzdelávanie, je 55,6 % .

PVD08	Podiel žiakov a žiačok, ktorí zanechali štúdium na strednej škole			
Definícia	Podiel žiakov a žiačok z ohrozených skupín, ktorí zanechali štúdium na SŠ, z celkového počtu žiakov a žiačok stredných škôl z danej ohrozenej skupiny.			
Odôvodnenie	Indikátor sleduje zabezpečenie rovnakých podmienok na stredoškolské vzdelávanie pre všetkých žiakov a žiačky, vrátane znevýhodnených skupín.			
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	N = počet žiakov a žiačok na stredných školách Nz = počet žiakov a žiačok, ktorí zanechali štúdium na strednej škole X = Nz/N*100 Benchmark: Hodnota z predchádzajúceho sledovaného obdobia (oproti predchádzajúcemu obdobiu bol spôsob určenia benchmarku zmenený – pôvodne bol stanovený ako 0 %)			
Zdroj dát	Informácie boli vyžiadané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná MŠVVaM SR a CVTI SR.			
Posledná aktualizácia dát	15.9.2025			
Dezagregácia	Podľa pohlavia a znevýhodnenia			
Komentáre a poznámky	Za žiakov a žiačky predčasne ukončujúcich štúdium sa považujú tí, ktorí v šk. roku 2024/2025 zanechali štúdium alebo boli vylúčení a mali v tom čase menej ako 18 rokov a zároveň sa v šk. roku 2025/2026 k štúdiu nevrátili.			
Vyhodnotenie		Celkový počet na SŠ	Zanechali štúdium na SŠ	Podiel
	Dievčatá	109 926	1 831	1,67 %
	Chlapci	106 223	2 294	2,16 %
	SZP	1 169	209	17,89 %
	ZZ	14 363	1 073	7,47 %
	Spolu	216 149	4 125	1,95 %

PVD09	Podiel žiakov a žiačok, ktorí ukončujú stredoškolské vzdelávanie získaním maturity
Definícia	Indikátor vyjadruje podiel počtu žiakov a žiačok, ktorí ukončujú stredoškolské vzdelanie získaním maturity k celkovému počtu žiakov a žiačok ukončujúcich stredoškolské štúdium.

Odôvodnenie	Indikátor sumarizuje celkový počet žiakov a žiačok ukončujúcich stredoškolské štúdium na gymnáziách a športových školách, konzervatóriách a stredných odborných školách. Rastúci pomer žiakov a žiačok, ktorí ukončia stredoškolské vzdelanie získaním maturity, môže poukazovať na zlepšené podmienky na dosiahnutie vyššej formy vzdelania a súčasne na vyššie schopnosti žiakov a žiačok túto úroveň vzdelania dosiahnuť.						
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Nm = počet žiakov a žiačok, ktorí ukončili vzdelanie získaním maturity Na = celkový počet absolventov a absolventiek stredných škôl Xm = Nm/Na*100 Benchmark: priemer EÚ z podielu absolventov, ktorí môžu priamo pokračovať na vysokej škole Spolu: 85,8 % Chlapci: 84,9 % Dievčatá: 86,9 %						
Zdroj dát	Údaje za SR boli získané prostredníctvom žiadosti o poskytnutie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorá bola adresovaná CVTI SR. Eurostat - https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_grad01__custom_19510287/default/table						
Posledná aktualizácia dát	2024, benchmark 2023						
Dezagregácia	Podľa pohlavia a znevýhodnenia						
Komentáre a poznámky	Do počtu žiakov a žiačok ukončujúcich stredoškolské vzdelanie maturitou boli zahrnutí iba tí, ktorí získali prvú maturitu. Nie sú zahrnutí absolventi nadstavbového, pomaturitného a špecializovaného pomaturitného štúdia.						
Vyhodnotenie		všetci		SZP		ZZ	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%
	dievčatá	18 679	86,38	14	10,94	782	70,96
	chlapci	17 966	80,25	17	12,78	1585	70,92
	spolu	36 645	83,26	31	11,88	2376	70,94

PVD10	Akademické výsledky 10-ročných žiakov a žiačok
Definícia	Úroveň získaných kompetencií žiakov a žiačok základných škôl vyjadrených podľa skóre medzinárodného certifikovaného merania vzdelávania: - TIMSS (matematika) - TIMSS (prírodné vedy) - PIRLS (čitateľská gramotnosť)
Odôvodnenie	Osvojenie kompetencií a zručností, ktoré umožnia zapojenie žiakov a žiačok do spoločnosti a uplatnenie sa na trhu práce je samotným cieľom vzdelávacieho procesu. Hodnotenie úrovne osvojených kompetencií je zároveň hodnotením kvality vzdelávania – resp. jej časti (podľa predmetu testovania a formy overovania).
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Údaje sú prevzaté zo štúdií TIMSS 2023 a PIRLS 2021 Benchmark: priemer krajín OECD
Zdroj dát	TIMSS 2023: https://timss2023.org/ PIRLS 2021: https://pirls2021.org/results
Posledná aktualizácia dát	2024
Dezagregácia	Podľa pohlavia.
Komentáre a poznámky	Merania TIMSS a PIRLS vzhľadom na svoj dizajn na rozdiel od celoštátnych meraní umožňujú porovnávať výsledky žiakov a žiačok v čase.

Vyhodnotenie	TIMSS - matematika	515 b.
	chlapci	523 b.
	dievčatá	506 b.
	podiel žiakov a žiačok, ktorí dosiahli nízky benchmark	91 %
	TIMSS - prírodné vedy	521 b.
	chlapci	523 b.
	dievčatá	518 b.
	podiel žiakov a žiačok, ktorí dosiahli nízky benchmark	90 %
	PIRLS – čitateľská gramotnosť	529 b.
	chlapci	525 b.
	dievčatá	533 b.
	podiel žiakov a žiačok, ktorí dosiahli nízky benchmark	93 %

PVD11	Akademické výsledky študentov 15-ročných žiakov a žiačok
Definícia	Úroveň získaných kompetencií žiakov a žiačok stredných škôl v sieti škôl a školských zariadení MŠVVaŠ SR vyjadrených podľa skóre medzinárodného certifikovaného merania vzdelávania: - PISA (čitateľská gramotnosť), - PISA (matematická gramotnosť), - PISA (prírodovedná gramotnosť). - PISA (Podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahnu úroveň 2 v čitateľskej gramotnosti) - PISA (Podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahnu úroveň 2 v matematickej gramotnosti) - PISA (Podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahnu úroveň 2 v prírodovednej gramotnosti)
Odôvodnenie	Osvojenie kompetencií a zručností, ktoré umožnia zapojenie žiakov a žiačok do spoločnosti a uplatnenie sa na trhu práce je samotným cieľom vzdelávacieho procesu. Hodnotenie úrovne osvojených kompetencií je zároveň hodnotením kvality vzdelávania, resp. jej časti (podľa predmetu testovania a formy overovania). Vplyv sociálneho zázemia na výkon žiakov a žiačok predstavuje dôležitý ukazovateľ informujúci o tom, ako školský systém dokáže kompenzovať negatívne vplyvy sociálneho zázemia.
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Skóre prevzaté z hodnotiacich správ k výsledkom testov. Benchmark: priemer krajín OECD
Zdroj dát	OECD, PISA 2022: https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html Správy zverejnené Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania: https://www2.nucem.sk/sk/merania/medzinarodne-merania/pisa https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_40/default/table?lang=en&category=sdg.sdg_04
Posledná aktualizácia dát	2023
Dezagregácia	Podľa pohlavia.
Komentáre a poznámky	Meranie PISA vzhľadom na svoj dizajn na rozdiel od celoštátnych meraní umožňuje porovnávať výsledky žiakov a žiačok v čase, zároveň umožňuje sledovanie vplyvu socioekonomického zázemia žiakov a žiačok na akademické výsledky.

Vyhodnotenie	PISA – čitateľská gramotnosť	447 b.
	chlapci	433 b.
	dievčatá	462 b.
	PISA – matematická gramotnosť	464 b.
	chlapci	465 b.
	dievčatá	463 b.
	PISA – prírodovedná gramotnosť	462 b.
	chlapci	459 b.
	dievčatá	466 b.
	PISA – podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahli úroveň 2 v čitateľskej gramotnosti	35,4 %
	chlapci	41 %
	dievčatá	29 %
	PISA – podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahli úroveň 2 v matematickej gramotnosti	33,3 %
	chlapci	34 %
	dievčatá	32 %
	PISA – podiel žiakov a žiačok, ktorí nedosiahli úroveň 2 v prírodovednej gramotnosti	30,6 %
	chlapci	32 %
	dievčatá	29 %
	Vplyv socioekonomického zázemia na výkon žiakov a žiačok v čitateľskej gramotnosti (ESCS index)	0,2

PVD12	Úroveň kompetencií 14-ročných žiakov a žiačok v oblasti ľudských práv		
Definícia	Úroveň kompetencií žiakov a žiačok ZŠ na výstupe a SŠ na výstupe v oblasti občianskeho vzdelávania a vzdelávania k ľudským právam		
Odôvodnenie	Osvojenie kompetencií v oblasti ľudských práv a v širšom chápaní kompetencií pre demokratickú kultúru je jedným zo záväzkov zabezpečenia práva na vzdelanie. Štát má zabezpečiť také vzdelávanie, ktoré poskytne žiakom a žiačkam dostatočné informácie o ich ľudských právach, prostredie a podmienky pre rozvoj k hodnotám ľudských práv a zručnosti smerujúce k angažovanosti pre podporu a ochranu ľudských práv.		
Metóda výpočtu/ stanovenia hodnoty	Skóre prevzaté z hodnotiacich správ ICCS.		
Zdroj dát	2022 NUCEM Zakladne informacie o výsledkoch studie IEA ICCS 2022_oprava.pdf Education for Citizenship in Times of Global Challenge		
Posledná aktualizácia dát	2024		
Dezagregácia	Podľa pohlavia a socio-ekonomického statusu.		
Komentáre a poznámky	Skóre žiakov a žiačok na Slovensku boli porovnávané s priemernými hodnotami všetkých 23 krajín, ktoré sa zapojili do štúdie ICCS v roku 2022.		
Vyhodnotenie		SR	Priemer ICCS
	Spolu	501	508
	Chlapci	492	495
	Dievčatá	511	521
	Rodičia s profesiami nižšieho statusu	480	489
	Rodičia s nižším dosiahnutým vzdelaním	477	488
	Domácnosti s menším počtom kníh ako 26	442	467